Dr. Hikmet Kıvılcımlı

TKP'NİN ELEŞTİREL TARİHİ

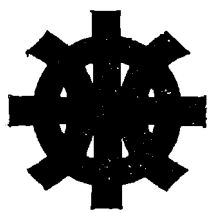
YOL

1.kitap: Genel Düşünceler

3.kitap: Partide Konaklar ve Konuklar

KIVILCIM YAYINLARI

YOL / 1-3 ● Dr. Hikmet Kıvılcımlı

KIVILCIM
YAYINLARI/9

Babali Cad. No: 33 Kat: 2 Oda: 4
Cağaloğlu / İST.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

TKP'NİN ELEŞTİREL TARİHİ; **YOL**

I. Kitap : **Genel Düşünceler**

III. Kitap : **Partide Konaklar ve Konuklar**

BİRİNCİ BASKI

KIVILCIM YAYINLARI : 9
TKP'nin eleştirel tarihi; YOL
Baskı Tarihi : Temmuz 1978

Dizgi - Baskı : Murat Matbaacılık Koll. Şti.
Tel. :27 45 71
Cağaloğlu — İSTANBUL

KIVILCIM YAYINLARININ NOTU

Bu kitapla, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın gün ışığına çıkartılmamış emek ürünlerinden birinin yayınını başlıyoruz. *«YOL»* adlı bu çalışma, takriben 1930 yıllarının başlarında kaleme alınmıştır ve şu bölümleri ihtiva etmektedir:

I — GENEL DÜŞÜNCELER,
II — YAKIN TARİHTEN BİRKAÇ MADDE,
III — PARTİDE KONAKLAR VE KONUKLAR,
IV — PARTİ VE FRAKSİYON,
V — STRATEJİ PLÂNI,
VI — İHTİYAT KUVVET: MİLLİYET (ŞARK),
VII — TAKTİK ANA HALKASI: LEGALİTEYİ İSTİSMAR.

Dr. Hikmet Kıvılcımlı, ölümünden kısa bir süre önce 30 Temmuz 1971 tarihli notunda, bu çalışmasıyla ilgili olarak şunları söylemektedir:

«1930 yılına dek Türkiye'de geçirdiğim ilk 10 yıllık Marksist-Leninist pratik ve teori savaşına dayanarak, 40 yıl önce «YOL» *adı altında bir seri yerli orijinal araştırmalar yapmıştım. Burada herbiri ayrı kitaplar hâlinde:* İdeoloji, Sosyal Gelişim, Parti Tarihi, Strateji Plânında: Burjuvazi, Proletarya, Köylü *ve* Milliyet *ve* Taktik *problemleri ayrıntı ve eleştireleriyle ele alınıyordu.*

Bunu o zaman içinde bulunduğum Santral Komite'ye bir tartışma plâtformu olur umuduyla verdim... Üstüste tevkifler, mahkemeler ve en sonunda 1939 Donanma Dâvasında «Askerî isyana tahrik» *ten 15 yıla mahkûm edilişim, ideolojik tartışma özlemimi kursağımda bıraktı. Sezdiğime göre, Santral Komite'ye sunduğum araştırmalar yok edildi. Ve bizim devrimciler, 1920 ve 1930 larda olduğu gibi, 1940'larda ve daha sonraları dahi, tam Lenin'in* «Primitivizm» *adını taktığı* «Mujiğin çakmaklı tüfekle muharebeye girmesi» *biçimli* «Kafasız işgüzarlık» *(Stalin) larına kapılıp gittiler.»*

Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın eserin yazılışından 40 yıl sonra söylediği bu sözlerden de anlaşılacağı üzere Türkiye İşçi sınıfının teorik ve pratik dövüşünün bu ürününden nice sosyalist kuşak mahrum kaldı.

Bin sayfaya varan bu teori hazinesi hakkında denecekler şimdilik sığ ve yetersiz kalabilir. Onu, en güçlü bir şekilde yine kendisi anlatacaktır.

Onun için, kitapla ilgili bir kaç teknik açıklamayla sözlerimizi bağlayalım:

İlk olarak YOL'un I. ve III. kitaplarını yayınlıyoruz. Bunun nedeni, II. kitap olan *«yakın tarihten birkaç madde»*nin yeni yazıya aktarılmasının henüz tamamlanmamış olmasıdır. Yayınladığımız kitapların yeni yazıya aktarılması ise — *«genel düşünceler»*in bir bölümü dışında — Dr. Hikmet Kıvılcımlı tarafından yapılmıştır. «Genel düşünceler»in 75. sayfasında «elbette hayır» ile biten paragraftan sonrası Dr. H. Kıvılcımlı'nın ölümünden sonra yeni yazıya aktarılmıştır. Ancak «Genel Düşünceler»in el yazmalarının elimizde olmayışı nedeniyle, bu 13 sayfalık bölümü eski yazıdan karşılaştırma yapma olanağını bulamadık.

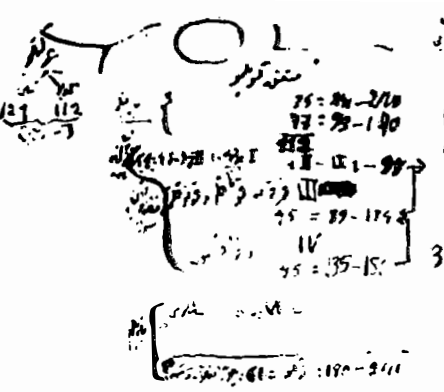
Eserin dilinin sadeleştirilmesi konusuna gelince: Bu konuda iki yol tuttuk. Birincisi, inkılap, tabya, sevkülceyş, sermayedarlık v.b. gibi kelimelerin yerine, Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın son eserlerinde kullanmış olduğu, devrim, taktik, strateji, kapitalizm gibi karşılıkları kullandık. Bugünkü karşılıkları açık ve net olduğu için, ve bu sözcükler doktor tarafından sonradan kullanıldığı için bunları «yayıncının notu» (y.n.) ile belirtmedik. Ancak sözcük anlamı daha çetrefil olan kelimelerin Türkçe karşılıklarının yanına bu notu koyduk. Dr. Hikmet Kıvılcımlı'nın eseri yeni yazıya aktarılırken parantez içinde yaptığı sadeleştirmeleri olduğu gibi bıraktık.

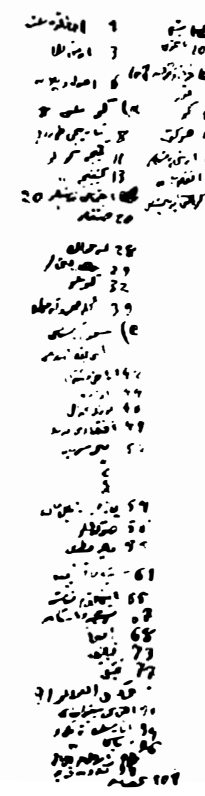
Eserin bu *ilk* basımında orjinal dili ile vermeye çekindik. Böyle yapmak onu sadece arşivlere ve araştırmacılara hizmet edecek bir «tarihi vesika» olarak değerlendirmek olurdu. Oysa, bu eserin yazılışından yaklaşık yarım yüzyıl sonra taşıdığı önemin bu kadar dar kapsamlı olmadığını okuyucu takdir edebilecektir. Genel Düşünceler «Sosyalizm Tarihimizden Teorik Bir Belge» olarak 1970'de *SOSYALİST* gazetesinde yayınlanırken, Dr. Hikmet Kıvılcımlı da eserin «bir tek kelimesine bile» dokunmak istemediğini belirtmiş, ancak eseri bir ölçüde de olsa sadeleştirmekten kendini alamadığını belirtmişti. Şimdi o ilk sadeleştirmenin üzerinden 8-10 yıl geçti. O tarihlerde ilk okulda okuyan çocukların, şimdi üniversite çağında olduğunu düşünürsek, sadeleştirmede bir adım daha atmanın kaçınılmazlığı her halde anlayışla karşılanabilir.

KIVILCIM YAYINEVİ

Dr. Hikmet Kıvılcımlı

I. KİTAP

GENEL DÜŞÜNCELER

A - SUNUŞ

Bu notları niçin kaleme alıyorum? Onu izah etmemek, içine girilmek istenen meselenin kapısını açmamak, binaya bacadan dalmak gibi olacak.

Uzatmamak için, kaleme sarılışın iki sebebini söyleyelim:

1 — Genel sebep;
2 — Özel sebep.. var.

1 — GENEL SEBEP :

Adeta enternasyonal olan sebeptir. Üçüncü Enternasyonalin bütün dünya seksiyonlarına kendisini dayatan sebeptir.

Bu sebebi bugünkü gerçek sosyalizmin, Leninizmin doğarken attığı ve sonuna kadar sıkı sıkıya tutunduğu büyük devrimci prensibinden alıyoruz. Lenin 1902 Mart sonunda bitirdiği **«Ne Yapmalı?»** sıyla bolşevizmin sağlam teorisini kurarken şöyle diyordu:

«Genç hareketimiz, öteki ülkelerin tecrübelerini içine sindirmedikçe meyvalı olamaz.»

Lâkin, o başkalarının demelerini hazmetmek, «temsil ve temessül» etmek (kanına karıştırmak, içine sindirmek) işinin sadece o tecrübeleri tanımak, ezberlemek ve istinsah etmek, kopya etmek demek olmadığını da ısrarla anlatıyor ve yazıyordu:

«Kendi kendini tenkit ve mürakabe (eleştiri ve denetleme) **etmeyi bilmeli.»** (Ne Yapmalı?)

Lenin'in **«Genç»** teşkilâtı bu öğüdü beynine çivilediği içindir ki, objektif şartların imkanlarından da hız alarak, Avrupanın ve İkinci Enternasyonal'in iliklerine kadar hakikaten **«eski»** ve **«ihtiyar»,** hatta bunak, —ve Lenin'in deyimiyle **«kocakarı»,** — teşkilâtların geveleye geveleye posa haline sokmak üzere bulundukları devrim doktrinlerine bir daha can verdi. Ve bütün yaşlı dünya partilerinden önce, en büyük devrim dalgasını idmanlı kolaçlarıyla atlayıp geçti. Şimdi şuralar (Sovyetler) köprüsünden Sosyalizme koşuyor.

Ruhu aynı mefkûre (ülkü) ile tutuşmuş devrimci varlıklara bundan büyük ders ve bundan daha uyulacak örnek bulunur mu?

Bu sahadaki **«gençliğimiz»** kadar boşluğumuz da besbelli. Ve bu boşluğun derinliği kadar uçurumlaşmış bir hatanın karşısında bugün birçok erginleşmemiş, yahut mekanikleşmiş, taşlaşmış başlar dönüyor. Ve ne dediğini, ne yaptığını bilmezcesine, gittikçe fırtınalaşan yaşayış dövüşü içinde devrimciler sınıf yolunu şaşırıyorlarsa, bu şaşkınlığın sebeplerinden başlıcasını: **«Kendi kendini eleştiri ve kontrol etmeyi»** bilmeyişte bulmak mümkündür.

Lenin, bir teşkilâtın ne olduğunu anlamak için, hataları karşısında ne vaziyet aldığına bakın, der (Çocuk Hastalığı). Ve daima söyler: Bir hatayı görmek ve kavramak, yarı yarıya düzeltmek demektir(Ne Yapmalı?).

Hata nedir? Ortada:

1 — **«Öteki ülkelerin tecrübelerini hazım ve temsil»** etmemek, kanına ve ruhuna sindirmemektir.

2 — O tecrübelerden çıkarılmış derslerle **«kendi kendini eleştiri ve denetlemeyi»** bilmemektir.

Bir itiraz fışkırabilir:

— Canım, eleştiri ve denetleme **«baş»**ların yapmadığı bir şey mi sanki?

Fakat biz **«baş»**ların (şeflerin manasına da gelir) **«iç»**lerinde sinmiş öyle Türkçesi **«neydiğü belirsiz»** görüş ve bilişleri murat etmiyoruz.

Birincisi: **Parti** meydanında maskesiz dövüşen ve mas-

keleri amansızca vurup düşüren diyalektik, disiplinli kanaatlardan bahsediyoruz.

İkincisi: Yalnız parti **«baş»**ları arasında geçecek bir kördöğüşünü saymıyoruz. Partinin **kitlesi** önünde **ve** içinde, hiç olmazsa parti kadrosu çerçevesinde, partiliye: **«Dövüşüyorum demekki varım»** dedirtecek cinsten çarpışmalardan konuşuyoruz.

Bu çeşit çarpışmalara **«ilmî münokaşa»** (Bilimsel tartışma) denir. Sosyalistçe bilimsel tartışma nasıl olacak?

Lenin diyor ki: Parti içinde devrimci niteliğini ve işçi karakterini kaybetmeyen her bilimsel tartışma akidece, mezhepçe (doktrince) bir ilerleyiş, bir ilerleme işaretidir. (Ne Yapmalı?).

Demek, Leninci tartışma şu nitelikleri tanıyacak: **Partici + Devrimci + Proleterci**...

O tarifi daha elle tutulur hale getirmek için şöyle açalım:

1 — Parti çerçevesi içinde,

2 — Parti disiplinine uygun münakaşa kavramını burada uzun boylu açmaya lüzum görmüyoruz. Tek sözle : mutlak ve soyut ve tartışma için tartışma değil, Partinin pratik veya teorik ilerleyişi için yapılanlara yararlığı dokunacak ve ancak karara varılıncaya kadar sürecek bir münakaşadır.

3 — Gerçek sosyalizm ilkelerinden sapıtmamış devrimci,

4 — Proleterci (yani mücadeleci) ve gene proleterci (yani maddeci),

5 — İlmî, yani olanların gerçekçi (realist) ve dinamik tahlili yapılarak,

6 — Birkaç «baş»ın esrar parçalayan dehlizleri içinde kaybolmamış veya pusu kurmamış, mücerret (soyut) ve mutlak değil, tekmil vücudun bütün hücrelerinin her zerresini saran, sarsan, kamçılayan ve canlandıran müşahhas (konkret: elle tutulur) münakaşa gerekir... Daha doğrusu göz ve kulakla duyulur, fakat daha ziyade **yazılı**

biçimde (medenice) akıcı, sürükleyici, saldırıcı tartışma bize gerek.

Buradaki görülüp tutulmak şartı dostlar içindir. Yoksa elbet tartışmalarımızı düşman görmemelidir. Bunun aksi kimin hatırına gelir? Fakat bizde en eksik olan şey **yazı ile** fikir bildirme şeklidir. Peki, herkes ağız içinde gevelenenden ne anlasın, dedikodu hangi prensip kazancına kapı açabilir?

Bizde bu yok!

O yoksa, tam bir **«sosyalist parti»** de yoktur.

Tabii «yok» sözü ortada hiçbir şey bulunmuyor demek değildir. Bir cereyan, bir hareket, hatta bir teşkilât bulunabilir. Fakat bu hareketin ve teşkilâtın Leninci kavrayışla **«parti»** olması çok daha başka şeydir. İleride göreceğiz.

Bunu bilmeyen, yahut bilip te söylemekten korkan, kişi, ya Leninizmi **softaca ezberlemiş** bir skolastiktir, medrese kaçkınıdır; yahutta gayet sinsi, gayet tehlikeli bir **harekette kuyrukçu** veya **bozguncu**'dur.

Her iki halde de her iki kategori zihniyet, proleteryanın devrimci keşif kolu için yalnız ağır bir yüktür. O kadarla da kalmaz. Hareketin bir kankıranı ve düşmanıdır. Öylesi hemen ameliyat edilmeye muhtaçtır.

Bu yanlış!

Sosyalist, yanlış karşısında ne katır inadıyla direnir, ne «kocakarı» bunaklığıyla yamyassı apışıp kalır.

Gerçek sosyalist, yanlışı önünde, o hatayı düzeltinceye kadar çelikten bir yay gibi önce gerilir ve sonra sağlamlaşan ve düzelen taze inancıyla, gerileyişini fersah fersah aşarak, bir hamlede zembereğinden fırlar ve ilerler.

İşte günün gücü! Ve boynumuzun borcu.

«Kişiler (bireyler) için doğru olanı, uygun değişikliklerle siyasete ve partilere de tatbik etmek mümkündür. Mâkul olmak yanlışa düşmemekten ibaret değildir. Hatasız insan yoktur ve olamaz. Mâkul olmak, esaslı yanlışlara düşmemek ve yanlışları kolayca ve çarçabuk tamir etmeyi bilmektir.» (L.: **Çocuk Hastalığı**, S. 25)

Onun için hayatı partinin yaşayışı ile hal ve hamur olmuş, saçını orada ağartmış, başını ona adamış bulunan her mücahit (militan) yoldaş, o parti («günah»)ının kefaretini böyle açık seçik satırlarla vermeye mecburdur.

Mecburiyete uydum.

Bu gücü ne dereceye kadar başaracağım?

Yalnız, elimden geldiği kadar değil, —son Merkez Komitesinin kararına göre, — mecbur olduğum dereceye kadar uğraşacağım.

2 — ÖZEL SEBEP :

Millî sebeptir, Öz bizim illettir.

İlliyeti (determinizmi) oportada en istenik krizleriyle bar bar bağırıyor!

Tabiî, «umumi sebep»in (genel neden'in) dünyaya getirdiği ucube eniktir bu.

Yukarıda bir uçurumdan, bir uçurumun üstünde dönen başlardan, yolunu şaşırmış dolaşık bacaklardan söz ettik. Şüphesiz o başların içinde koparılması gerekenler kadar, dönmemesi icabedenler de var. Fakat uçurum öylesine sarp ve derin ki...

Kuşku yok, dolaşan bacaklar yalnız başka sınıfların meyhane ve kerhanesinden yeni çıkmış sarhoşların bacakları değildirler. Bunların hatta çoğu yolun çetinliğine, taşına, dikenine takıldığı için sapıtıyor ve sendeliyorlar. sapıtmamaları ve sendelememeleri gerek. Bununla birlikte, yol öylesine karanlık ve çorak ki...

Harp meydanına geç gelmiş bir ordu, bir sınıf. Bu yeni sınıfın henüz sevkülceyş ve tabya (strateji ve taktik) plânlarını çizmiş taze bir keşif kolu (öncü parti). Muntazam, plânlı, tutkun bir meydan döğüşü yerine hâlâ gelişi güzel çete çarpışmaları oluyor... İşte manzara bu.

Çete muharebesi bilinir. Biraz **«gönüllü»** savaşmasıdır. Gönüllü demek, hani ya, canı istemiş te gelmiş, demek gibi birşeydir. Öyle ise, canı istedi mi, geldiği gibi gider de.

Gönüllüler içinde savaşın sapılmaz hedefine hayati bir zaruretle candan itilmeyen kimseler, herhangi bir

ikinci kerte hoşnutsuzluktan kopup takılmışlardır. Yahut Lenin'in Almanca'dan aktardığı kelime ile sırf **mitlaufer** (birlikte seyirtici, yürüyüş ve yol arkadaşı): Bizimle ancak bir konağa kadar gidebilecek ve ondan sonra bizden kendi yolunca ayrılacak yolcular zannedildiğinden daha çoktur...

O gibileri uzun ve acı tatlı tecrübelerle anladığımıza göre, onlar yola çıkarken bizden ve herkesten daha kıyak nara âtarlar ve eğer hedefe bir iki gün içinde varılıverirse, o gibiler yaygaralarının önüne geçilemiyen kişiler oluverirler.

Kimden sözettiğimiz anlaşılıyor: Küçükburjuvaziden!

Bir zamanlar işçi sınıfına, hele onun keşifkoluna adım uydurmuş bulunan küçükburjuvazinin meşhur marifetine kanıksamıyan şuurlu (bilinçli) işçi bilmem kalmışımdır.

Marifet şudur bir küçük burjuva, —sınıfça veya asılca küçük burjuva **kafası,**— parlak bir gönüllü çeteci olabilir. Ancak yaylımı geniş bir meydan muharebesinde, kat'i neticeye kadar siperini bırakmamaya gelemez. Hele siperini bırakmamaya **«mecbur»** edildiğini görmeye hiç dayanamaz. Onun için savaşçı ordu disiplini altına sokulacağını sezmek ölümdür.

Küçükburjuva yukarıdan gelen bir emirle ve aşağıdan vuran bir zorla değil, aklınca, **«canı istediği»** için işçilerle yanyana gidiyordur. O mübarek canı istemedi miydi, dilediği gibi hareketine hiç birşey engel çıkarmamalıdır.

Çete harbi gelişti de gönüllüler keşif kolu nizamında bir hizaya getirilmeye başlandı mı, çıngar kopar. Türkçe'deki tiryaki sözüyle: **«Zor oyunu bozar».** Ancak oyunu bozan aktör küçükburjuvadır.

Küçükburjuvanın kendine göre muazzam bir **«nâmus»**u, müthiş bir **«izzet'i nefs»**i vardır. O hiçbir vakit açıkça ve mertçe: **«Ben şâhımı bu kadar severim!»** deyip çekilemez. Buraya kadar beraberdik, artık ben gidemiyeceğim, tarzında bir Allahaısmarladıkla ayrılamaz.

Öyle açık görünüş ve açık yürek onun mistik (gerçeklikten kopmuş) ve esrarengiz fikriyatına (ideolojisine)

ve ruhiyatına (psikolojisine) zıt olduğu kadar «nâmusuna» ve «izzet'i nefsine»de pek dokunur.

Öyle ise?..

Öyle ise, bütün parti tarihlerinde görülen şu iki mâkule temayüller (kategori eğilimler) fışkırır:

1 — **Kaçmak temayülü:** Parti içinde kırılacak putlar bulunduğunu, imtiyazlı sultaların (keyfi otoritelerin) müstebitliğine karşı koymak lazım geldiğini, **«kontrol», «tenkit»** ve ilh. **«hürriyet»**lerinin kalmadığını söyler durur küçük burjuva. Bulanmak için fırsat kollayan, karışmaya elverişli fikirleri büsbütün bulandırmak ve karıştırmak... Lenin'in sık sık kullandığı deyimle **«Konfüzyonizm»** (şürişçilik : karmakarışıkçılık) olayının iş ve **disiplin** sahasına dökülmesi alır yürür. Bu hal daha ünlü adı ve sanıyla: **Anarşi**'dir...

2 — **Kaçamak temayülleri —** Küçük burjuva yiğitinin kendine göre bir yoğurt yiyişi vardır. Onun öyle derin **«kendi kanaatları»,** öyle değeri ağır, **«kendi bakışları»,** o kadar orijinal **«kendi fikirleri»** vardır ki, mutlaka dikkat gözüyle ele alınmalıdırlar, Yoksa parti tehlikededir. Yangın var! Bu hal konfüzyonizmin (karmakarışıkçılığın) söz ve teori alanına sokulması olur. Bu daha ünlü adı ve sanıyla : **oportünizm**'dir!

Proletaryanın çetin sınıf kavgasına dayanamayıp tabanı yağlayanlar sanıldığı kadar tehlikeli değildirler. O samimi karaktersizlere ve korkaklara hatta şöyle bir teşekkür etsek, pek te hesapsız iş yapmış sayılamayız.

Büyük tehlike bu mücadele kaçaklığını bir sürü kaçamaklarla karmakarışıklaştırmaktır. Kendi bozgununu parti bozgunu gibi görmeye ve göstermeye gitmektir. Asıl tehlike bu kaçamak ve bozgun yapmaya kalkışmış pratik ve teori sapıklarındadır. Yani **oportünist**'lerde ve **anarşist**'lerdedir. Bu sapıklar, —bütün «izzet'i nefis»li (onurlu) küçükburjuva sapıkları gibi,— biz sapıttık diyemezler. Sapıttık demek için doğru yola, devrim yoluna girmeyi göze alabilmek gerekir. Oysa **«Çeteci»** küçükburjuva elemanı-

nın sonuna dek gitmeye ne gücü, ne de niyeti kalmamıştır. Kalmadığı içindir ki bu sapıtma ortaya çıkmıştır.

O zaman her sapıtma kendi kendisine haklı bir kanaat veya doğru bir bakım süsü vermeye kalkar. Sözüm yabana fikir ayrılıkları (dissidans'lar) başgösterir. Mezhep özentileri, tarikat görüntüleri alır yürür. Teşkilât tâbiriyle hizipler türer, bölükler (fraksiyonlar) ürer.

Buraya dek izahımızın gelişen anlamı bir cümle ile şudur : çete mücadelesinden parti savaşına geçen teşkilat (örgüt) içinde, yeni istikametimizden ve hızımızdan ürken küçükburjuva elemanları fraksiyonlaşırlar...

Şimdi bu pratik veya teorik kargaşalıkçılığın bilhassa içyüzüne geldik. O içyüz, parti kargaşalıkçılığının **alaturka** yanıdır,

Alaturka kargaşalıkçılık nedir?

Bunu anlamak için, her Türkiye'de yaşıyanın (her eline bir burjuva gazetesi almayı adet edinenin diyelim) bildiği ve gördüğü bir örnek vardır. Meşhurdur. Türkiye'de ciddi bir kalem kavgası, polemik münakaşası yapmak kimseye nasip olamaz!

Ciddi kalem kavgası demek, bilim metoduyla objektif olarak ele alınan somut konuyu olaylarla tarta tarta incelemektir.

Türkiye'de gerek basın, gerek öteki kürsüler, subjektif yani ferdî (bireyci) olmayan, tersine objektif, yani sırf sosyal = sınıfî olan bir ağız veya kalem tartışmasına gelemez. Bir örnek: Kendine sırasında **«ciddi»** süsü vermeye pek özenen göbekli bir burjuva başyazarı, karşısındaki küçükburjuva palavracısıyla politika mücadelesine tutuşurken söze şöyle başlar: **«Şeşi beş gören şaşı gözleri ve şâfiî köpeği suratıyla...» «insanın bu (bilmem ne) maskarası kadar hayasız bir namussuz olması lâzımdır.»** ve ilh...

Her kalemşör böyle ince Sulukule edebiyatına sıvanır. Bu stil her Türk'ün yumurtadan çıkalı beri mahalle aralarında duya geldiği çekişmelerin ezelî üslûbudur. Bu stil sınıfî, sosyal (hatta bazan tabiî) meselelerin münakaşa

ve mücadelelerini, bayağı şahsiyat (kişisellik) sahası ile belirsiz hale getirmektir.

«Alaturka» dediğimiz eleştiri ve tartışma tarzı budur. Onun sebebini bilhassa şu noktalarda görüyoruz:

1 — Tarihi gelenekler;

2 — Memleketin genel kültür seviyesinin düşkünlüğü;

3 — Ülkede küçükburjuva elemanının üstünüğü...

Eğer bir kelime ile söylemek istersek, diyebiliriz ki : tarihi gelenek ile yarımyamalak hars (kültür) seviyesinin düşkünlüğü hep gelir o genellikle tartışma sahasını şehir küçükburjuvazisinin çerçevesi içinde toplayabilir.

Doğrusu burjuvazi her sahada gittikçe ağır basmaya başlıyalıberi, yukarıda zikrettiğimiz kabilden çekişme orta oyunları hiç olmazsa kısmen seyrekleşebiliyor.

Türkiye proleteryası bir yandan enternasyonal işçi sınıfının devrimci karakterlerini kazanıyor. Öte tarafta, içinden doğduğu gübreliğin bazı özelliklerinden henüz yakasını sıyırmış değildir. Hele Çete savaşlarındaki mitläufer'ler hınk deyicileri proletaryanın geniş sınıflar mücadelesinde : birer **«yoldaş»** değil, birer **«yol arkadaşı»** olarak kaldıkça, küçükburjuva tesirleri her zaman acı acı hissedilecektir. Ve bugün hissedilen de o tesirlerdir.

Yani, Parti içindeki gruplaşmalar, —istisnalar kaide (ayrıcalar kural) sayılamayacağına göre,— fraksiyon tartışma ve mücadelelerinde alaturka ve küçük burjuvaca işliyorlar. Çete muharebesi devri için bazan ve bir dereceye kadar mazur görülebilen bu tarz. Parti savaşı sırasında en berbat anarşi yaratır.

O kadarla da kalmaz. Alaturka münakaşa ve mücadelenin (tartışma ve döğüşün) belli başlı karakteri sınıf anlamını kaybetmiş, kapı arkası dedikoduları olmasıdır.

Legal neşriyatı ve kürsüleri bulunmayan bir teşkilat içinde: Oportünizmin ve anarşinin bundan daha uygun tezahürü, ortaya çıkışı olamazdı. Ona benzer sapıtmaları Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin ve ondan sonra Bolşevik Partisi'nin yakın tarihleri içinde etrafıyla görüyoruz. Men-

şeviklerden Trotskistlere kadar bütün bilimsel sosyalizm sapıkları bu küçükburjuva yolundan yürüdüler. Açık Partici münakaşa yerine, kapı arkası dedikodularıyla sıçan yolundan yürüdüler.

16. cı R. K. F. Kongresinde sağlı sollu sapıtmalarla gerçek sosyalizmin münasebetlerini karakterize eden Stalin, Bolşevik başarısının sırrı, kulis arası siyaseti yerine prensip siyasetini geçirmesinde yatar, diyordu. Bu kısa ihtarın içinde gizlenen şey bütün bir gerçek sosyalist metottur.

Partinin devrimci döğüşünde sıçan yolundan dedikodu yürütmeyi, prensip siyasetine tercih edenler, yalnız bir disiplin cinayeti işlemekle kalmıyorlar. O gibiler ayrıca samimi prensip döğüşçülerine karşı ebedi bir başarısızlığa da mahkum oluyorlar. Türkiye proleteryası cihan işçi sınıfının bugünkü başının kısa olduğu kadar kuvvetli olan öğüdünü yerine getirebilecek bilinçte bulunduğunu gösterecektir.

İşte ikinci sebep, ikinci maksat budur tarikatçı (sekter) ve kısır dedikodular yerine, **Parti çerçevesi** ve **Parti disiplini** içinde **ilmî** (bilimsel) münakaşa (tartışma) kapısını açmak...

Tekrar edelim, sadece **«kapı açmak»**.

Yoksa, bu satırlarla her derde deva reçeteler sunmak için, Leninist Marksizmden sapıtmak gerektiğini biliyoruz.

İki sözcük daha. 10-15 yıllık tecrübelerle dolu sosyalizm tarihçemize ve Türkiye'de var olan en eski burjuva partilerinden daha eski bir teşkilat geleneklerine, geçirilmiş uzun mücadele konaklarına rağmen, henüz Türkiye sosyalist hareketinin mecmu heyetini (topunu bütünüyle) gözden geçiren eleştirici analizi, velev **taslak** kabilinden olsun, yahut derme çatma parçalar halinde bulunsun: Eser var mıdır?

Hayır.

Bu hal belki de en büyük ideoloji boşluğumuzu teşkil ediyor. Geçmişin döğüşleri, geleceğin kavgasından kopmuş, gelecekte devam ve inkişaf etmeyen (sürüp gelişme-

yen) tozlu arşivler halinde, şunun bunun kafasında unutulmaya mahkum kalıyor.

1 — Bu uzun mücadele konaklarında ne oldu, ne bitti?

Bunu **«aklî»** (akılca) değil, Kur'ân gibi **«naklî»** (aktarmalı) ve Ortaçağvârî ağızdan ağıza geçerek yeni nesillere taşımak, göreneğe kul olmak değil midir?

2 — Biri kalkıp ta, hatta sayıları bir elin parmaklarından pek öteye geçmeyen tecrübeli eski yoldaşlarımızdan birine sorsa:

«Parti tarihçemizde belli başlı yanlışlar ve onlardan çıkan dersler hangileridir» dese, acep «efradını câmi, ağyarini mâni» sistematik bir cevapla tatmin edilebilir mi?

Öyle bir mucizeye bir an inanmak isteyecek olsak bile, böyle tatmin edici bir cevabın, görgülü yoldaşlar arasında doğacak ilmi ve kollektif mücadele neticesinde gelişeceği, hiç olmazsa daha manzumeleşmiş (sistemleşmiş), daha geniş ve tatmin edici olacağı muhakkak değil midir?

Böyle bir iş ve eser var mıdır?

Yoktur.

Bu hali gören kimse, belki de Türkiye sosyalizm hareketinin Papa kadar «lâyuhti» (yanlış yapmaz) olduğunu sanacak. Oysa en büyük yanlışımız ve kusurumuz budur. Leninizm'de yanlışsızın ne demek olduğu açıktır: **Hareketsizlik!**

İş yapan yanlış ta yapar. Eğer bizde bir yanlış yoksa, mutlaka bir iş te yapılmamıştır.

Oysa bunun tersi muhakkaktır. Türkiye sosyalizmi oldukça çorak bir muhitte, çetin yürüyüşünü hiç kaybetmemiş bir hareket ve bir dinamizmdir. Demek yanlışlara karşı, şimdiye kadar güdülen kavganın bazı özellikleri yüzünden, gâh zaruretten, gâh ihmalden doğmuş bir kaygısızlık vardır. Ama teşkilatın son inkişafiyle dayandığı yeni safhasında bu kaygısızlık ölmelidir.

Lenin diyor ki:

«Bir siyasî Partinin yanlışları karşısında takındığı tavır, o Partinin ciddi olup olmadığını, sınıfına ve

e m e k ç i yığınlara karşı olan vazifelerini yerine getirip getirmediğini yargılamak için en mühim ve en emin kıstaslardan (kriteryumlardan mihenk taşlarından), **biridir. Hatasını açıkça tanımak, yanlış sebeplerini keşfetmek, yanlışı doğuran şartları ve halleri tahlil etmek, o hatayı düzeltme vasıtalarını dikkatle incelemek, işte ciddi bir Partinin alâmeti budur. İşte böyle bir Parti için vazifelerinin üstesinden gelmek, s ı n ı f ı ve dolayısıyla kitleleri talim terbiye etmek** (eğitmek) **denilen şey budur.»** (Çocuk Hastalığı, S. 46).

Mesele açık:

1 — Ciddice vazifesini yapan;

2 — Sınıfı ve kitleleri terbiye eden bir Parti olmak için, hatalardan ürkmemek, yanlışları dişlemek ve işlemek şarttır.

Lenin (Sosyalizmin Çocuk Hastalığı) eserinde, hemen baştan başa şu gerçeği tekrarlar:

Sözde kalmayan öz devrimcilik: (Atalet : durgunluk+görenek) ile kopuşmaktan korkmamaktır. (Zararlı olan+vakti geçen) her şeyi kırmaktır, Bunun tersini yapmak kırtasiyecilik (bürokratlık) ve mürtecilik (Gericilik) tir.

Bizde kopuşulacak ve kırılacak olan **(zararlı+vakti geçmiş)** durgunluk ve görenek neredediir?

Gelmiş geçmiş sosyalist hareketlerinin değil, bizzat Partinin bile hayatında fışkırmış yanlışları Parti bilincine geçirmemektedir. Millî İşçi-Sosyalist-Parti hareketlerinin iyi kötü geleneklerini paslanmaya bırakmaktadır.

Şimdiye kadar olan çeşit çeşit özlü Parti meselelerinde gruplaşmak istidadını gösteren zümrelerin taktikleri, (mâhut «müterakkip ve murakıp»ların soysuzlaştırdıkları deyimle) **«tak-tika»**ları şu üç tarzda olurdu:

1 — Susmak;

2 — Parti disiplin ve legalitesinden gizli kapaklı dedikodular fısıldaşmak;

3 — Çetrefil ve çetin meseleleri alaya almak...

Lenin'in bu üç nokta üzerindeki üç açık kanaatini tespit edelim:

1 — SUSUŞ: **«Toyca bir hiledir». (L.: Notes De'un Publiciste)**

2 — GİZLİ DEDİKODU yok: **«Fikir mücadelesine büyük bir önem verildiği zaman AÇIKÇA HARP İLAN ETMEK gerekir, yoksa saklanmak değildir.»** (a.y.)

3 — ALAY: **«İstihzaya almak, işin içinden sıvışıvermenin, havadan sıyrılıp çıkıvermenin ucuz vasıtasıdır.» (L.: Rus Devrimi ve Proletaryanın Vazifesi).**

Şimdiye kadar sağlı sollu **«Dissidant»**lar (ayrı fikirliler) tarafından yapılan mücadele göreneği bu idi ve bu olacağa benzer.

O bakımdan sözde kalmayan devrimcilerin boyunlarının borcu, bu öldürücü **(Görenek+durgunluk)** sapıtmalarına karşı gelmektir. Bunun için şu üç şart gözetilmelidir:

1 — Ciddi davranmak;

2 — Toyca susmamak;

3 — Kavgada gizli kapaklı kaçanlara Parti meydanını değil, büyük veya küçük burjuvaziye doğru yol veren sıçan deliklerini ısmarlamak ve Lenin'in öğüdü ile: **«Açıkça harp ilân etmek»** gerekir.

Zaten fikir çarpışmasında açıkça savaş ilân etmek bilimsel sosyalizmin öz geleneklerinden biridir. Marks ile Engels'in ilk **«Komünist Manifesti»** hemen şöyle bitiyor:

«Gerçek sosyalistler kanaatlarını ve gayelerini (kanılarını ve amaçlarını) **gizleyecek kadar alçalmazlar.»**

Gene, İngiliz işçi hareketini kankıranlaştıran, İkinci Enternasyonalleri yatalak eden barsak hastalığının, yani Oportünizmin mikrobu: **İşçi Asilzadeliği** ile birlikte **Tradünyonizm** başlarken, Marks hücum ve iftiralara uğrayacağını biliyordu. Bununla birlikte, Oportünist başların koparılması için haykırmaktan geri kalmadı. O günlerde şunu yazıyordu:

«Sanayi işçileri, herşeyden önce, şimdiki başlarından yakalarını sıyırmak zorundadırlar. Lâhey Kongresinde bu heriflere vurduğum vakit, sırf bu yüzden herkesin hoşnutsuzluğunu (enpopülâriteyi : itibarsızlığı), iftiraları ve ilh. üzerime çekeceğimi biliyordum. Fakat bu gibi şeylere daima aldırmadım. Çeşitli yerlerde bu adamlara vurmakla bir vazifeyi yerine getirmekten başka bir şey yapmış olmadığım anlaşılmaya başlıyor.» (K. Marks: **Kugelmann'a Mektuplar,** 1930, Paris S. 175).

Küçükburjuva eğilimlerini ve duygularını okyaşarak **«adam kandırmak»** proleterce propaganda demek değildir. Artık birbirimize yol göstermeliyiz. Kuru kalabalığı değil, Lenin'in son vasiyetine uyarak: **«Az fakat öz»** keşiflkolunu (öncüyü) kurmak zorundayız.

Yol karşımızda. Uçurum önümüzde.. Sarp uçurumu atlıyacağız, çetin yolumuzu tutacağız ve acımak nedir bilmeksizin: (Mitläufer'leri: Yol arkadaşlarını) öz yoldaşlardan ayıracağız. Çeteleşenleri ordulaştıracağız.

Bu notları niçin kaleme alıyorum?

1 — Devrimci teori mücadelesini konkretleştirmeye (somutlaştırmaya müşahhaslaştırmaya) çağırmak için;

2 — Pratik mücadelede Lenin'in çizgisi yönünde yürüyen bütün proleterya devrimcilerini, sağlı sollu bütün küçükburjuva «çeteci» sapıtmalarını gömmeye çağrılı bulunan ölüm çanı olmak için...

B - YOL

Yoldaşlar;

Bir yola düşmüşüz, gidiyoruz, Bu proleteryanın devrim yoludur. Devrim yolu her şeyden önce **Siyaset** yoludur. Ve siyaset yolu Marks'ın **«Büyük Rus âlim ve tenkitçisi»** saydığı Çernişevski'nin sözünü daima doğru çıkarır:

«Tarih yolu, Nevski caddesinin (Moskova'da en büyük perspektivin), **yaya kaldırımı değildir. Tarihin yolu durmaksızın gâh tozlu, gâh çamurlu sahalardan aşar, bataklıklardan, yarlardan ve uçurumlardan geçer. Toza boğulmaktan ve ayakkabılarını kirletmekten korkan kimse her türlü sosyal faaliyetten sakınsın.»**

Büyük dağ yolu, umumî yol hazır. Bizden önce geçenler yolu açmışlar. Hatta yolun çevresini elektrikli ampullerle bezemişler. Ama biz lambayı yakmadan yürüyoruz. Karanlıktan ve kördövüşünden kurtulmak için yolu görmeliyiz. Yolu görmek için lambaları yakmalıyız. Şimdiye dek göğüslerimizin içinde yanan birer kızıl kor taşıdık. Aynı ateşle kafalarımızı, önümüzü ardımızı ve uzak yolları aydınlatan birer fener, yol gösteren birer çıra gibi tutuşturmaya mecburuz.

Evet, bütünüyle yol açıktır. Bizden önce gelenler, Proletaryanın siyasî mücadele yolunu en iptidaî (ilkel) başlangıcından muzaffer devrime kadar, sosyalizmin kuruluşuna kadar açmış bulunuyorlar.

Kuşku yok, biz de aynı yoldan yürüyoruz. Böyle yürümek tarihin maddeci gereğidir. Marks diyor ki:

«Her millet başka milletlerin mektebine koyulabilir ve koyulmalıdır.» (Kapital, birinci basılışın önsözü).

Milletler için doğru olan bu düstur, o milletler içindeki millet için yani sosyal sınıflar için de doğrudur. Sınıfların politik savaşları, siyaset keşif kolları, yani Partiler için de doğrudur. Marks'ın öz devamı ve ortodoks inkişaf ettiricisi de, aynı hakikatı daha açık, daha elle tutulur ve daha konkret, daha gelişmiş şekliyle bir daha tekrarlıyor:

«Tecrübeler gösterdi ki, proletarya devriminin esaslı bazı meselelerinde bütün memleketler, çekinilmez surette Rusya'nın geçtiği yerden geçeceklerdir.» (L.: **«Komünizmin Çocukluk Hastalığı»** veya **Solcu Komünizm,** s. 20).

Yolumuz Lenin'ci Marksizm'dir. Bu yolda sosyalizmin birinci safhasına kadar söylenebilecek olan her şeyin ana hatları genellikle sözden işe geçmiş ve gerçekleşmiş bulunuyor.

Ancak teşkilatsız ve sınıflı bir cemiyette (toplumda) insan iradesi bütünüyle manzumeleştirici (sistemleştirici) hiçbir tesir yapamaz, hiçbir rol oynayamaz. Sosyal bünyelerde, hele kapitalist düzeni gibi geniş yeniden üretim yapılanlarında mutlak surette müsavatsız inkişaf (eşitsiz gelişim) olur. Yani, daima bir ülke öbür ülkenin zıddına ve aleyhine ilerler. O yüzden, böyle bir üretim yordamından her yer için ve her zaman için geçerli bir tek ve hep biricik, örnek tasavvur edilemez. Her devrim hareketinin mutlak, soyut, apriorik (kıbelî : öncileyincil) bir formüle harfi harfine uyarak açılacağını, yükseleceğini sanmak ancak Nass'çılığın (dogmatizmin) dik alasıdır. Hele emperyalizm cihan ölçüsünde biricik olan bir ekonomi yaratmıştır. Ona rağmen binbir tezatlı, binbir sosyal eşitsizlikli üstyapı doğurur. Böyle bir toplum sisteminde **«une fois pour tous»,** yani değişmek nedir bilmez, basmakalıp devrim örneği olamaz. Olur sanmak, Medrese kuruntusundan başka bir şey değildir.

Devrim yolu, gerçekte bir demiryolundan çok hava yoluna benzer. Şimendiferin geçtiği yol şaşmaz ve değişmez bir çelik düz çizgidir. Demiryolu insan kontrolü al-

tında tesbit edilen belirli bir yoldur. Her tren şu istasyondan kalkar, ötekine gitmek için (yol insan tarafından değiştirilmedikçe) her zaman santimi milimine ve aynı çizgi üstünden geçer.

Uçak için iki şehir arasında ortalama ve belli bir yol bulunur. Ancak bu yol bir çelik kalıba dönmüş değildir. Genel olarak, falan arz ve tul dairelerinden (enlem ve boylamlarında) şu süratle aşılacaktır. Bununla birlikte yol, hava yoludur. Rüzgârların biçimi, doğrultusu, hava boşlukları vs. insan tarafından peşin peşin, harfi harfine tayin ve kontrol edilemez. Onun için, aynı yoldan geçen başka başka pilotlar, hatta aynı pilot, başka başka zamanlara ve durumlara göre, şu kadar yüksekten veya alçaktan ve bu çabuklukta yahut yavaşlıkta belli manevraları yaparak yahut yapmayarak aşar.

Bizim yolumuz devrim yolu da böyledir:

Lenin'ci Marksizmi ezberlemeyeceğiz, **Kavrıyacağız;** boynumuza bir muska gibi asmıyacağız, elimizde bir çekiç ve bir orak gibi, yahut uçağın kanatları ve pervaneleri gibi kullanacağız.

Bizden önce gelip geçenler yolu açmışlar, doğrultunun ana çizgilerini kızıl şahıslar (yol gösteren kazıklar) dikerek belirlemişlerdir. İşte buradan o görünen yere dek aşağı yukarı falan doğrultuda uçulacaktır.

Fakat, içinde bulunduğumuz sosyal yapının markasına (ayırd edici alametine), özelliklerine bakılır. Ona göre, şu kadar yukarıdan veya aşağıdan, bu hızla ve belli biçimlerde yol alınır.

Her ülkenin subjektif ve objektif özelliklerine bakmaksızın: **«doğru devrim»** diye nara atan solcu İngilizleri, Lenin, **«uyuşmak yok»** (kompromi olamaz) diyen 1874 Komunalarına benzetir ve şu öğüdü verir:

«İkinci olarak, burada, her zaman olduğu gibi gayeyi, hiç şüphesiz gerçek sosyalizmin genel prensiplerini, sınıflarla partiler arasındaki ilişkilerde özel olan şeye, sosyalizme doğru objektif ve orijinal evrimin her ülkede ÖZEL OLAN ve etüd etmek, keşfetmek, önceden sezmek yorda-

mını bilmenin gerektiği şeye uygulamayı bilmektir.» (L.: «Komünizmin Çocuk Hastalığı», s. 76-77).

Sosyalizmin ana prensiplerini her ülkede bulunan Sınıf ve Parti mücadelerinin özelliğine uydurmak gerekir. Ama, daha ilk bakışta görülüyor ve belli oluyor. O uygulamakla birlikte işin en güç yanı başarılmıştır.

Tekrar edelim. Yol açılmıştır. Bize düşen iş şunlardır:

1 — **Yolun neresinde bulunduğumuzu anlamak** Bunun için, bizden öncekilerin geçerken bıraktıkları lâmbaları yakmalıdır. Yaşanmış denemelerin verdikleri dersleri benimseyerek Partinin tarihî mevkiini belli etmelidir.

2 — **Bundan sonra geçilecek yolları iyice bilince çıkarmak:** Bu iş yapılırken iki surette yararlanılabilir:

a) Gelecek olayların sürprizleriyle şaşalamamak için, ona göre önceden daha bile bile ve daha kuvvetle hazırlanılır.

b) Bizden önce geçenlerin ister istemez yaptıkları gereksiz zıkzaklardan çekinilir. Elden geldiğince en kestirme yoldan en büyük emniyetle geçilebilir.

3 — **Yolun ve politik yapının özelliklerini elle tutulur hale getirmek:** Geçenler kendi vasıtalarıyla, kendi zamanlarında, kendi mekanlarında (yerlerinde) yol açtılar. Bizim özel gücümüz ve araçlarımız nelerdir? Şimdiye kadar nasıl yürüyegelmişiz ve çarpışadurmuşuz? Gelecek zamanın geçmişten farkı nedir? Falan yerin bizim yerimize bakarak başkalıkları neresindedir?

En azından bütün bunları yapmak şartıyla, yürünecek yoldan, varılacak konaklardan emin olabiliriz. O zaman doğru yolu buluruz. Ve Lenin'in deyimiyle, —yoldan emin olunca,— kuvvetlerimiz yüz misline çıkar ve bütün güçlükler kolaylaşır:

«Önemli olan, doğru yolu seçmiş olmaktan emin bulunmaktır. Bu güvenç geldi mi, mucizeler yaratan devrim antuzyazmının gücü ve kuvveti yüz kat artar.» (L.: **«Demokratik Devrimde Rus Sosyal Demokrasisinin İki Taktiği»**)

Lenin, gene hatırlatıyor: Varılacak yolu bulmakla o yoldaki güçlükleri yenmek başka başka problemlerdir. Doğru yolu seçmek, var olan güçleri yüz kat eder ve tabii o sayede güçlükler kolaylaşır, ama sıfıra inmez. Yolu seçtikten sonra devrilecek engellerle boğuşmak emrivaki haline gelir. **(Oldubittileşir):**

«Gerçekte her şeyin çarpışmaksızın, bir dümdüz çizgi üstünde imiş gibi yavaşça ve gittikçe yükselir biçimde yürüyeceğini tasavvur etmek, tarih üzerine çocukça bir fikir edinmektir.» (L.: **«Proleteryanın ve Köylülerin Demokratik Devrimci Diktatörlüğü»**)

Demek, yolun ana çizgilerinin çizilmiş bulunması, bizi her ülkede geçilecek devrim yolunun özelliklerini arayarak bulmak mecburiyetinden nasıl af ve istisna edemezse, tıpkı öylece, doğru yolu seçmiş olmak, o yoldaki bütün güçlükleri gözönünde tutmamak demek değildir.

«Ancak, her kim proletarya için hayatın bütün hal ve şartlarında hazırlop çözüm yollarını önceden veren bir reçete tasavvur ederse, yahut her kim devrimci işçi sınıfının politikasında ne güçlüklere, ne de bulanık vaziyetlere rastlanılmıyacağını temin eylerse, o kimse şarlatandan başka bir şey değildir.» (L.: «Çocuk Hastalığı»).

Netice: Bilimsel Sosyalizm bütün dünya sosyalizm hareketi için yürünecek yolu formüllemiştir. Ancak, o formüller olayların diyalektik kaçınılmazlığı ile şematik birer kaneva olurlar.

1 — Bu kaneva olmaksızını sosyalizm adına hiçbir şey yapılamaz;

2 — Sırf ve yalnız o kanevayla ise bir ülkede sosyalizm gerçekleştirilemez. Her memleket genel kanevayı işleyerek döğüşünü biçimlendirecek doğru yolunu bulacaktır. Doğru yolu bulmak için ise Leninizm'in softası değil, mücahidi (militanı) olmak şarttır.

Siyaset yolu döğüş yoludur. Dövüşen, sosyal sınıf yararlarıdır. Partiler politik sınıf döğüşünün, Leninizm'deki deyimle: **«Keşifkolu»** (Öncüsü) dürler. Yalnız bu Öncü'lük, sırf «istikşaf» (gidilecek yerl keşfetmek) değildir, Bir de

ve belki en önemli olarak ta Öncülük: gütmek ve devrimi yönetmek anlamına gelir.

1907 yılları, sağlı sollu sapıtmalarla boğuşan Lenin, bir ara sanki kendi fraksiyonuna, yani Bolşeviklere dönüp siyasette gütmenin, yönetmenin ne olduğunu şöyle haykırıyordu: «Politikada gütmek için»:

1 — «YOLU TANIMAK»;

2 — «TEREDDÜTÜ KESMEYİ BİLMEK»...

gerekir. Tereddütü kesmek ise, lafla olmaz. Sallantıyı, yalpalamayı durdurmak için şu iki şart yerine getirilmelidir:

1 — Müteredditleri ikna etmek;

2 — Kendi fraksiyonunun rafizilerini (ayrı fikirlilerini) tepelemek...

Bu satırların belli başlı bir amacı da Lenin'in o öğüdüne uymaktır yani:

1 — «YOLU TANIMAK»;

2 — «TEREDDÜTÜ KESMEYİ BİLMEK»...

uğrunda savaşmaktır.

Yolu nasıl tanıyacağız?

Tekrar edelim, şunları araştırarak:

1 — Yolun neresindeyiz?

2 — Daha nereleri geçeceğiz?

3 — Nasıl geçtik, nasıl geçeceğiz?

Yol belli olursa ikirciliğe, tereddüte yer kalmaz. İşçi hareketi o özlü ve canlı atılışlardandır ki, yolunu buldu mu dosdoğru yürür.

Yol ararken rehberimiz sırf görülen ve bilinen olayları subjektif izah ve tasvir etmekle kalmaz. Ondan çok, ana yolu açmış bulunan yoldaş ve ustalarımızın dedikleriyle kıyaslamak gerekir. Demek, bu araştırmanın kontrol edicisi «akliselim» (sağduyu) değildir; yaşanmış benzer denemelerin formülleştirilmiş dersleridir. Onun için, arasıra **«malum»**ları (bilinenleri) **«ilâm»** edersek (bildirirsek) kimse bize kızmasın.

Yol aramak-bulmak-tutmak uğraşması üzerine yapılabilecek itirazlara karşı büyük ustamızın **«Kapital»**i ilk ortaya atarken yazdığı Önsözü anacağız. O ayarda fikirler ortaya atmak görüntüsü ve toupe'si aklımızdan geçmez. Önsözün son satırlarını ustalarımızın izinde, ustalarımızın diliyle konuşmayı sevdiğimiz için, oldukları gibi analım:

«Bilimsel eleştiriden gelecek olan her tartıcı düşünme ve taşınma, hoş geldi safa geldi. Hiçbir zaman ayrıcalık ve metelik vermediğim kamuoyu (efkarı umumiye) denilen kuruntulu bâtıl itikatlar karşısında ise, büyük Florentin'in tiryaki sözünü benimser durum:

Sen yoluna git te, bırak elâlem söylensin! (K. Marks: Kapital. K.I. C.I. s. 31, Paris 1925. J. Molitor çevirisi.)

C - TEORİ

Bir inancın besmelesi gibi tekrarlayalım: **«Devrimci teorisiz devrim harekatı olmaz»** (Lenin: **«Ne Yapmalı?»**)

Bunu bize tekrarlatan şey, yukarıdaki açıklamaların mantık sonucudur. Kendi kendini tenkit yoksa, yol karanlık demektir. Tek sözle bu hal teoride geriliği gösterir. Oysa Leninizm'in formülünce, öncü teorisiz öncü pratik olamaz.

MARKS «Hegelci Hukuk Felsefesinin Eleştirisi» etüdünde. teoriye pratiğin şu ölümsüz özsözünü (vecizesini) veriyor:

«İyi anlaşıla, eleştiri silâhı silâhların eleştirisi yerine geçemez. Maddeci güç maddeci güçle yıkılmak zorundadır. Ancak teori de, yığınları yakalar yakalamaz, sarar sarmaz maddeci bir güç olur.»

Demek:

1 — Elbet silâh gücüyle eleştirilecek, yani silâhla yıkılacak bir maddeci zorba düşman karşısındayız. O düşmanı lafla, kâğıtla, kitapla deviremeyiz. Silâhlarımızı eleştirirken, maksat soyut ve mutlak eleştiri, sırf tenkit için tenkit yapmak değildir: Silâhları maddeci kavga için biraz daha keskinleştirmektir.

2 — Bununla birlikte hiç unutmamalı. Yığınların benimsediği bir düşünce, yığınları kımıldatan, davrandıran teorik bir **force ideomotrice** (harekete getiren fikir gücü) olur. O andan beri o düşünce kuru söz olmaktan çıkar, insan kudreti «maddeci bir güç olur.»

Netekim koca ustamızın hayatı o kanaatin canlı örneği oldu. Marks bilimsel sosyalizmin en dev yapılı teori anıtlarını dikti. Teorici olduğu halde ona **İnternasyonal** işinden artık çekilerek **Kapital** eserini bitirmesini öğütlemiye kalkışanları kınadı. Bu öğüdü yapan en aziz dostlarından Dr. Kugelmann ile Marks'ın arası böyle açıldı. Marks sekter bir kabine teoricisi olmayı aklından geçiremiyordu.

Ancak, Marks, pratikçiliği de hiçbir vakit Lenin'in deyimiyle: **«Kafasız işgüzarlık»** biçimine kardırmadı. Örneğin, bütün tezlerini kaleme alıp gönderdiği Cenevre Enternasyonal Kongresine kendisi gitmeye gerek görmedi. Ve teori çalışmaları için gerekli olan belgeleri ve materyalleri bulduğu British Museum'un yanında kaldı. Bilim eserini orada sürdürmeyi, işçi hareketi için daha hatırı sayılır bir emek bildiğini söyledi.

Henüz Enternasyonalleşmek üzere bulunan proletarya hareketinde boyuna **«teorik temeli»** dikkatle araştırdı. 18 Mayıs 1874 günü Kugelmann'a gönderdiği mektubunda o kanısını belirtti. Ve Fransızlarda görülen teori kaygısızlığına şöyle dokundu:

«Almanya'da işçi hareketinin yürüyüşü çok doyurucudur. (Avusturya'da da bu böyle). Fransa'da TEORİK TEMEL (Biz maiskülledik) **yokluğu ve pratik common sense** (ortak duyu sağ duyu) **pek duyulur kertededir.»**

ENGELS «Almanya'da Köylü Savaşı» eserinde o zamanki Alman işçisinin politik dövüş yaparken gösterdiği bilinci ve başarıyı andıktan sonra, o başarıda beliren iki üstünlük nedeninden birisinin teori gücünde yattığını söylüyor. Ve teorisiz işçi hareketinin, istediği denli örgütlü olsun, **Tredünyonizm** yahut Kuzey'de (İngiltere'de) olduğu gibi **Oportünizm,** veya Güney'de (Fransa'da ve Belçika'da **Prudonizm,** İspanya ve İtalya'da **Bakuninizm)** adlarını almış **Anarşizm** biçiminde sapıtacağını şöyle anlatıyor:

«Alman işçilerinin öteki Avrupa işçilerinden üstün olarak iki yararlıkları var. Önce, Avrupa'nın en teorici milletine mensupturlar. Ondan başka, sözüm yabana «güzide» (seçkin) denilen Almanya'da öylesine bütünüyle ortadan

yitmiş bulunan teori duyusunu koruyorlar. Eğer daha önce Alman Felsefesi, hele Hegel Felsefesi bulunmasıydı, Alman Bilimsel sosyalizmi, —gelmiş geçmiş bütün sosyalizmler içinde biricik bilimsel olan sosyalizm— asla kurulamazdı. İşçiler, teori duyuları olmaksızın o bilimsel sosyalizmi şimdi anladıkları kertede hiçbir vakit içlerine sindiremiyeceklerdi. Ve bunun nasıl bitmez tükenmez ve sonsuz bir yararlanma sağladığını ispatlayan şey, bir yanda çeşitli derneklerin subjektif örgütlerine rağmen İngiliz işçi hareketindeki ilerleyiş kıtlığının belli başlı nedenlerinden biri olan her türlü teoriye karşı ilgisizlik ve öte yanda, Pradonizm'in Fransızlarla Belçikalılarda başlangıç biçimiyle ve ondan sonra Bakununci İspanyollarla İtalyanlar arasında karikatürleşmiş biçimiyle kışkırttığı bulanıklık ve kargaşalıktır.» (F. Engels: **«La Guerre des Paysans en Allamegne»**, Marksist Kütüphanesi, 11, s. 30, Paris 1929).

Lenin'in düstur haline koyduğu (formülleştirdiği) gibi, Engels üç türlü döğüş sayıyor:

1 — Teorik döğüş;

2 — Politik döğüş;

3 — Ekonomik döğüş...

Bu üç koldan döğüşün **«koygun** (yoğun) **ortak merkezli saldırı»**sının yenilmez bir güç olduğunu söylüyor:

«Şurasını teslim etmelidir ki, Alman işçileri durumlarının üstünlüğünden yararlanmayı bildiler. İşçi hareketi hareket olalı beri ilk kez döğüş üç yönde: teorik, politik ve pratik ekonomik (Kapitalistlere karşı direnç) yönünde bir o denli metod ve tutarlıkla güdüldü. İşte, Alman hareketinin yenilmek nedir bilmez gücü, bu bayağı ortak merkezli saldırıdır.» (F. E.: a.y., s. 31).

O tarihlerde (Engels'in kitap önsözüne 4 yıl sonra, 1874 yılı kattığı ikinci bölümü yazarken): İngiliz hareketi kendi adacığında büzülüp kalmıştı. Fransız işçileri yaman bozgunlarıyla ezilmiş durumdaydı. Engels, o günlerin Alman proletaryasını:

«İşçi sınıfı döğüşünün keşifkolu (öncü) mevkiini tutmuş» görüyor. Bu mevkii koruyabilmek için yukarıdaki döğüş üçüzünü sıkı tutmanın gereğini anlatıyor. **(Teorik+ Politik+Ekonomik)** döğüşleri başarmak için iki tür çalışma ayırd ediyor:

1 — **Şeflere** düşen çalışma: Basmakalıp kavrayışlar yerine, bir bilim durumuna gelmiş sosyalizmi bilim olarak incelemeyi ve etüd etmeyi birinci şart koşuyor. Bu şart, sonra Lenin'in «Mesleği İnkılapçı: Profesyonel Devrimci» kavramının Marksizm'de, ilk tohumu oluyor.

2 — **Yığına** düşen çalışma: Başlar bilimsel sosyalizmi hazmettikten sonra yığın içinde üç cepheden konuyu işieyecekler:

a) **Propaganda :** Benimsenilen kavrayışlar büyük bir çabayla ve son kertede «duru» ve açık olarak yayılacak;

b) **Parti** ile;

c) **Dernek** örgütleri güçlendirilecek...

«Bütün teorik meseleler üstünde gittikçe daha çok aydınlanmak, dünyanın yıllanmış köhne kavrayışları üzerine gelenekleşmiş lakırdıların etkisinden gittikçe daha çok yakayı kurtarmak, ve hiçbir vakit, sosyalizmin, bilim olalı beri, bir bilim olarak incelemeyi yani etüd edilmeyi istediğini unutmamak, hele başların (şeflerin) **baş görevidir. Ondan sonra gelen görev : böylece edinilmiş bulunan boyuna daha duru, daha açık kavrayışları, her gün çoğalan ve artan bir çaba ile yaymak, ve Parti ile Derneklerin** (sendikaların) **örgütlerini gittikçe daha güçlü ve kudretlice sağlamlaştırmak görev olacaktır.»** (F. E: **a.y.**, s. 313).

Marksist teori nedir? Her şeyden önce softaca ezberlenecek bir nass (dogma) değildir. Lenin'in deyimiyle, bir bir «nareket kaidesi davranış kuralı»dır. Engels, 28 Aralık 1886 günü Wichnevetskaya'ya yazdığı mektubunda onu tekrarlıyor:

«Teorimiz bir dogma (keskin nass) **değildir. Devrim dünyasının birbirleriyle sıkı sıkıya bağlı, birbiri ardından gi-**

den bütün olaylar zincirlemesinin canlandırdığı bir prosedir». (Marks ve Engels'in mektupları).

LENİN: Marksizmi özdekideci (ortodoks) teori sahasında da geliştiren Leninizm, teorinin önemini aynı güç ve aynı enerji ile yeniden işliyor. Leninizm, İkinci Enternasyonal'in körleştirmek istediği ortodoks Marksizm ocağını yeniden tutuşturdu ve yeni yeni alevlerle aydınlattı.

Buracıkta Leninizm'in bütün teori yaylımını anlatmaktan çok, konumuza yararlı olacak düğümlerinden kimilerini bağlamakla yetineceğiz.

Lenin, teorinin önemini göstermek için, bizzat burjuvazinin güttüğü taktikten örnek verir ve şöyle der:

«Burjuvazi yalnız zorla tutunmaz, belki yığınların göreneklerine bağlılığı, cesaretsizliği ve bitkinliği, bilinç ve örgüt yokluğu ile de tutunur.» (Lenin, C. III s. 181)

Öyleyse, proleterya da sınıflar savaşını her alanda yaylım ateşler açarak yapacaktır.

Bize devrimci döğüş yapılırken teori temelinin ne büyük bir güç ve enerji yarattığını gösteren şey yalnız teorik düşünceler değildir. Bugün yeryüzünün 6'da 1'inde sosyalizmi gerçekleştiren gerçek sosyalist Partinin bütün varlığı da teori temelinin gücüne dayanır. Gerçek sosyalizm varlığının büyük yapıcısı Lenin, sosyalizmin başarılı taktitiğini bir sentez olarak bize armağan etmek için kaleme aldığı **«Komünizmin Çocukluk Hastalığı»** eserinde başarısının —ileride göreceğimiz ana elemanlarından— özellikle ve öncelikle iki önemli faktörünü sayıyor:

1 — **Disiplin** «çimento» faktörü;

2 — **«En emniyetli Marksist teori tabanı üzerinde»** doğmak faktörü...

«Biricik doğru devrim teorisi olan Marksizm, Rusya için gerçekten yarım yüzyıllık olağanüstü fedakarlıkların, ve acıların eşsiz bir devrim kahramanlağının, sıkıntı ve anguvaz verici araştırmaların, politik denemelerin, yanılmaların, incelemelerin, Avrupa'daki denemelerle kıyaslamalar yönünde inanılmaz güçte kızgın savaşların meyvasıdır. Çar-

lığın dayattığı göçler yüzünden devrimci Rusya 19. yüzyılın son yarımında başka hiçbir ülkenin edinemediği denli uluslararası ilişkiler zenginliğine, tüm dünya devrimci hareketinin pratik biçimleri ve teorileri üzerine haber alma mükemmelliğine ulaşmış bulunmak durumunda idi.»

Demek, bir örgütün ne olacağını anlamak mı istiyoruz? Onun hangi teori üstünde kurulduğunu görmek yeter. Partinin temeli, hiç kuşku yok, herkesin bildiği ve söylediği gibi, Leninci Marksizm'dir. Ve Leninci Marksizm'de bütün teori meseleleri bugün artık elle tutulurcasına, ulu bir cephanelik ve silâh deposu gibi proleteryanın emrindedir.

Ancak, Leninist olmak, sırf ve sadece Leninizm'in besbelli düşüncelerini belli sözlerle papağanca tekrarlamak değildir:

«Marksizme sadık kaldıkça objektif olayların incelenmesinden gelişigüzel beylik laflarla sıyrılamayız ve sıyrılmamalıyız.» (Lenin: **«Rus Devrimi ve Proleteryanın Devrimi»**, 7 Şubat 1906.)

Leninci Marksizm'de teorinin temeli nedir? Lenin'e göre teorinin temeli bütünüyle **«devrimci davranışlar»** dır:

«Hiç kuşku yok, sosyal demokratça teori işi ve davranışı çeşitli devrimci hareketlere dayanır.» (Ne Yapmalı?)

«Gerçek sosyalistler bütünüyle devrimci hareketlere dayanırlar.» (Marks-Engels: **«Komünist Manifestosu»**).

Ne var ki, bu tanımlamalar da kısadır ve dolayısıyla yetersiz kalır. Leninci Marksizm teorisinin ayırt edici alameti, belgesi nedir?

1 — Objektif incelemedir. Lenin buna **«Bilimsel ayıklık»** diyor, (Marks'a göre: Evreni izah, açıklama tarzı);

2 — Devrimci ve örgütçü yetenek ve kaabiliyettir. (Marks'a göre: Evreni değiştirme tarzı)...

İşte, bilimsel sosyalizm bu iki karakterin en yüksek ve en canlı sentezidir.

«Marksizm, bütün öteki sosyalist teorilerden, durumun ve objektif evrimin incelenimînde gösterilen ilmî ayıklığı

ile ayırd edilir; ama o da yetmez, bilimsel ayıklığı yığınların ve gene tabii şu veya bu sınıfla bağlılık keşfetmeyi ve gerçekleştirmeyi bilen kişilerin, grupların, örgütlerin, partilerin güç ve yaradılışça ve devrimci girişim yeteneklerince gösterdikleri önemlerinin kategorikman (kesin olarak) **bilinip tanınışını şaşılacak bir tarzda birleştirmesi ile ayırd edilir.»** (Lenin: **«Boykotaj Aleyhinde»**)

Objektif incelenim ve Leninci Marksist izah, açıklama ne demektedir?

Birbirini doğuran şu üç tarz düşünce ve davranış demektir:

1 — **Canlı hareketten yola çıkmak:** 1917 yılı Lenin'le «Eski Bolşevikler» arasında bir tartışma açıldı. Lenin'in 1905 yılı sözünü ettiği: **Proletarya ile köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü»** formülü vardı. «Eski Bolşevikler» bu formülü 1917 yılı ortalıkta göremedikleri için mırın kırın ediyorlardı. Lenin onlara şu karşılığı verdi:

Evvelce **«burjuva hakimiyetini proletarya ile köylülerin diktatörlüğü takip edebilir ve etmelidir.»** demiştik. Şimdiki olay şudur: İki iktidar bir arada bulunuyor...

Bu yeni ve canlı olan **«olay, eski şemaların çerçevesine sığmıyor.» «O formül artık yaşlandı. Hayat onu formüller ülkesinden gerçeklik toprağına getirdi. Ona can verdi, kan verdi, onu somutlaştırdı ve işte onun içindir ki, hayat o formülü değiştirdi de.»**

Bunun üzerine Lenin bize canlı olaylara uymayı şöyle anlatıyor:

«Marksist, canlı aktüalitenin sarih olaylarını hesaba katmak zorundadır. Yoksa her teori gibi hiç değilse özlüğü ve genel olanı gösterebilen, gerçekliğin yalnız kompleksliğini tahmin edebilen dünkü teoriye dört elle sarılıp kakıla kalmaya mecbur değildir. Teori, dostum, solgundur. Yeşil olan yaşayışın ölümsüz ağacıdır.» (Lenin: «Diyarşi»)

2 — **Olağandan değil, gerçekten yola çıkmak:** Gene Ekim Devrimi'nin arifesiydi. Gene Bolşevikler arasında bir tartışmadır esiyordu: 1917 yılı burjuvazi iktidar mevkiine

geçti. Köylü de bir çeşit burjuvadır. Onun da iktidara çıkması mümkün değil midir?

Lenin, evet diyor, mümkündür:

«Yalnız, durumu yargılayan Marksist, olağan'dan değil, fakat gerçek'ten (reel'den), **hareket etmelidir.»**

3 — **Sınıflar ilişkisinden yola çıkmak:** Leninci Marksizm teorisinde canlı hareket halinde bulunan realite, gerçeklik nedir?.. Sınıf ilişkileridir. Lenin der ki:

«Marksist olan kimse hiçbir vakit sınıflar arasındaki ilişkilerin incelenimi gibi sağlam bir tabanı elden bırakmamalıdır.»

Lenin 1905'ten beri formülleştirdiği **«Proletarya ile köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü»** üzerine 1917 yılında şöyle diyordu:

«Bu, sınıflar arasında bir ilişkidir. Bu ilişkiyi ve elbirliğini maddeleştiren somut bir kurum değildir.»

Öyleyse bütün teorik incelenim ve açıklamalarda, bütün pratik devrimci ve örgütçü çalışmalarda gerçek sosyalistin boyuna gözönünde tutacağı pusula, içinde bulunduğu toplumun sınıf ilişkileridir. Bilimsel politikanın karakteri, bilimsel sosyalizmin tutanağı, orijinal sınıflar dövüşüdür.

Buraya kadarki yoklamalardan şu sonuca vardık: Devrimci = sınıf ilişkileri...

Ancak, **«sınıf ilişkileri»** de genel bir deyimdir. Onu biraz daha somutlaştıralım.

Sınıf ilişkileri deyince, bugün, konkret (somut) olarak her ülke için ve dolayısıyle her sosyalist örgütü için, her parti için başlıca iki sıra sınıf ilişkisi vardır:

1 — Milletlerarası, bütün dünya ülkelerindeki genel dünya sınıf ilişkileri;

2 — Millî, yani bir memleket içindeki özel sınıf ilişkileri...

Öyleyse, teori dahi bu iki sıra ilişkilere göre sınıflandırılmalıdır:

1 — Başka ülkelerde geçmiş sınıf savaşlarının derslerinden çıkan, toplanan denemeler ve formüller üzerine teori;

2 — Partinin içinde bulunduğu ülkede geçen bütün sınıf savaşlarını ve tüm sosyal güçleri ve sosyal ilişkileri sistemleştiren teori:

Onun içindir ki, Lenin bize Marksist bilimi ve bilimsel sosyalizmi tanımlarken, genel olarak teorinin o iki özel karekterini daha canlı ve daha elle tutulurcasına veriyor:

«Bilim, birincisi öteki ülkelerin denemelerinden, özellikle öteki kapitalist ülkelerde konu edilen ülkeninkine benzer bir tecrübeden veya öyle bir tecrübenin yanından geçmiş iseler onlardan yararlanmayı ısrarla ister; ikincisi, politikayı sırf isteklere göre, kanılara göre, bir tek grubun veya bir tek partinin bilinç ve hazırlık derecesine göre belirlendirecek yerde, ülkenin içinde etken olan ve kımıldayıp etki yapan bütün güçleri, bütün grupları, Partileri, sınıfları, bütün yığınları gözönüne almayı gerektirir» (L.: **«Çocuk Hastalığı»**, s. 68).

«Marksizm bizi, sınıflararası ilişkide ve her tarihsel harekette bulunan somut özelliklerin açık seçikçe ve objektifce incelenebilir hesabını tutmaya zorlar.» (L.: **Seçme Sayfalar**, C. III,s. 175).

Yukarıki pasajlardan pratik olarak bize düşen üç teorik çalışma alanı açılıyor:

1 — **Başkalarının denemelerinden ders çıkarmak:** Bütün dünya hareketinden ve özellikle öteki kapitalist ülkelerde özel olarak bize benzer veya bizimkilere yakın denemeler geçirmiş ülkelerde olan bitenlerden «yararlanmak»;

2 — **Var olan kendi sınıf ilişkilerinin ve hareketlerinin doğru hesabını tutmak:** Buna daha çok kendi ülkemizde görülen genellikle işçi ve halk, özellikle sosyalist hareketlerinin ve var olmuş bulunan sınıf ilişkilerinin bilançosunu elden geldiğince özetle yapmak, onların mantık sonuçlarını çıkartmak;

3 — **Subjektif temaları ve şemaları değil, objektif ve sosyal güçleri gözönünde tutmak:** Yani, örneğin kafalarımızda milyarlarca voltluk bir ampul gibi, yanan bilimsel sosyalizm bilincimiz gözlerimizi kamaştırmasın. Dünya proletaryasının devrimci ülküsünü en bütünüyle, en özlü ve en ortodoks (özakideci) kaynaklarından alıp içe sindirmeye uğraşmak ne denli boynumuzun borcuysa, en az o denli içinde bulunduğumuz çevrenin sınıf ilişkilerini incelerken gelmiş geçmiş olayların hakkını yememek, nasılsalar öylece kavranılmalarına ve pekiştirilmelerine uğraşmak ta görevimizdir.

Ayrıntılarına girince daha iyi göreceğiz. Örgüt konusunda kitabın yazdığı ideal prensipleri, hayatta göremeyince, şu veya bu kafanın içinde aynı şeyleri buluvermiş görünmekle problemi çözümlenmiş saymayacağız. Bu prensiplerin somut hayatta hangi kerteye dek, nasıl ve niçin uygulandıklarını arayacağız; kafalarda olduğu kadar, çalışmalarda da ve sözde olduğu kadar, işte de o prensiplerin uygulanmalarına uğraşacağız.

İşte burada yapılan araştırmalarımızın teorik sehpası (teslisi : üçüzü) özellikle bu üç noktada toplanacaktır. Onlara basarak yürüyeceğiz ve onları bütün ileride gelecek ayrıntılarıyla açıklamaya, geliştirmeye çalışacağız. Teorik tutamağımız bunlar olacak.

Teori sehpamızı böylece kurduktan sonra, bu üçüzün sentezini Partimizin teorik aktüalitesine de özet olarak uygulamayı deneyelim.

Parti için bugün, teori deyince özellikle aydınlatılmasını ve üzerinde durulmasını farz bildiğimiz ikişerden dört problem hatıra geliyor. O dört meselenin plânı şudur:

TEORİ :

I — TEORİK OLARAK TEORİ

1 — *Neye* ve *Niçin teori?*

2 — *Kime* ve *Nasıl teori?*

II — PRATİK OLARAK TEORİ

1 — *Sübjektif:* Partinin bakımından

2 — *Objektif:* Ülkenin kültürü bakımından

I — NEYE ve NİÇİN TEORİ?

Bizde sanıldığından çok genelleşmiş bir kanı var: Parti şimdiye dek hep teoriye önem verdi, pratiği ihmal etti, denir. Yahut bu düşünce şöyle anlatılır: Bizde yeteri kertede teorici var, ancak pratikçilere muhtacız.

Bu bakımda üç yan var:

1) Haklı olduğu yan,
2) Haksız olduğu yan,
3) Karıştırdığı yan...

1 — Haklı Yan Yukarıki bakımda doğru bir yanın bulunduğu anlaşılmasın. Yani yukarıki bakıma hak verdirir gözüken sebep, o bakımın nedeni var demek istiyoruz.

Niçin kimileri bizde teoriyi **«fazla»** buluyorlar.

Göreceğiz. Türkiye'de Bilimsel Sosyalizm, ilkin bir aydın davranışı olarak başladı. Ve çok kez sosyalizmin bütün çabalarını yayın alanında temerküz ettirdi. En çok işitilen ve izlenim bırakan şey, legal yayınlardı.

Ne var ki, bu yayınların tümüne bir göz atılacak olursa, orada sistematik bir ülkü propagandasından çok sosyalizme şöyle böyle değen plânsız, dağınık makale parçacıkları görülür. Bu sistemsiz tarz sekterleşmekte gecikmedi.

Zaten burjuvazinin baskısı da başlamıştı. Bu şartlar altında yığınlarla temasta bulunan hareket bölümü yeni şartlara uygun yeni biçimler kazanırken, görünürde kalan yayınlardan yığınlaşmak istiyenler, istemiyenleri de birlikte sürükleyerek ömürlerini tükettiler. Harekette bürokrasi ve sektarizm ile başlayan sapıtma epey gürültülüce krahlara uğradı.

Yığın hareketinden inat ederce uzak kalan bu başlangıç, birçoklarına teoricili suçlama vesilesini verdi. Çün-

kü bu birçokları, bürokrasiyi ve sektarizmi «teori» sayıyorlardı.

2 — **Haksız yan:** Bizde teoriyi fazla görenler, genellikle Leninci Marksizm'e göre teorinin esasında tereddüt ediyorlar.

«Teori bütün dünya işçi hareketi denemesinin sentezleşmesidir.» (Stalin: **«Leninizmin Meseleleri»**)

Ve Lenin'in yukarıda pekiştirdiğimiz üçüzünü hatırlamıyordu.

Bugün bütün dünya hareketinin denemeleri, biricik dünya gerçek sosyalist Partisince (III. Enternasyonalca) sentezleştiriliyor. II. Enternasyonal çağının dağınıklığından kurtulmak ve örneğin Lenin'in içinde döğüştüğü mahşer durumunu müzeye kaldırmış bulunmak, her sosyalist Partisinin o büyük işte taşıyacağı yükünü hayliden hayliye hafifletmiştir.

Ancak, hiç unutmaya gelmez: Yalnızca hafifletmiştir. Yoksa büsbütün ortadan kaldırmış değildir... Ne kadar geri, genç olurlarsa olsunlar, bütün uluslararası örgüt seksiyonları elbet dünya işçi hareketinin denemelerini sentezleştirmekte bir işbölümü düzenine girmek zorundadırlar.

Oysa, uluslararası genel hareket teorisi yetemez. Her seksiyon kendi alanında kendi sınıf ilişkilerini formülleştirmek zorundadır. Benzer ülkelerin denemelerinden ders alınacaktır. O derslerde edinilmiş kendi kanaatlarını öne sürmek yetmez. Kendi ülkesinin sosyal güçlerini gözönünde tutarak, bizde yaşanılmış millî denemeler teorileştirilmiş midirler? Hayır.

Öyle ise bizde teori, fazla olmak şöyle dursun, eksikten de daha aşağıdadır. Eğer teoriyi bir sistem bilimsel bir sentez sayıyorsak, teorinin en canlı bölümünde büyük bir yoklukla karşı karşıyayız.

Ortada teori denilen şey yokken, teorisyenler çoktur demek, neye benzer? Deniz bulunmıyan bir ülkede herkesin anadan doğma kaptan olduğunu ilân etmek kadar abes (saçma) olmaz mı?

3 — **Karıştırılan Yan:** Sosyalist çalışması demek **(teori + pratik)** in sentezini yapmak demektir. Lenin Sosyalist Partisinin daha temellerini atarken, bu sentezin, yığın içinde başlıca üç tarz savaş yapmak demek olduğunu pekiştirir:

a) Tahrikatçı savaş,
b) Propagandacı savaş,
c) Teşkilâtçı savaş...

Ancak bu üç tür savaşmanın hep birden uygulanması ve gerçekleştirilmesidir ki, sosyalizm savaşını yaratır. Bunlardan biri eksik olsa, yapılan savaş sosyalizm savaşından başka bir şey olur.

Bizde şimdiye dek bu üç başlı döğüş bütün anlamıyla birbirine parelel ve eşit çapta başarıldı mı? Hayır.

Gerçi her üç alanda da başka atılışlar yapılmadı değil, Ne varki, o atılışlarda bilimsel sosyalizmin bütün karekterleri gerçekleşti denilemez. Söylenen söze değil, işe bakarsak, şimdiye dek Türkiye'de sosyalizm savaşı sehpasının üç ayağı şöyle bir durumdadır: Birinci ayak (tahrikatçı savaş) oldukça ve ikinci ayak (propagandacı savaşı) da şöyle böyle uygulandı. Ama üçüncü ayak (örgütçü savaş) her zaman sakat kaldı. Onun için de, kurduğumuz sehpa ikide bir devrilip durdu.

Bununla birlikte, Partinin gerçek sosyalistçe örgütlenmesi işi, aslına bakılırsa, dünya sosyalizminin hemen birçok seksiyonlarında bizden hallıca değildir.

Bunu teselli bulalım, yahut meseleyi önemsiz görelim diye söylemiyoruz. Derdin uluslararası ölçüde bir hastalık, bir zaaf olduğunu bilincimize geçirmemiz için anıyoruz.

K. E. Manuilski İ. K.'nın 1930 Plenumunda: Güzel tahrikatçılarımız ve propagandacılarımız var. Fakat biz örgütçülere (teşkilâtçılara) muhtacız, diyordu... Dert buradadır. Probleme bu açıdan bakmalıyız.

Ajitasyon (tahrikat) ve propaganda : sözle ve yazıyla yapılır gider. Örgüt, organizasyon ise, iş içinde ve madde

yapısı olarak yığınlar ölçüsünde ve yaşantıda gerçekleştirilir.

Kapitalist düzeninin egemen kültüründen az çok çimlenmiş olan bizler, devrimci teori üzerinde kökten, altı üstüne getirilmiş, bambaşka ve yepyeni bir edification (eğitim)imizi erginleştirmeliyiz. Bu olgunlaşmadıkça, ister istemez burjuva biliminin genel karakterlerini, yani kitabiliği ve hayattan kopuşmayı, kitapçı soyutlaşmayı gerçek sosyal bilimin karakterleriyle karıştırabiliriz.

O zaman bize öyle gelir ki, ajitasyon ve propaganda sırf teoridir, örgüt ise sırf pratiktir. Leninizm'in savaş üç ayağı **(ajitasyon + propaganda + örgüt)** öyle iki parça edildi miydi, artık kolayca ajitasyon ve propagandayı teori yerine kor, örgüt çalışmalarını da pratik sayarız.

Bizde şimdiye dek ağır basan çaba hep ajitasyon savaşı olduğuna göre, şimdiye kadarki faaliyetimizi sırf teorik çalışma ve kendimizi de safi (pure) teoriciler sırasına geçirmekte hiçbir beis görmeyiz. Ve sanırız ki, bizde **«teori»** yahut **«teoriciler»** pek çok, «pek fazla»dır.

Bu kanı ile bilinçaltımız bize bilimsel örgütçü çalışmanın çok kusurlu olduğunu anlatmak ister. Ne var ki, bugün gerçek Sosyalist Partisi gibi devrimci proletaryanın **bilinçli** öncüsü olan bir örgüt, salyangozlar gibi, sümüklüböcekler gibi içgüdüsü ile kımıldıyamaz, yahut uykuda gezerler gibi bilinçaltıyla hareket edemez. Çetin savaşımızın yeraltı karanlığında kalan eksik gedikleri bilince çıkarmak gerekir.

Hiç karıştırılmıya gelmez. Bizde fazla olan şey teori değildir. Hatta gereği gibi ajitasyon bile fazla değildir. Ama eksik olan bir yan vardır: Gerçek teşkilâtçı çalışma çabası eksiktir.

Yalnız, örgütçü savaş ta bütün sosyalizm savaşları gibi ne tek başına bilimsel ve ne de tek başına teorik bir döğüş değildir. Aynı zamanda hem pratik, hem teorik bir çaba ve savaştır.

Leninci Marksizm dünyayı yalnız gözlem yapmanın teorisi değil, pratikçe değiştirmenin de teorisi ve örgütçüsüdür.

Bize teşkilâtçılar çok gerekli demek başka şeydir; bize artık pratikçiler gerekiyor demek başka şeydir. Hele bize artık teori gerekli değil, çünkü Leninizm herşeyi söylemiş, ona yeni bir şey mi katacağız? Sofizmine sapmak, Leninist Marksizmin ruhunu inkâr eden onulmaz bir aykırılık olur.

Kıssadan Hisse :

Burada bütün bütüne Hegelianis bir diyalektikle karşı karşıyayız. Sayıyla insafa gelelim ve kendi kendimizi tanıyalım. İş tüm tepesi taklaktır. Teorik mücadele bizde fazla değil, acınacak kertede eksiktir.

Şimdiye dek geçirdiğimiz savaşlarımızı ve çalışmalarımızı gözümüz önünden geçit resmî yaptırarak bakalım. Ne göreceğiz? Sırf ve sadece pratikçilik göreceğiz. Oysa:

«Pratik, teori yanından aydınlatılmadıkça, karanlıklar içinde serserice başıboş gezer.» (Stalin: **«Pratik ve Teorik Leninizm»,** Paris 1925)

«Karanlıklarda serserice gezmek»... Üstümüze alınalım, alınmıyalım, bu söz bizim epeyce doğru ve öz anlatışlı tasvirimizdir. Hepimiz iyi kötü pratisyenler olduk. Ne var ki, genel olarak daha çok pratisyen kaldığımız için : hep **iyi** değil, **kötü** pratisyenler olduk.

Hergün kurduğumuz yapıların çöken temellerinde eksik kalan bir önemli harç ta teoridir. Teori temelsizliği, boyuna, pratik yıkılışları getirdi. Bilimsel sosyalizme göre, pratiksiz teori bir köksüz ağaç ise, teorisiz pratik te bir kör kütüktür. Biz kör kütük kaldıkça, ister istemez köksüz ağaçlara dönüyoruz. Kuru kütüğü toprağa gömerek, boş yere kök ve filiz salmasını bekliyoruz. Unutuyoruz ki, bizim teorimiz en yüksek pratiğimizden başka bir şey değildir.

Engels'in savaş üçüzünü bir daha anmanın sırasıdır:

1 — Teorik savaş,

2 — Politik savaş,

3 — Ekonomik savaş...

Gelişim tarihçemize bakarsak, ne görüyoruz? Engels'in önerdiği üç başlı biricik savaştan yalnız ortadaki-

nin, ikincinin, yani «Politik savaş»ın biricik denecek kerte-de önemli sayıldığını görüyoruz, Sosyalist hareketini bir ağaca benzetirsek, bu ağacın politik döğüş gövdesini, ekonomik döğüş köklerini teorik döğüş yapraklarını ve meyvalarını biçimlendirir. Bizde sosyalist döğüş ağacının ne meyvası, ne de kökleri var denecek durumdadır. Sırf gövdeyiz, demek kütüğüz!

Eğer köksüz ve meyvasız ağaç olabilir sanılıyorsa, bizde de «efradını cami, ağyarını mani» (bütün bireylerini almış, başkalarını atmış) gerçek sosyalist hareketi vardır, denilebilir.

Burjuva basınının ikide bir diline doladığı bir deyimi hatırlıyoruz: **«Komünist taslakları!»** der dururlar.

Eğer siz de benim gibi merak edip te İbrahim Alâeddin Beyin başkanlığında derlenmiş ve 1930 yılı İstanbul Kanaat Kütüphanesinde basılmış bulunan «Yeni Türk Lügati»nın 1081'inci sayfasına bakarsanız, orada şunları okursunuz:

«Taslak (isim) : ilk plân, bir eserin ilk şekli, şema, henüz ikmal ve islah olunmamış (bütünlenip düzeltilmemiş) olan şey»

Bu tarafsız sözlükçe yapılmış tanımlamadan sonra kimsenin kızmaya hakkı yoktur sanırım: Taslak bir burjuvazinin karşısında, taslak bir işçi hareketi, olağanüstü bir olanaksızlık sayılamaz.

Oysa Leninizm insanı sele kapılmış bir saman çöpü gibi görmez. İnsan hiç değilse akıntıya karşı yüzmeyi bilen canlı bir balık gibi aktif bir yaratıktır. Marksizm bunu bize fazlasıyla öğretiyor.

Kapitalizmin emperyalizm konağındayız. Bu konakta toplum : biricik bir dünya ekonomisi biçimine girmiştir. Bu biricik egemen ekonomi temeli üstünde iki ayrı dünya cephesi yükseliyor:

1) Proletaryanın devrimci cephesi;

2) Finans oligarşisinin gerici cephesi...

Her iki cephenin de **«ileri»** yahut **«geri»** bölgeleri vardır. Ancak şurası muhakkak ki devrimci cephe tüm dünya

ölçüsünde bir tek öncü tarafından yönetiliyor: III. Enternasyonal.

O birliğin karşısında gericilik cephesi boyuna birbiriyle çelişen parçalara ayrılmıştır.

Bu politik görünüş, ideolojiler ve teoriler alanında da yankılarını yapar. Karşımızdaki burjuvazi ne ve kim olursa olsun biz biricik dünya devrimi cephesinin militanları olduğumuzu, bir kaynaktan moral, ışık aldığımızı unutmamalıyız.

Dünya devrimi teorisi üstün bir evrensellik kazanmıştır. Çöken gericiliğin ise ideolojice, teorice iflası önündeyiz. Onun için taslak bir burjuvazinin karşısında bulunmayı, taslak bir öncü durumunda kalmak için gerekçe gibi göstermek, politikada fatalizmden (siyasî mukaderratçılıktan) başka bir şey olamaz.

1 — **Ekonomik savaşta gerilik:** Politik savaşta yetersizlikle elele verince bizi yığınlardan tecrit etti; bunu ileride (legalite ve ilh, konularında) açacağız.

2 — **Teorik savaşta gerilik:** Bizi devrimci ideolojiden bir hayli tecrit etti. İdeolojik kaygısızlık en sonunda gerek teori, gerek pratik bakımdan konfüzyonizme (kargaşalıkçılığa) kardı.

Anarşik ve oportünist «fikir ayrılıkları» (dissidences) nın ortaya çıkmalarına belki yalnız teori geriliği sebep değildir. Ama oportünizmlerin çabucak ve kolayca Parti içinde **«teşhis»** ve **«tedavi»** edilemeyişlerine, oportünizmlerin çeşitli maskeler altında uzayıp gitmelerine başlıca neden bir teori kaygısızlığımızdır.

Dediğimiz ekonomik ve teorik savaş gerilikleri yığınlardan uzak ve karanlıkta (teori aydınlığından ötelerde) yaşıyan (!) —böyle bir yaşayışın ölümden farkı bir yana— bir politika ucubesini doğurdu.

Kolu, budu kopuk bir politika: işte bugünkü ilkelliğimizin tanımlanması budur: **Kötürüm politikacılık...**

Bu Lenin'in genel deyimiyle hem beyinsiz ve hem de kolsuz kanatsız dar pratikçilik, kafasız işgüzarlıktır. Ancak bu hastalık bir öldürücü ve ilâçsız dert değildir.

Kardeş Partilerin yakın ve uzak geçmişleri bize bu yönde daha çok tereddüte yer vermeyecek kadar açık dersler veriyor. Lenin kendi sosyalist Partisinin **«en emniyetli teori temeli»**ni atarken o zaman Solcu geçinen sapıtmayı, Sosyalist Revolüsyoner oportünizmini en cılız yerinden yakalayıp şöyle sergilemişti:

«Svoboda'da (terörcülerin fikir organlarında) **iyi iş görmek için ne gerekiyorsa hepsi var; hepsi en iyi dileklerle dört başı mamurdur. Bununla birlikte her şey ancak konfüzyona** (kargaşalığa) **varıyor. Nedeni şu ki, örgütün zaman içinde sürekli uzanışını parmakla gösterirken, Svoboda devrimci düşüncenin, sosyal-demokrat teorinin aralıksız sürüp uzanması gerektiğini anlamak istemiyor.»** (L.: **«Ne Yapmalı?»**)

Demek:

1) En iyi «iyi dilekler» yeterli olamaz.

2) Örgütün sürekliliğini ve tutkunluğunu dilemek te yeterli olamaz.

3) Devrimci Proletarya Partisinin sosyalist çabası gerçek sosyalizm teorisinin sistemleşmesi ile güçlenir ve bilincini bütünler.

II. — KİME ve NASIL TEORİ?

Engels, Sosyalizm bir bilim olalı beri ona bir bilim muamelesi yapmak **«özellikle şefierin vazifesidir»**, diyor.

Bu sözü papağanca ezberlersek, teorinin sırf «baş»ların tekelinde bir imtiyaz, şeflerin monopolüne girmiş muştululuk olduğu neticesine varırız. Ve bir yol bu tekel tecridine vardık mıydı, artık teoriyi «baş»ların da «baş»ı içinde, yani kafaların bilinmez dehlizlerinde tünüyen, esrar parçalayıcı bir zümrüt anka'ya benzetebiliriz. O zaman teori, büyülü evhamlara benziyen, «ismi var, cismi yok» bir kuştur artık!

Şüphesiz, kapitalist çerçevesi içinde proletaryanın keşifkolu (öncüsü), savaşçıl bir teşkilât olduğu için, pratik kertesinde teoride merkeziyetle işlemek zorundadır.

Yani, bütün Parti üyelerinin aynı kertede teorici olacağını tasavvur etmek bir ütopya olur.

Bununla birlikte, hiç değilse **kadro'nun** teorice **minima** (asgari : en az) bir dağarcığı bulunmadıkça, hareketin, hele teorik Parti doğüşünün başarılacağını ve beklenen yaylımı bulacağını ummak ta daha az ütopya sayılamaz. Ancak, teori doğüşünü Kadronun = Parti cihazının da beş on «baş»ında monopollaşmış saymak, hele bizde olduğu gibi, sırf «baş»ların da «baş»ları içinde şaakka hizmeti mahkumiyeti ile hapsetmek, Leninci Marksizmin teori kavrayışına boykot etmek olur.

Netekim, Engels'in birinci cümlesi, teori doğüşü sırf ve yalnız şeflerin vazifesidir demiyor; Sosyalizmi bilim olarak etüd etmek **«özellikle»** şeflerin vazifesidir diyor. Yani, elbet her ekonomik ve politik doğüş gibi, teorik doğüşü de, o beş on «baş» güdecektir. Ama, **«gütmek»** ile **«yapmak»** başka başka şeylerdir. Gerçek Sosyalist Partisi devrimi **güder,** fakat devrimi **yapan** işçi sınıfı başta gelmek üzere kitlelerdir.

Yalnız keşifkoluyla devrim yapılamıyacağı gibi, yalnız şeflerin o da kafaları içinde mahpus kalmış, -ve dolayısıyle bilimleşmemiş- subjektif kanıları ve «dehrî» (dünyayı yu muş bilgin) likleri de teoriyi yapmaya veya geliştirmeye yetmez.

Lenin, Marksist teorinin yığın okulunda okuyup yetiştiğini söyler. Yani, devrimci teori sınıf ilişkilerinden ve sınıf savaşlarından doğar. Ancak, bu, teorik çalışmanın söz yerinde ise, ilel merkez (çevreden merkeze) ve istikrâî (enduktif) aşamasıdır. İkinci aşama teorinin en yüksek sentezlerine eriştikten sonra, anil merkez yani merkezden çevreye doğru, adetâ îsdidlâlî (dedüktüf) hareketlerdir.

Engels'e göre :

1) Özellikle başlar sosyalizmi **«bilim alarak etüd»** edecekler;

2) **«Ondan sonra görev, böylelikle kazanılmış»** kavramları, bütün bütüne **«durulaştırmak»** ve **«hergün artan bir gayretle yaymak»** tır.

İşte, Leninci Marksizmin **«teorik savaş»** dediği şey budur. Aynı zamanda hem çevreden merkeze ve hem de merkezden çevreye doğru diyalektik bir akışla olan ve yok olan sürekli ve dinmez bir döğüş prosesidir. O prose, teori çabasını ve döğüşünü gerçekleştirir.

Bu çapta teori çalışması, her döğüş gibi, teori döğüşünün de bütünüyle Parti yapısı içinde yaşıyan ve çarpışan bir varlık olmasını gerektirir. Teori çalışması bütün Partililer için elle tutulur, anlaşılır ve herkesin **kavgada** tuttuğu mevzie göre katıldığı bir hareket haline gelmeyi ısrarla ister. Ancak öyle en ufağından, en belirsizinden en büyüğüne dek bütün birey denemelerinin kollektif Parti formülleriyle değiş tokuş edilmesidir ki, bir Partinin içinde teori döğüşü var kanaatini verir; devrimci hareketi meyvalarıyla besler.

III. — PARTİNİN YAPISI BAKIMINDAN TEORİ

Zaruretleri bilince çıkarmak, onları yarıdan çok yenmek olur. İnsanın tabiatla döğüşünde tabiat güçlerinin **«zararlı»**lığını **«yararlı»**lığa çevirişi, yani doğaya üstün gelişi, doğa kanunlarını bilincinde berkitmesiyle (tespit etmesiyle) yapılır.

Tabiat mücadelesinin, toplum döğüşünden bu hususta ki farkı : birinin insanla madde arasında, ötekinin ise insanlarla insanlar arasında olup bitmesinden ileri gelir. Sosyal bir döğüş olan sınıflar savaşında öyle aşamalar vardır ki, oralardan hemen her Parti geçecektir. O aşamaların kaçınılmazlıkları (zaruretleri) bilinç içine ne denli çabuk yerleştirilirse, o denli kolay aşılır.

Bu noktaya ileride gene dönmek üzere, şimdilik Partinin bulunduğu aşamada, Parti yapısının gerektirdiği önemli bir kaçınılmazlığı bilince çıkarmaya uğraşalım.

Teori olarak teoride gördüğümüz boşluklar, hiç şüphesiz Partinin yalnız teori alanında kalamıyacak : yapısına da yankılar yapacaktı. Kuşku yok, Parti henüz emekliyor, henüz iki ayağı üstünde yürümeyi iyice beceremiyor. Her çocukluk çağı için böyle bir başlangıç kaçınılmazdır.

O başlangıç, subjektif çabalarımız ne olursa olsun, objektif manzaraları ve eğilimleri bakımından bütün kardeş Partilerin çarçabuk yahut yavaş yavaş geçirdikleri aşamaları ister istemez geçecektir ve geçiyor. Bugünkü aşamada görülen bizim özelliklerimiz: 1901 ile 1902 yılları Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinin beş aşağı on yukarı tâ kendisidir. (Asıl aşamanın yılı yılına yaklaşık tahminini ileride yapacağız.)

İnanmıyan varsa, onunla ileride ayrıntılarına gireceğimiz bu konu üzerine, Lenin'in o zaman yazdığı şu bir kaç satırı okuyalım:

«Partimiz her şeyden önce henüz ancak biçimlenmesini yapıyor (çehresini alıyor : fizyonomisini hazırlıyor) ve hareketi sapıttırmak tehdidinde bulunan devrimci düşünüşün akımlarına son vermekten uzaktır. Bir zamandan beridir, Sosyal Demokrat (o zamanki Marksist) **olmayan devrimcilerin sükun** (usluluk) **döneminden sonra gelmiş bir şiddetlenişine tanık oluyoruz. Bu şartlar içinde ilk bakışta «belirsiz» görülen bir yanlışlık en acıklı sonuçlar verebilir ve fraksiyon kavgaları** (çatışmaları) **ile nüansların sınırlarının kuvvetlice çizilmesini uygunsuz ve fuzuli** (boşuna iş) **saymak için kör olmak gerekir.**

Rus Sosyal Demokrasisinin geleceği, uzun yıllar için şu veya bu «nüans»ın sağlamlaştırılmasına bağlı olabilir.» (Lenin: **«Ne Yapmalı?»**)

Sonuç:

1 — Partimiz henüz biçimini ve **fizyonomisini** alıyor.

2 — Bu oluş ve yok oluş başlangıcında devrimci düşüncenin bitmez tükenmez **akımları hareketi sapıttırabilir.**

Buraya dek 1902 R. S. D. İ. P. ile Partimiz arasındaki benzerlik, Parti tarihinde şöyle böyle dirsek çürütmüş olanlar için ilk bakışta bellidir.

İlk iki noktada, **şimdilik** sadece mutabık kalındığını farz ve kabul ederek şu bahsi ilgilendiren son iki nokta üzerinde biraz duralım.

3 — **Marksist olmayan devrimcilerin şiddetlenişleri**

1902 Rusyası 1905 devrimine doğru devrimci dalganın ka-

barmaya başladığı bir ülke idi. Çarlığa karşı silâhlarını bileyen çeşitli sosyal sınıflar gittikçe **devrimleşiyorlardı.**

Lenin, o manzarayı görüyor ve proletarya öncüsünün Marksist olmayan devrimciler alavlenişi karşısında, hatta o devrimcilerin proletarya Partisine doğru coşkunca akışı önünde bulunulduğunu hatırlatıyor.

Bugün emperyalizmin o zamanki başlangıç konağında değiliz. Genel bunalımlar dönemi içindeyiz. Yani, **zaman** başka zamandır, Gene, Türkiye'de bulunuyoruz. **Mekan** (yer) de değişmiştir. Ancak, **«Marksist olmayan devrimcilerin alevlenişi»** noktasında, —elbet zaman ve mekan farkı göz önünde tutulursa,— o zamanki Rusya ile şimdiki Türkiye arasında benzerlik bulunabilir. O benzerliği belirlendiren iki önemli faktör vardır:

a) **Millî faktör.** — Türkiye'de kapitalist gelişiminin birden bire ve en domuzuna sermaye biriktirici himaye (koruma) usülleriyle şiddetlenişiyle karşı karşıyayız. Bu durum şiddetle proleterleşmenin iç ve özel nedenidir.

b) **Milletlerarası faktör.** — Dünyada kapitalist çöküşünün, birden bire ve en onulmazcasına bunalım uçurumunda bocalayışı ile karşı karşıyayız. Emperyalizm bunalımının uzayışı ve artışı, Türkiye gibi geri ülkelerde, Türkiye gibi iliklerine dek silâhlanmış izafi (göresel) bir bağımsızlıktan egemen sınıflarını umulmaz yoğunlukta yararlandıran iç pazarı henüz boş ve emniyetli olan yerlerde her türlü sosyal musibetlerin ve hatta doğal afetlerin yükünü çalışan halk tabakalarının bir deri bir kemik haline gelmiş sırtına yükletir. Bu durum ileri ülkelerde yıllar ve hatta yüzyıllarca sürmüş olan bir proseyi orta sınıfların mülklerinden edilişini (mülksüzleştirilişlerini) bir kaç yılın çerçevesi içine sığdırmaya uğraşır.

Özetçesi, o iki zıt elektrik yükü gibi atmosferi dolduran millî faktörle milletlerarası faktör, her gün çalışkan halk (işçi-köylü) yığınlarının üstüne binbir yıldırım düşürüyor. Bu yüzden yığınların görülmedik bir **köktencileşmesi** (radikalizasyonu : cezrileşmesi) ile yanyana ve içiçe dehşetli facialar dolu bir proleterleşme alıp yürüyor.

Millî yapının izafi istikrar (göresel oturaklılık) görüntüsü ne olursa olsun : dünyada sınıf olarak kapitalizmin genel çöküşü, yani evren devrimi her gün kabaran bir oldu bitti hazırlıyor. Bu tarihi dönüm noktasında orta sınıfların parçalanışları ve köktencileşmeleri : gereği gibi Marksist olmayan devrimci eğilimlerin en devrimci ve hatta biricik devrimci olan gerçek sosyalist Partisine doğru yönelmelerini arttırıyor. «Marksist olmayan devrimcilerin alevlenişi»ni gerektiriyor.

İşte burada zıt yönde saldıran iki akıntı birbiriyle çarpışarak anaforlar, girdaplar çeviriyor:

a) **Partinin gelişimi bakımından.** — «Sunuş» da işaret ettiğimiz hal oluyor. Keşif kolu (öncü) çete savaşmasından meydan muharebesine doğru açılıyor ve açılmak zorunda kalıyor. Hareket Partileştikçe Mitlaufer'ler, çeteciler, devrimci ordu disiplinine gelemiyen küçükburjuva elemanlar, başka sınıfların devrimcileri merkezden dışa doğru, Partiden ötelere doğru yer çekimine ve akıntıya kıpılıyorlar.

b) **Ülkenin gelişimi bakımından.** — Az önce andığımız hal oluyor. Öncü, biricik sosyal kurtuluş yolunda biçim ve güç edindikçe, yabancı sınıflarda pıfkıran hoşnutsuzluklar, proleter olmayan sınıflara henüz «allahaısmarladık» demiş, taze proleterleşmiş ama aslını unutmamış elemanların derinden derine radikalleşmeleri (köktencileşmeleri) devrim yoluna doğru yönelmek zorunda kalıyor.

Hareket Partileştikçe radikalleşen yığınların, devrimcileşen orta sınıfların çekim merkezi ve odağı Parti oluyor. Tekelci sermayenin baskısına ve ezişine dayanamıyan küçükburjuva eleman, başka sınıfların devrimcileri, merkeze doğru, dışarıdan Partiye doğru yer çekimine ve akıntıya tutuluyorlar.

Demek bizde de «gerçek sosyalist olmayan devrimcilerin bir recrudescence'ına (ateşlenişine, alevlenişine, kaynaşmasına) tanıkız.» Bu durumun 1902 Rusyasından farkı, çok daha karmaşık, çok daha çelişkili ve çok daha evrensel bir derdin semptomları oluşunda toplanır.

4 — **Nüans ve fraksiyon sınırlarını çizmek.** — Burada da «kitap» ile «hayat»ın ayrılığını görüyoruz. Subjektif hazırlık kertesi ve çabaları ne olursa olsun, objektif faktörlerin nasıl ağır bastığını bir daha anlıyoruz.

Bugün bilmiyen yoktur: Gerçek sosyalist Partileri içinde fraksiyon, grup (hizip), gruplaşmalar ve nüanslar örgütsel anlamıyla yasaktır. Gerçek sosyalist Partisiyim diyen Partimiz için de bu genel formül egemendir. Öyleyken, çelik sosyalist bükülmez ve kırılmaz birliği ve homojenliği henüz Parti hayatında da dilenilen ve ulaşılmıya çabalanan bir aşama değil midir?

Yukarıda değdiğimiz çelişkili ve karışık akımların çıkardıkları anaforlar ve çevirdikleri girdaplar, keskin bir kendi kendini eleştiri bendiyle pekiştirilip oturaklılaştırılmadıkça ve sağlam bir teori kanalından serbest akımla istenilen doğrultuda yöneltilmedikçe, bölümlülükten ve **«yamalılıktan»** kurtulmak sanıldığı kadar kolay olamaz ve olmıyacaktır.

Bölümlülük, yamalılık gerçek sosyalist Partiye sığmaz: İnandık! Ancak, bu mütearife (aksiyom), **«henüz biçimlenişini yapan»** Partimizde gerek subjektif (örgütün gelişım aşaması) gerek objektif (sosyal yapının özellikleri) gibi faktörler yüzünden «henüz» olgunluğunu bulmuş ve **«devrimci düşünüşün akımlarına bir son vermiş bulunmaktan uzaktır.»**

Bir kaçınılmaz aşamayı geçmekteyiz. Parçalılıktan, yamalı bohçalıktan ne vakit kurtulacağız? Kendi kendini eleştiriden bambaşka bir şey olan kısır fraksiyon iç çekişmelerinden ve iç illetinden ne zaman atlayıp geçeceğiz?

Bu aşamayı geçmek te, atlamak ta bir kaçınılmazlıktır, dedik. Kaçınılmazlıkları bilince çıkarmak yarı yarıya yenmek olduğun göre, ilk iş grupçuluğun (hizipçiliğin) kaynaklarını bulmak, nedenlerini açıklamak, grupların karakteristiklerini belirtmek ve kesince ve köktence ortadan kalkmaları için hazırlanmak olmalıdır.

Bununla birlikte, her bakımdan olduğu gibi, burada da «aklı selim» (sağduyu) ile iş görmeye kalkmıyalım. Bizden

önce, kardeş Partiler kendi tarihçelerinde bu derdin ilâcını nasıl buldular? Daha son davranan: Leninizm, o hastalığın karşısında ne yaptı? Bir hekimin bir hastalık karşısında yaptığını, yani:

1 — Teşhis;

2 — Tedavi...

yaptı.

a) **Teşhis.** — Eğer ortada bir bölünme zinciri, bir parçalılık varsa, sırf **«gerçek sosyalist Partilerinde fraksiyonculuk yoktur»** formülünü bir nass (dogm) gibi tekerliyerek, dolayısıyla olmuş şeyleri inkar etmeye kalkışmak, avcı karşısında kafasını kara sokup, kötü gerçekliği yok saymaya çabalıyan keklik kadar gülünç ve kuş beyinli olmak demektir.

Tersine, dipdiri bir fraksiyon pehlivanlığı değil, bir gruplaşma başlangıcı bile daha sezilir sezilmez, —kardeş Partilerin tarihçelerinden alınan denemelere ve derslere dayanarak,— hemen kuyruğundan yakalanmalıdır, ve Parti alanında en zaman vermezcesine sergilenmeli, çarmıha gerilmelidir. Çünkü, «Partimiz ancak, henüz biçimlenişini yapıyor»? Gerçek sosyalist olmıyan «devrimcilerin bir kaynaşmasına tanık bulunuyoruz. Bu şartlar içinde, ilk bakışta en «belirsiz» (görünen) bir **yanlışlık** en acıklı sonuçlar verebilir.» (Lenin)

Teşhis için ne yapılmalı? Lenin usta bunu bize iki sözcükle öğretiyor:

«Fraksiyon çekişmeleriyle nüansların sınırlarını kuvvetle çizmeli.»

Bu yapıldı mı, artık sınırlar bellidir ve konfüzyonizm karmakarışıkçılık) alıp yürüyemez.

b) **Tedavi.** — Yukarıda söylediklerimiz yalnız fraksiyonculuğun teşhis edilmesiyle yayılmasının önüne geçilmesi üzerine idi. Fraksiyonculuğu kökünden kazımak için ne gerekir?

Devrim hekimi Lenin yalnızca teşhisle kalamazdı. Pratikte olduğu denli teorice de fraksiyonculuğu kaldırmanın araçlarını bize şöyle veriyor:

«Rus Sosyal Demokrasisinin (o zamanki Marksizmin) **geleceği uzun yıllar için şu veya bu nüansın sağlamlaştırılmasına bağlı kalabilir.»**

Lenin bunu yazarken, Bolşevik Partisi, henüz adını bile almamıştı. Sadece bir **«İskra»** grubu idi, Marksist realizmden yola çıkan Lenin, o kaçınılmazlığı, sırf bilimsel bir araştırmayla önceden görüyordu. Partinin geleceği şu veya bu nüansın sağlamlaştırılmasına **«bağlı olabilir»** sonucuna varıyordu.

Biz bugün o sonucun **«olabilir»** değil, **«olmuş olduğunu»** evrensel bir güçle görüyoruz: **Bolşevizm!** Ancak Leninizmdir ki: «Rus Sosyal Demokrasisi» içinde üreyip türeyen çeşit çeşit parçalılıkları kazıyıp atmıştır.

Bu açıklamanın mantıkça sonucunu tekrarlamıya gerek var mı?

Parti yapısının bütünlülüğü karşısında fraksiyon ve nüansların devrim açısından kıratını bulmalıdır. Çelikten bir Marksist-Leninist özakideci (ortadoks) çekirdek halinde pratik ve teorik biricik gerçek sosyalist Partiyi gerçekleştirmeli, kitaptan hayata geçirmeli...

IV. — ÜLKENİN KULTÜRÜ BAKIMINDAN TEORİ

Karl Marks, **Kapital**'inin 2. nci basılış önsözünde özellikle, ekonomi-politik konusu için, o zamanki Alman «bilgin»leri üzerine şöyle diyor:

«Yabancılarda bir gerçeklik (yaşıyan bir olay) olan şeyin teorice anlatılışı ve ayrıntılı açıklaması, bu bilginlerin elinde, kendilerini çevreliyen burjuva dünyasının miskin ruhuna göre yorumlara uğrataraktan anlamını biçimsizleştirdikleri basit bir nass'lar (dogma'lar) kolleksiyonu haline geldi. Bu bilginler,ne olursa olsun, bilimce güçsüzlüklerini duyuyorlar ve pek te işkilsiz, kuşkusuz olmıyarak bilinmez bir taban üstünde bilinmez bir serüvene atıldıklarını seziyorlardı. Gene, çıfıt çarşısına çevirdikleri büyük bir referanslar (Müracaatgâhlar : başvurma yerleri) **ve kitapçıl bilim sergisi arkasına sığınıp barınıyorlar. Ve verdikleri**

dersleri, sözde finans (maliye) **biliminden aktardıkları her çeşit yabancı maddelerle tıklım tıklım kıtık dolduruyorlar idi. Bunun sonucu olarak incelenmesi bütün bürokrat Alman isteklilerinin** (heveskâr okurlarının) **günah çıkartan azapevini** (günahları yakan cehennemini) **teşkil eden ne bileyim nasıl bir bilgiler kuru kalabalığı ortaya çıktı.»**

Marks, daha ötede bir daha söylüyor:

«Klasik burjuva ekonomisi çağında olduğu gibi, hatta klasik burjuva ekonomisinin çöküş dönemlerinde bile, Almanlar, basit okul çocukları, bayağı papağanlar ve taklidçiler, yabancının toptan imal edip sürüme çıkardığı nesnenin acıklı işportacıları (perakendecileri) olarak kaldılar.»

Marks'ın, 1870'lerden önceki Almanya için ve ondan sonraki tüm kapitalist toplumlar için, özellikle ekonomi-politik bilimi bakımından, yazıp açıkladığı bu teori beceriksizliği, aczi, bugünkü Türkiye'nin tümüyle kültür düzeyi için büsbütün beter yorumuyla dahi dosdoğru bir niteliktir. Doğrusu, Türkiye'de bugüne dek «bilim» adına bütün yapılanlar: **«Yabancının toptan fabrikalayıp sürüme çıkardığı nesnenin acıklı işportacılığı»** olmaktan öteye geçememiştir.

Ancak, bu «işportaclık» ve «perakendecilik», hiçbir vakit 1860 Almanya'sındaki kadar olsun başarıyla ve genişliğine yapılmış değildir. Hatta o başarısızlığı ispatlamak için ciddi bir araştırmaya kalkışmak bile boşuna olur. Türk burjuvazisinin kalem ve söz sahipleri kültür yoksullukları üzerine en acı alaylara konu olurlar.

Gereği gibi burjuvalaşamamış bir küçükburjuva palavra edebiyatçısı, kuruntu dünyasında Avrupakârî bir «Sakarya Darülfünûnu» kurmak istemiş ve şöyle demiştir:

«— Sakarya Darülfünunu için omuzlarının üstünde duran dimdik başını tuğla yerine kullanacağız... deseler, ve bilsem ki kullanacaklar, CEHLİME inat hemen armağan ederim.» (Cumhuriyet, **«Bir Tatlı Hayal»**, 21.9.1931)

Aynı sütunlarda, **«1931'de birkaç çeşit mühim makale...»** adlı, **«yarı ciddi»** yazısında, Türkiye'nin kültür kofluğunu şöyle karikatürleştiriyor. (16.8.1931)

«BİR İLMİ MAKALE: Mâşerî vicdanın mütebariz fert ler hakkındaki enfermasyon teşekküllerini yukarıda izah ve ispat ettik. Şimdi biraz da krepüskül ve totemleri mütalaa edelim. Hadsî insiyaklar daima insiyaki vetedler üzerinde sembolik bir cemiyet delegasyonu arzederler. Durkheim olsun, Pier Benuva olsun, şe'nî tevatürleri endividüel görüyorlar. Ben bu fikirde değilim. vs...»

«BİR İKTİSADİ MAKALE: İstihsal derecesinin kombine tarzındaki demonstrasyonu buğday üzerine tesir etmez. Şarl Jid'e göre kısa vadeli metod glüten ziraati ihracatının yüzde 5'inden bir eksik olmalıdır. Fakat liberal iktisat alimi tavariş Troçki tıpkı Luis Corç gibi entransporte ediyor. Diyarbekır taraflarında yetişen rakipsiz beyaz tiftikle Kars havalisinin sarı pamuğu bu mütemevvic piyasaya güzel ve prometan bir delildir. vs...»

«BİR EDEBİ MAKALE: Çıktı Ahmet tavandan yukarı kata, baktı Fatma karanlık içindeki pembe gözleriyle. Düşündüler, hayat karşısındaki boğmaca ruhların derin yüksekliğindeki edebi unkiyeti. Sofra yuvarlaktı. Ve Ahmetle Fatma karşı karşıya oturmuşlardı. Fatma, Ahmed'in kolunu hafifçe dürttü!» (Aka Gündüz)

Tek sözle, bugünkü Türkiye.de kapitalist kültürü ya kozmopolit frazeolojidir (kuru laf ebeliğidir) yahut çöken bir sınıfın soğuk uçkur peşkir edebiyatıdır.

Buna, **«siyasetten şahsen müteneffir»** (politikadan kişi olarak tiksinir) geçinen pısırık bir ukala taslağının deyimiyle:

«Edebiyat ve felsefeye Bolşevizm illetinin bulaştırılması» (Yusuf Osman) adı verilen fobiyi (delice korkuyu) katalım. Böylece Türkiye'de bulunan egemen kültürün egemen nitelikleri özetlenmiş olur.

Son cihan buhranı uluslararası emperyalizm biliminin son ve skandallı krahını son kertesine vardırdı. Bundan böyle artık Türk burjuvazisinde bile, burjuva bilimine karşı en ufak bir güven kalmaz oldu. Ve eskiden beri var olmıyan şey, artık bundan sonra istenmez hale de geldi. Karl

Marks'ın deyimiyle, şimdiye dek Türkiye'de **«ithâlat bilimi»** diyeceğimiz burjuva ilmi, bundan böyle kriz ekonomisinin sözcükleriyle nerede ise **«kontenjana tâbi»** tutuldu.

Ne var ki, burjuvazinin **«yerli üretimi»** ekonomi alanında olduğundan çok daha aşırılığıyla kültür alanında yetersizdir. Ülkenin objektif durumu, Türkiye'de kapitalist ideolojisini «iki cami arasında bînamaz»a döndürdü.

Türkiye bütün alanlarda çelişkiler ve bir dediğini ötekiyle çürütüşler (tenakuzlar) içinde bocalıyor. Ülkenin iç ilişkilerinde egemen olan şey kapitalist ilişkilerdir. Oysa dış ilişkilerinde, yani uluslararası ilişkilerinde Türk burjuvazisi yarı-sömürgelikten kurtuluş zoruna «anti-emperyalist»tir. Türk burjuvazisi yerli olarak bir ülkede kapitalist ilişkilerinin en ateşli gelişimi için her şeyi feda ediyor. Öte de genel olarak bütün dünya kapitalizminin yıkılışı için, —yalnız bütün kapitalist ülkeleri gibi kendi mezarcılarını hazırlayacak ve kendini yıkacak çelişkileri büyüterekten, pasifçe değil,— dünya devrimi cephesinin mazlum milletler yedek güçleri sırasında nerede ise oldukça aktif sayılabilecek bir rol oynar.

Bu madde durumu Türkiye'nin maneviyatını da : cami ile kılise arasında sallanan acaip zikzaklara uğratıyor. Ülke bütün dünyayı aldatacağım derken, kendi kendisini aldatmak biçiminde yalpalıyor.

Grevi satan bir sarı sendikacı, Türkiye işçilerinin bir zamanlar sözde işçiler için atılmış saçması meşhurdur:

«Biz ne komünistiz, ne faşistiz!»

Bu saçma bugün en ciddi ve trajik (facia aktörü) geçinen burjuva yazarlarının dillerine doladıkları bir sözümona burjuva parolası haline geldi.

«Biz ne komünistiz, ne de faşistiz!»

Falih Rıfkı **«Roma-Tiran-Atina»** adlı yazısında aynı parolayı tekerliyor:

«Biz ne komünistiz, ne faşistiz: Kemalistiz. Bizim Rusya'da ve İtalya'da sevdiğimiz şey bizim işimize yarıyacak ihtilâlci terbiye ve inkişaf metodlarıdır.» (Milliyet, 9 Haziran 931)

Gerçekte Türk burjuvazisi o her iki çelişik kutuptan bir şey almıyor değil. Hatta kelimesi kelimesine bir şeyler alıyor. Ancak bu aldıkları, alıyorum dediklerinden bambaşkadır:

1 — Sovyetler Birliği'nden aldığı dış siyasettir;

2 — Faşizmden aldığı da iç politikadır.

Dış politikadaki anti-emperyalistliği belki Türkiye'nin kapitalist bağımsızlığı için **«inkişaf metodu»** sayılır. Ancak, iç politikada uygulayageldiği militarist faşizmin **«ihtilâlci terbiye»**yi kökünden kazımak için kanteri döktüğünde kuşku yoktur.

Bununla birlikte, tarihin diyalektik dinamizmi ortadadır. Kapitalist düzeni gibi bir geniş yeniden üretim rejiminde sosyal devrim prosesini durdurmak uzak bir kuruntudur.

Marks, ekonomi-politik bilimini bilim olmaktan çıkaran kapitalist gelişim üzerine Alman örneğini anarken, tarihte, burjuvazinin oynamaktan kaldığı, oynayamaz olduğu rolü proletaryanın (işçi sınıfının) ele aldığını söyler.

«Kapital (kitabı) **çabucak Alman işçi sınıfının büyük yığınları içine işledi. Bundan daha büyük bir ödül dileyemem. Burjuva dünyasına bağlı olan bir adam, Viyanalı sanayici M. Mayer Fransız-Alman savaşı sırasında bir broşür yayınladı. Bu yazıda pek başarılıca, Almanlar'da irsi olan büyük teori duygusunun, sözümona seçkin sınıfta büsbütün yittiğini, işçi sınıfı içinde ise yeniden canlanıp dirildiğini ayrıntılarıyla açıklıyor.»** (K. Marks: **Kapital,** 2. ci önsüz)

Türk burjuvazisi için —tanrıya şükür,— ne ata mirası, ne kendi kazancı olarak bir **«teori duygusu»** söz konusu değil. Onun için pratikte olduğu denli teoride de burjuvazimiz bütün **özü** ile devrimci duyguyu boğmak çabasındadır.

Örneğin, karşısına klasik kapitalizmin balaylarına mahsus bir parmak balla çıkmak isteyen Avrupa Finans-Kapitalinin (mali sermayesinin) nesneleşmesi demek olan

Serbest Fırkayı çıkmış görünce, Halk Partisi kendisini ansızın yadırgadı. Yığınlar içindeki maddecil etkisizliğinden de daha büyük anlamcıl ve teorik «désarmement complete» (tam silâhsızlandırılmış) durumda buldu.

O zaman küçükburjuva prudhomel'larının köktenci çığırtkanlığını olsun ele alabilmeye kalkıştı. Partimizin çöplüğe attığı ne denli süprüntü varsa hepsini Ankara'ya topladı. Orada kendi çöplük horozlarıyle eşleştirerek **«Ankara gençliği»** adını takınan bir **«Kadro»** kümes hayvanları üretti. Bu kümesin içinde acaip gıdgıdaklarla o süprüntü «gençlik», ucube cevherler yumurtlamağa koyuldu.

Türk burjuvazisinin **«en sol»** (yani en küçükburjuva) kanadı, belki de uçarı görünen biricik kanadı bugün neyi vaiz etse beğenilir?

«İkinci ortaçağı»!

Her sosyal çöküşte geçmişe, uzak unutulmuşluklara karşı duyulan hasret olağandır. Avrupa emperyalizminin bülbüllerini, Hint fakirlerinin tefle yılan oynattıkları esrarlı Baobab ormanları içinde buluyoruz. Emperyalist eğilim onları **ilk çağa** has ebedi mutluluğun ve ebedi sükunun mistik tılsımını aramıya iteliyor.

Bizim edebiyat kargalarını da, silindir şapkalı kara kostümleriyle aynı eğilim **«orta çağ»** leşini gagalamıya zorluyor.

Afiyetle karınlarını doyurabilirler. Bu çağdaş skolastiklerin Halk Partisi adına kaç medrese açacaklarını bilmiyoruz. Ellerindeki afyonlu macunla kaç küçükburjuva beyni yıkayıp mistikleştireceklerini zaman daha iyi söyliyecek.

Ancak kokuşmuş kapitalizmin bu çelişkilerle dolu köşeciğinde durum nedir? Evren gericiliğinin bütün **«ric'at çizi»**lerini kesmiş olan devrim cephesi, işçi sınıfının biricik devrim cephesi karakol bekliyor.

Türkiye işçisine devrimci döğüşün bütün cephelerinde görev açıktır : yabancı emperyalizmin açık gericiliğiyle olduğu kadar, yerli burjuvazinin solcu maske altında saklanılan gerici içyüzüyle de çarpışmak başta geliyor. Tür-

kiye işçi sınıfı **«sözde seçkin»** geçinen burjuvazide **«büsbütün yitmiş»** kertesine gelen devrimciliği ele almıştır. Pratikte olduğu denli teoride de o devrimciliği **«canlandırıp diriltmek»** gücüyle başbaşa bulunuyor.

Devrimci Türkiye proletaryası Orta çağ baykuşluğundan medet umamaz. Devrimle, gericilik cepheleri arasında en korkunç sallantılar geçiren sarhoş Türkiye finans-kapitalinin içyüzünü tanır. Çalışkan yığınları kurtuluş ufuklarına doğru yönetmekte olduğu kadar, en şaşmaz ve en ayık teori yaratışında da Türkiye finans-kapitalinden daha üstün olduğunu ispat etmelidir ve edecektir.

Proletaryanın teori üstünlüğünü «kuvveden fiile» (potansiyelden eyleme) çıkaracak araçlar ve olanaklar sanıldığı denli yok değildir. Zaten emperyalist evren savaşından bugüne dek Türkiye'de sosyal bilimler alanı işçi sınıfına kalmıştır. Bu alanda parçalı ve dağınık olsa bile, söylenmiş ve söylenecek ne varsa hep proletaryanın biliminden alınma ve çalınma değil midir?

Ancak o bilim, işçi sınıfının silâh deposundan pısırık bir kapitalist sınıfı yararına kullanılmak üzere düşman cephesine kaçırılmak istenmiştir. Orada bugünkü **«Kadro»** kümesi hayvanlarının yumurtaları kadar biçimsizleştirilmiş ve soysuzlaştırılmıştır... Elbette.

Sosyal savaşın sınıf silâhları her sınıfın kullanabileceği cansız aletler değildirler. Kendi sınıfının savaşına organikçe ve yapıca bağlı canlı organlardır. Oyle ise, işçi sınıfının savaş organları koparılıp, işveren sınıfının cephesinde kullanılmıya götürülemez.

Götürürlerse, tıpkı kendi vücudundan operasyonla kesilip atılmış kol ve bacaklara döner. Tıpkı bizim burjuvazinin **«işimize yarıyacak ihtilâlci terbiye»** diye yaptığı gargaraya benzer. Bir türlü yutulamıyan o gargara nesnesi kadrocu küçükburjuva kökten atmasyonculuğu gibi çürümeye ve kokuşmaya mahkumdur.

Buna karşı işçi sınıfı kendi teorik silâhlarını hergünkü savaşında biraz daha biliyor. Bu silâhları kendine has bir enerjiyle geliştirmekten geri durmuyor.

İşçi sınıfının ideolojisi, Roma kölelerini katakomblarda toplayan dinlerin iki yüzlülüğünü kahretmiştir. Mistik aldatmanın yerine materyalist kanıtlama metodlarını geçirmiştir. Evrensel bir salgınla dünyanın 6'da 1'inde zafer kalesini kurmuştur. Bu bakımdan, sözde değil özde devrimci olmakla güneş kadar aydınlık ve üstündür.

İşçi sınıfının ideolojisi illegalitenin yarattığı canlı savaş içinde sağlam ve devrimci köklerini salmıştır. Bu kökler Türkiye işçi sınıfının ve çalışkan tabakalarının gönlünde hergün biraz daha sökülüp atılamazcasına derinleşiyor.

Eğer bir proleterya edebiyatı doğmasaydı, bugün Türkiye'de **«Edebiyat'ı Cediyde»** panseksüalizminden başka kültür bulunamazdı. Osmanlıcadan Türkçeye adapte edilmiş o çeşit gevelemelerden başka bir edebiyat yordamını işitmenin olanağı kalmıyacaktı. Ve ilh...

Bugün Türkiye finans-kapitali, Türkiye **Asker-Yunker-Banker'**liği sosyalist düşünceleri üzerine bir tek sözcüğü bile üç yıla dek zindan cezasına mahkum ediyor. Ve var gücünü daha popüler (halka yakın) bir çeşit tanrısal kadroculuğa harcıyor: Camilerde en güzel sesli hafızlarla Türkçe Kur'ân okutmaya bayılıyor.

Bununla birlikte devrimcilik döneminin son fişeklerini atmakla kalıyor. Yapmak zorunda kaldığı **«Harf inkılâbı» :** burjuva ideolojisi kadar, proletarya ideolojisi için de boş alanlar açıyor. Yeni harfler sayesinde, Türkiye kütüphanesi «table rase» (levha'i mu'arra silinmiş tahta) biçimine sokuluyor. Bu tablonun içine neredeyse sıçan düşse kafası yarılacaktır.

Yapılan istatistiklere göre «Harf İnkılâbı»ndan beri latince harflerle basılan kitapların sayısı 100'ler evinden öteye geçememiştir, Bunların da hemen bir yarısı okul kitabıdır, öteki yarısı romandır... Türkiye halkının büyük çoğunluğuna kurtuluş yolunu gösterecek olan gerçek sosyalizm çapında bir ideoloji böyle bir tabana dayanarak az günde neler yapmaz?

14.7.1931 günü yayınlanan bir istatistiğe göre, 14 milyon nüfuslu Türkiye'nin kütüphanelerinde yeni harflerle 5512 kitapçık vardır! Yanı 2-3 bin kişiye bir kitap düşüyor!

Bu rakamlar Türkiye'de kapitalist uygarlığının bilim dağarcığının nicelik görünüşünüdür. Aynı dağarcığın niteliksel içyüzü büsbütün yamandır. 1930 yılı, en aydın Türkiye şehri olan İstanbul'un bütün kütüphanelerine 49.755 kişi girmiş çıkmış. Demek 700 bin kişilik bir şehirde bir günlüğüne kütüphanelere girebilen ancak 110 kişi çıkıyor. Başka deyimle, İstanbul için hergün bin kişide ancak bir kişicik kütüphaneye uğramak fırsatını bulan mutlu insan oluyor. Burjuva medeniyetinin Türkiye'deki bu meyvası şaşılacak şey değildir.

Ancak okunmuş 75 bin 634 kitaptan 56.387'sinin roman olduğunu söylersek, bu orantılar karşısında şaşkınlığa düşmemek elden gelemez: Okunan kitapların % 75'i romandır. Kitap okuyanların ise %114'ü roman okur... Demek bugün İstanbul'da romandan başka şey okunmuyor denilirse, büyük abartma yapılmış olmaz.

Burjuva ideolojisi ile halkın ilişkileri bu orantılarda. Türkiye işçi ve köylüleriyle fakir halkına bilimsel sosyalizmin tutkun ve ateşli teorisini sunmak o nedenle çöl susuzlarına bir göz kaynak göstermek gibi olacaktır.

Bu alanda Partiye düşen yapılacak işler az değildir.

Az daha pratik olalım. Son teori çabasını yığınlar içinde veya hiç değilse Parti yığını ve kadrosu içinde hangi konularla canlandıracağız? Tek sözle ideoloji propagandamız ne gibi konulara dayanacak?

Birçok alanlarda olduğu gibi, bu noktada da ıkınıp sıkınıp kimi şeyler uydurmamıza gerek yok. Bilimsel sosyalizm bu soruyu kendi kendine 30 yıl önce sormuş ve karşılığını vermiştir.

Lenin, ideolojik propaganda alanında mahfiller döneminin yaptıklarıyla, bilimsel sosyalist Partisinin yapması gerekenleri şöyle koymuştur:

«Mahfillerin yaptıkları: Traktlar, bildiriler, politika kitapçıklarıyla:

1 — Fabrika sultistimallerini;

2 — Hükümetin kapitalistlere karşı gösterdiği taraf tutmaları;

3 — Polisin uyguladığı zorbalığı ve dehşeti...

açığa vurmalıdır.

Partice yapılması gerekenler: Sıra ile şunlardır:

1 — Devrim hareketinin tarihi;

2 — Hükümetin iç ve dış siyaseti;

3 — Ülkenin ve Avrupa'nın ekonomi gelişimi;

4 — Çağdaş sosyal sınıfların durumları...

araştırılacak ve incelenip sentezleştirilecektir.

Bu alanlarda uluslararası araştırmalar için eskisi kadar yorulma zoru yok. Aktarmalar, derlemelerle o işimizi bütünliyebiliriz. Hem bu alanlar için çizilmiş plân günün ihtiyaçları kervesinde gerçekleşmiş sayılabilir. Millî ölçüde incelemelere ve sentezleştirmelere gelince, işte kaneva meydanda... Onun üzerinde işlemeliyiz.

D - GEÇ GELME

Engels 1874 yılı Alman proletaryasının, geri kalan bütün Avrupa işçi sınıfından iki üstün yararlığı vardır, diyordu:

1 — Teori üstünlüğü;

2 — İşçi hareketine geç gelmek üstünlüğü...

«İkinci üstün yararlık Almanların işçi hareketine oldukça geç, hemen en son gelmiş bulunmalarıdır. Teorik Alman sosyalizmi nasıl Saint-Simon'un, Fourier'nin ve Owen'in —doktrinlerindeki her türlü fantaziye ve ütopiye rağmen bütün zamanların en büyük beyinleri sırasında sayılan ve bugün doğruluğunu bilimsel açıdan ispatladığımız bir çok sayısız fikirlere dahice öncelik veren o üç adamın,— omuzları üstünde yükseldiğini hiç bir vakit unutmıyacaksa, tıpkı öyle pratik Alman işçi hareketi de İngiliz ve Fransız hareketinin omuzları üstünde geliştiğini, sırf İngiliz-Fransız hareketlerine pahalıya mal olan deneylerden yararlanabildiğini ve bugün onların zamanları için çoğu sakınılmaz olan yanlışlarından sakınabildiğini hiçbir zaman unutmamalıdır. İngiliz tradünyonlarının geçmişi ve Fransız işçileri siyasi döğüşlerinin geçmişi olmasaydı, hele Paris Komünası'nın verdiği devce hız bulunmasaydı bugün nerelerde olurduk?» (Engels, **«Almanya'da Köylü Savaşı»**, önsüz, s. 30-31)

Engels'in Alman işçileri üzerine söylediklerini, aradan 27-28 yıl geçtikten sonra Lenin **«Ne Yapmalı?»** yazısında ele aldı. Rusya işçi sınıfını gelmiş geçmiş devrimci mücadele derslerinden yararlandırıp yanlışlarından sakındıra-

rak, gerçek sosyalist Partisinin temellerini attı. Alman işçi sınıfı Engels'in belirttiği teorik ve pratik üstünlükten: 1 — Teorici bir ülkede doğmak, 2 — Harekete geç gelmek... Sayesinde yararlanıp dünya işçi hareketinin başına geçti.

Engels'in ne güne dek süreceğini kendi kendine sorduğu bu **«öncülük»**, kapitalizmin barışçıl dönemine rastladığı için, işçi sınıfının daha çok örgütlenme ve meclis faaliyetini genişleten, en sonunda da oportünizmle biten İkinci Enternasyonali güttü. Rusya proletaryasının uyanışı, gene Lenin'in **«Çocuk Hastalığı»** kitabında pekiştirdiği gibi:

1 — **«Güvençli bir teori temeli»** üstünde;

2 — Gelmiş geçmiş denemelerden yararlanarak...

oldu. Bu niteliğiyle dünya devrimleri çağında uluslararası proletaryanın başına geçen Rusya işçisi, İkinci Enternasyonal'in bütün olumlu yanlarını alarak olumsuz yanlarını gömdü ve devrimci III. Enternasyonali kurdu.

Bu iki büyük tarihsel hareket örneği, hiç kuşku yok, **«subjektif faktörler»** sayılabilecek olan (Teori + Geç gelme) nedenlerine sahip çıktı. Ancak Almanya ve Rusya işçi sınıflarını oynadıkları evrensel rollere biricik sebep bunlar değildir. Belki o subjektif şartları kendinde derliyen ve değerlendiren Almanya ile Rusya'daki objektif şartların gerekleri o rolleri oynatmıştır.

Bununla birlikte, şurası daha az muhakkak değildir. İki büyük ustanın. Engels ile Lenin'in direnerek belirttikleri gibi, o iki üstünlükten gereğince yararlanılmamış bulunsaydı, —tarihte olsaydıyla bulsaydıyla yavesi yoktur ya...— Almanya ve Rusya işçilerince zamanlarında oynanmış roller, o kerte başarılı olamıyacaktılar.

İşçi sınıfının devrimci doğüşündeki birikiş, sanki batıdan doğuya doğru gittikçe büyüyerek kesin zaferine ulaştı. Almanya proletaryası, yukarıda Engels'in dediği gibi İngiliz işçisinin özellikle ekonomik doğüşünden ve Fransız işçisinin de özellikle politik doğüşünden aldığı dersleri Alman teoriciliği ile birleştirerek bilimsel sosyalizmi kur-

du. Ve kurulan Marksizm'le o zamanki dünya işçi hareketinin öncülüğünü yaptı.

Sonra, gerçek sosyalist devriminin ağırlık merkezi, emperyalizm geliştikçe yavaş yavaş biraz daha doğuya geçti. Rusya proletaryası, başta Alman hareketininki gelmek üzere, bütün dünya işçi hareketinin Marks'tan beri gelişmiş, yeni sınıf ilişkileri ve şartları içinde doğan tecrübelerini sentezleştirdi. O sayede, dünya işçi hareketinin öncülüğünü yaptı ve dünya devrimine ilk zaferi kazandırdı.

Bununla birlikte Lenin'in en çok yararlandığı hareket ve döğüş biçimleri hiç kuşkusuz Alman hareketinde birikmişti. Her ülkedeki işçi sınıfından çok güçlü Marksizm prensiplerine bağlı kalmış olan Alman proletaryası, Rus Sosyal Demokrasisinin birçok döğüşlerinde neredeyse ölçü birimi ve ayracı rolünü oynamıştı. Ancak bu sayededir ki, Leninizm, öz Marksizm'in sürekliliği ve gelişimi olabilmişti.

Lenin, Rusya'daki gerçek sosyalizmin o ana karakterini her zaman şöyle haykıra gelmişti:

«Bolşevikler, devrimden önce her zaman açıklayıp bildirdiler ki : onlar önce, sosyalizm içinde kendi başına bir eğilim biçimlendirmek istemiyorlar. Belki devrimimizin yeni olaylarına bütün uluslararası ortodoks Marksist devrimci Sosyal-Demokrasisinin bütün temelli prensiplerini uygulamak istiyorlar.» (Lenin: **«Likidasyon ve Likidasyonizm»**, 1910).

Almanya'daki işçi hareketini Engels **«Geç Gelmiş»** sayıyordu. Oysa o hareket, Engels'in de belirttiği gibi (Politik + Ekonomik + Teorik) alanda döğüşen ilk hareket idi; yani Marksist döğüşün başlangıcı oldu.

Rusya'daki devrimci işçi hareketi, bilinçli Almanya işçi hareketinden bir çeyrek yüzyıl daha **«geç geldi»**. Ancak, dünya devrimine başarıyla başlamakta ve bir ülkede devrimi zafere götürmekte birinci oldu...

Tek sözle, harekete geç gelmek, mutlak **«geç kalmak»** anlamına gelmez. Hatta tersine, eğer geç gelenler kendilerinden önce gelmiş denemelerden gereği gibi yararlan-

masını bilirlerse: objektif olanaklardan yararlanışları da harekete erken gelmiş bulunanlardan çok olabilir.

Bunu bir benzetişle daha iyi anlıyabiliriz. Ağır sermayeler yatırılmış eski bir fabrikanın verimiyle, en modern makinelerle yepyeni kurulmuş fabrikanın verimi arasında fark vardır. Eski teknikle yatırılmış bulunan büyük sermaye, kolay kolay feda edilip yerine yenisi geçirilmiyor. Yeni kurulan işletme ise, ne yaptığını bilenlerce ve geçmişin denemelerinden anlıyanlarca kuruluyorsa, elbet en yüksek kaliteli elemanlarla eşsiz bir teknik yaratabilir. Hiçbir ayrı fedakarlığa karşılık olmaksızın herşey en yeni ve en üstün biçimi ile yapılabilir.

Ya Türkiye'nin işçi hareketi... Kuşku yok, Rusya sosyalizmi Alman sosyalizminden ne denli geç geldiyse, Türkiye sosyalizmi de Rusya sosyalizminden aşağı yukarı o denli geç gelmiş bulunuyor. Bu geç gelişten kaç türlü anlam çıkarılabilir. Başlıca iki türlü:

1 — **Oportünizm bakımından:** Türkiye köylü bir ülkedir. Bizde işçi sınıfı yok denecek kertede cılızdır. Bu denli cılız bir sınıf, harekete bu kertede geç geldikten sonra, dünya devriminde belli belirsiz kalmak şöyle dursun, kendi ülkesinin devriminde bile ikinci derecede ve «pasif» kalmıya mahkumdur. Ve ilh...

2 — **Devrimcilik bakımından:** Türkiye geri bir ülkedir. Yarı sömürgecilikten yeni kurtuluyor. Köylülük nüfusun çoğunluğudur. Ve ilh. ve ilh...

Ne var ki, Türkiye bu durumuyla 1917 Rusyasından daha **«köylü»** bir ülke olmasın. Sırf köylü sanılan Türkiye'de 1927 nüfus yazımıyla yalnız % 67 köylü bulundu. Bugün, o nüfus yazımından beri süregelen daha hızlı proleterleşme hareketiyle, köylü oranının % 60'tan aşağı düştüğü düşünülebilir.

Geri kalan % 40 nüfusun hiç değilse yarısından çoğu da mı işçi değildir? Bunu böyle saymak için, tıpkı Halk Partisi gibi hammalları ve şoförleri **«nakliye esnafı»** saymak bile yeterli demogoji olamaz.

Garip değil midir ki, bizde **«bir işçi sınıfı yoktur»** veya **«yok denecek denli cılızdır»** diyen oportünistler kimlerdir? Türkiye'de bütün musallatlığıyla yaşıyan bir kapitalist sınıfının «anti-emperyolist» cephesine hayran ve kul olanlardır.

İşçi sınıfının kemiyeti (niceliği : sayısı) üzerinde sırası gelince durulmak üzere, şimdilik işçi hareketinin keyfiyetini (niteliğini : kalitesini) düşünelim.

İşçi hareketi Türkiye'de cılızdır diyenlerin gözönünde tuttukları şey nedir? İşçinin nicelikten niteliğe geçemeyişi mi, yoksa politika sahnesinde «görünmemesi» mi?

Bizde işçi sınıfı, örneğin Fransa'da ve Almanya'da olduğu gibi, niçin çeşitli politika alanlarında görünür rol oynamıyor?.. Çünkü, bu alanlarda örgütsüzdür. Doğrusu, Türkiye işçi sınıfının ne bir resmî Partisi, ne de İngiliz tradünyonları veya Alman Sosyal Demokrat sendikaları gibi büyük örgütleri görülemez.

Ancak burada da tarihin diyalektiği unutuluyor. Türkiye'de işçi sınıfının öyle büyük ve açık (legal) örgütler kuramamış bulunması nedendir? Türk burjuvazisinin kapitalizmin son durağına gelmiş bulunmasındandır. Burjuva demokrasisi Türkiye'de doğmadan öldürüldü. Çünkü burjuvazi ancak diktatörlükle yaşıyabilir ve tutunabilirdi.

Öyle ise, Türkiye'de geniş ve elle tutulur açık (politik veya ekonomik) işçi örgütlerinin bulunmayışı neyi gösterir? Türkiye işçi sınıfının devrimci doğuşunun yokluğunu değil, sırf legal alandan zılgıtla kovulduğunu gösterir.

Nitekim, Çarlık Rusya'sında da işçi sınıfının politik değil, hatta ekonomik bir hareketi bile **«kamu güveni suçu»** sayılır ve işçilerin örgütlenme girişimi bir cinayet işlemi görürdü. Çarlık Rusya'sında ancak 1901 yılı genel emniyet ajanlarının veya jandarma albaylarının yahut gizli casus papasların idaresi altında açılmış 5-10 işçi derneği vardı. Ve o dernekler de bilinçli işçileri avlamak için birer tuzak idiler.

Aynı yıllar avrupa ülkelerinde işçilerin politik ve ekonomik örgütleri milyonlarca üyeli idi. Sosyalistler parla-

mento seçimlerinde zafer üstüne zafer kazanıyorlardı. Sonuç ne oldu?

15 yıl sonra Rusya proletaryası iktidar mevkiine geçti. Bütün öteki ülkelerde o göze batan geniş, parlak **«sosyalist örgütler»** sosyal devrimin en korkunç düşmanları, işçi hareketinin en berbat frenleri haline geldiler. Bu bir tesadüf, yahut tarihin cilvesi değildir. Nedenleri besbelli bir sonuçtur.

Burjuvazi, işçi sınıfının legal ve güya bağımsız politik ve ekonomik örgütlenmelerine ancak işçileri devrim yolundan saptırmak için olanak verir. Ancak bu çevirme hareketinde başarı kazanamıyacak denli zayıf düştüğü günlerde işçi sınıfının en ufak kımıldanışına bütün silâhlarıyla karşı kor; ve işçi sınıfının bu olaydan diyalektik kazancı olur. Devrimci eğilimlerin bütünlemesine temizliği ve gücüyle doğru yolda yürümesi...

Demek, Türkiye'de işçi sınıfının niceliğini de niteliğini de inkar etmek, sınıflar savaşının tarihini bilmemekten veya bilmezliğe gelmekten başka anlam taşımaz. İşçi sınıfının gerek dünya ve gerekse bir ülke devriminde «pasif» kalacağını ummak nedir? Türkiye'de bir işçi sınıfı yerine bir işçi mezarlığı düşünmektir. Ne insanın, ne de sınıfların tarihteki rollerini kavramamaktır.

Nicelik ve nitelikçe varlığı kabul edilen bir sınıf, hele işçi sınıfı olduktan sonra, onun dünya devrimleri sırasında Sina çöllerine düşüp kendini yitirmiş İsrailoğulları gibi gökten kudret helvası yağmasını bekliyeceğini düşünmek gülünç değil midir?

Bu böyle olunca, harekete geç gelmesi, Türkiye işçi sınıfı için bir zaaf nedeni mi, yoksa bir kuvvet faktörü mü olur? Almanya ve Rusya işçi hareketlerinin bize verdikleri örnekler, bu sorunun eylemce karşılıklarıdır.

Türkiye'nin geri bir ülke oluşuna gelince... Marks diyor ki:

«Özetcesi, kapitalist üretiminden sızıp çıkan sosyal çelişkilerin az veya çok hatırı sayılır kertede önemli ve büyük gelişimi söz konusu değil. Söz konusu olan şey, o ka-

nunların ta kendileri, o eğilimlerin ta kendileridir ki insana kaçınılmazcasına doğruluklarını dayatırlar ve bir şeyler yapıp etken olurlar. Sanayice daha ileri olan ülke, daha az gelişmiş olan ülkeye kendisini bekleyen geleceğin biçimini ve tasvirini göstermekten başka bir şey yapmaz.» (Karl Marks: **Kapital,** I. önsöz)

Söz konusu olan şey, kapitalist ilişkilerinin gelişim kanunudur. Bu kanun Türkiye'de de dünya kapitalizminin son örneklerine uygun olarak gelişiyor. Öyle ise, Türkiye **«kendisini bekliyen geleceğin biçimini ve tasvirini»** kendisinden önce aynı yoldan geçenlerin aynasından doya doya seyir ve temaşa edebilir.

Yalnız, Marks burada, sanayice (endüstrice) ileri ve geri olan ülkelerden söz ederken ne demek istiyor? Hiç kuşku yok, sırf genel kanunların kaçınılmazlığını anlatıyor. Yoksa her ülkenin mutlaka aynı evrim basamaklarında elifi elifine tıpkısı olan zikzakları, tıpkı benzer bocalamaları yapması gerektiğini söylemez.

Marksizm, tarihin akışında sıçramalar bulan bir doktrindir. Som gerçeklik onu emreder. Örneğin, Türk burjuvazisi Adana'da kuracağı pamuklu sanayi için ne yapar? İlkin 18. ci, sonra 19. cu yüzyıllarda sırasıyla gelişmiş ve tedrici evrimle kullanılmış, bırakılmış üretim araçlarını birer birer ve Avrupa'da yaşadıkları sürece dener mi? Ancak ondan sonra 20. ci yüzyıl boyu elverişli bulunan son sistem dokuma makinelerine doğru basamak basamak çıkar mı? Böyle bir şey yapmaya istese kalkışamaz.

Birikmiş sermayesi yahut komşu sosyalizmin faizsiz ve karşılıksız sunduğu fabrikalarla, birdenbire çıkıklı el-yapımevlerini (manifaktürleri) bırakıp, en mükemmel ve en modern makineleri kullanmaya başadı. Bu basit kaçınılmazlığı kavramak için ne komünist ne de sosyalist olmağa hacet yoktur. Kanunları Marksizmce pekiştirilmiş canlı sosyal yaşantının ve ekonominin akışına uymak yeter.

Türk burjuvazisinin teknik cihazlanışı (aygıtlanışı) için doğru olan bir olay, Türkiye işçi sınıfının devrim döğüşünde silâhlanışı için ondan başka türlü olamaz.

Harekete geç gelen Türkiye proletaryası, uluslararası kardeş işçi sınıflarının geçtikleri bütün erginleşme basamaklarından önce emekliyerek, sonra sendeliyerek, en sonunda yürümeye ve çarpışmaya doğru ilerliyerek mutlaka aynı süre ve şiddette döğüşlerle geçmek zorunda değildir.

İngiliz işçi sınıfı, klasik kapitalizm oluşu sırasında tam 400 yıl 1796 yılına dek maksima ücretle döğüşmek zorunda kalmıştı. Neden sonra Wleiteread'ce teklif edilen minima ücret problemi çevresinde 1816'ya dek boğuştu. 20 yıl daha çarpıştı. Ücretlerin resmen düzenlenmesi, ancak o tarihten sonra biçimce kaldırıldı.

Ne var ki, kapitalist düzeninde kitapta yazanla hayatta olan şeyler her zaman birbirine zıttırlar. Nitekim, ücret düzenlemesi İngiltere kitabında 1816'dan beri kalkmış göründüğü halde, hayatta 1825'e dek sürdü ve tümüyle kalkması için ancak 1859 yılını beklemek gerekti. Ve tradünyonlar 1871'den sonra tanındı.

Türkiye'de Cumhuriyet burjuvazisi iktidara geçti geçeli,her yıl Cumhurbaşkanı ve Başvekil söylevlerinde... Ve 10 yıldır da her **«komünist tevkifatı»** sıralarında bir yol daha **İş kanunu,** temcit pilavı gibi öne sürülür. Sonra yeniden rafa kaldırılır durur. Ancak, 10 yıldır sürüp giden bu komedyanın İngiltere'de olduğu gibi yüzlerce yıl değil daha bir 10 yıl böyle sürüp gideceğine olanak bulunduğu, hatta burjuvazice bile öne sürülebilir mi?

Burjuvazinin **«kamuoyu borsası»** olmak isteyen katışıksız soyguncular meclislerinin sıkışmasına bağlı olan legal reformlar için İngiltere'de geçmiş yüzyıla karşılık, Türkiye'de 5 yıllık süreyi yeterli buluyorlar. Bilinçli proletaryanın dilediği gibi kurabileceği ve bugünkü savaş şartlarının sağlam temelleri üstüne yaslanan devrimci mücadele gözönüne getirilsin, O Parti savaşının biçimlenmesi ve genişlemesi için yüzde 5'ten daha az bir süre ve döğüş oranı yeterli gelemez mi?

Tek sözle, burjuvazi polisini, jandarmasını, ordusunu en son sistem tankla, uçakla silahlandırıyor. Prolaterya, gerek öncü, gerek yığın örgütlerini çakmaklı tüfek veya

Tatar oku ile araçlandırabilir mi? Elbette hayır.

Şu halde, harekete geç gelmekten yarar çıkartmak her Parti için yalnız mantıki bir makullük değil, aynı zamanda hayati bir zarurettir de.

Harekete geç gelmekten nasıl istifade edilir?

Marks, «Gelişim Kanunlarından» bahsederken der ki:

«Bir toplum gelişiminin tabii kanununu keşfeder etmez, —ki bizim amacımız da modern toplumun gelişim kanunu üstündeki perdeyi kaldırmaktan başka bir şey değildir, —gelişiminin tabii safhalarını ne bilmezlikten gelebilmemiz gerekebilir ne de iradesinin bir vuruşu ile yasak edebilir. O milletin bütün yapabileceği şey, doğum sancılarını kısaltmak ve yumuşatmaktır. « **(Kapital,** I.önsöz)

Toplumların gelişim kanunları için Marks'ın dedikleri, sınıf mücadelesinin gelişim kanunu için de, Partinin tarihi gelişimi için de bir düsturdur. Hareket, Türkiye'de de bütün Dünya proletarya hareketinin kanunlarına uygun akacak, Mücadele, ana hatlarında Türkiye işçi sınıfından evvel gelen proletaryalar tarafından başarılmış şekillerden geçecek. Yalnız, harekete geç gelen Türkiye işçi sınıfı, gelmiş geçmiş sınıf mücadelesi şekillerini:

1 — Daha kısa zamanda;

2 — Daha az ağrılı ve sancılı bir surette...

başaracak. Meselâ, Türkiye işçisinin önünde bugün (Marksizim+Leninizm) gibi uçsuz- bucaksız bir silahlar yığını var. Marksizm, XVI. yüzyılın ortalarından XIX. yüzyılın ortasına kadar devam eden üç asırlık sınıf mücadelesinin bir sentezi oldu,Leninizm, Rus Devrim Hareketinin 1840'tan 1890'a kadar tam yarım asırlık **«emsalsiz bir devrim kahramanlığının anguvaz verici araştırmalar, politik tedbirler, aldanışlar, incelemeler, Avrupa'nın tecrübesiyle kıyaslamalar hususunda inanılmaz bir kudretin ve kızgınlığın meyvesidir.**

(Lenin: **«Çocuk Hastalığı»**, s.16)

Biz bütün bunlara hazırlop konuyoruz. Bugün mesela: Merkeziyete ve çoğunluğa uymak disiplini, Profesyonel Devrimci kadrosunun lüzumu, örgütte kemiyetten çok key-

fiyete önem vermek gibi, Bilimsel Sosyalizm prensipleri üzerinde tartışma bile edilmemesi, kabul edilemeyecek mütearifeleri hükmündedir. Leninizm, illegalitenin gerekliliği ve gücü uğruna 1907'den 1910'a kadar üç yıl boğaz boğaza geldi. Parti içinde fraksiyon belası ve oportünüzm kavgası, R.S.D.İ. Partisini, tamam on yıl (1903-1912) için için kemirdi ve ilh..

Bütün bu ve buna benzer noktalar, bugün üzerinde tartışılamıyacak kadar öz tutamaklar haline gelmişlerdir. Fakat, —heyhat! demeğe ihtiyaç var mı?,— **bu zaruret ve ekonomlar, Parti bilincine iyiden iyiye işlemedikçe, tarihi belirlilikler, elbette karanlıkta aynı kör döğüşüne devam etmekten geri kalmayacaklardır.** Ve bugün gördüklerimiz çok kere, bu kör düğüşünün başka başka çeşitleri ve meydana çıkışlarıdır. **Geç gelmenin faziletlerinden istifade edememek, geç kalmanın reziletleri ile bunalmak demektir.** İtiraf etmek gerekir ki, bazılarımız geç kalmayı, geç gelmiş olmakla açıklamaktan henüz kurtulamadı. Bu noktadaki, görüşlerimiz de, Marksizm'den ziyade Hegeliyatik tepesi taklaktır. Ayakları üstüne getirilecek noktalardan biri de budur. Yoksa, subjektif kusurlarımızı ve gereklerimizi, objektif kusur ve göreneklerle, Partinin gerçek bir kitleler keşif kolu olamayışını, ülkenin dünya devriminin keşif kolu olamayışı ile izah etmek veya faaliyetinde bu izaha uygun işler yapmak, en kötü politikaya ne kadar itilmek ve beter Bernsteinizm'dir.

Evet, harekete geç geldik. Fakat, geç kalmaya niyetli değilsek, bütün geç gelenler gibi, geçmişin bütün derslerini temsil etmeyi bilirsek, objektif şartlar bahsinde mütalâa edeceğimiz gibi, hiç te geç kalmak için objektif aşılmaz engellerle karşı karşıya değiliz. Bilakis, iş bunun taban tabana zıttıdır.

Dileklerimizi biraz daha açmış olmak için, şu iki noktayı birbirinden çıkararak tersine döndürelim:

1 — **Burjuvazi de geç geldi:** Partinin subjektif geriliğinden bahsederken, bütün memleketin objektif geriliğini öne sürmek **«Müterakkip ve Murakıpçılar»,** Türkiye'nin

Bernsteincileri devrinde moda olan, bugün modası geçmiş bulunduğu halde bile kötü bir miras gibi zihinlerin karanlık katlarında pusu kuran **tembellik** ve **atalet** felsefesi, **geriliğin ve uyuşukluğun ülküleştirilmesidir.** Hepsi bu kadar da değil. Bu sapık felsefede yalnız Partinin ilerleyici hamlesini kırmaya kasteden, sıçrama hızına inme indirmeye sinsi sinsi uğraşan bir hıyanet görmek, belki de hissi bir itham sayılır. Bu uyuşturucu görüşün kökü, ikinci derecede örtbas edilebilir bir yanlıştan ileri gelmiyor. Onun ayrıldığı ve inkâr ettiği, diyalektik realizm olan bütün Leninci Marksizm'dir. Uyuşukluk felsefesi, bilhassa şu iki görünen gerçeği görmüyor veya görmek istemiyor:

A — **Dünya kapitalizmi:** Klasik kapitalizm değil, «çürüyüp dökülen kapitalizm»dir. Yani, içinde bulunduğumuz safhada: 1 — Ayrı ayrı şu veya bu kapitalist ülkeden ziyade, biricik dünya sermaye ve ekonomisinin birliği vardır. 2 — Bu birlik, bütünü ile uzlaşmaz ve kendi içinde hallolmaz çelişkileri yüzünden «çürüyüp dökülmek»tedir. Ve böyle bir birlik içinde Türkiye'yi başka yıldızlarda yaşıyan bir yer olarak, tek başına ve mutlak bir tecritle ele almak, Leninizm'in alfabesini tanımamak demektir.

B — **Türkiye kapitalizmi** Dünya emperyalizminin ne kadar zıddı gibi kalmaya mecbur olursa olsun, onun bir parçası olmaktan geri kalamaz. Bu genel mülahazayı bir tarafa bırakalım. Konkret (somut) Türkiye'yi ele alalım. Türkiye işçi sınıfı nasıl işçi hareketine geç geldiyse, Türkiye kapitalist sınıfı da, aynen dünya kapitalizmine geç gelmiştir. Geç gelmek deyince neyi kastettiğimizi tekrarlamıyalım.

Türk burjuvazisi de klasik kapitalizmin serbest rekabetçi görünüşünden çok, en modern ve tekelci prensiplerine dört elle sarılmaya mecburdu. Ve sarılmış bulunuyor. Binaenaleyh, eğer Türkiye'de bir kapitalist hakimiyeti kabul edilirse, Türkiye'nin ekonomik ve sosyal bünyesinde, bütün öteki emperyalizm geleneğine nazaran nitelikçe değil sırf nicelikce bir fark ancak mevcuttur. Türkiye'de tekelciliğin domuzu ve görülmedik şekilleri, millî serma-

yenin en azgın har vurup harman savurması meydanda. Ama bu tekelci millî sermaye hareketi, mesela Amerika tröstleri kadar evrensel ve uçsuz bucaksız değilmiş. (*) olabilir. Bu sadece miktar, kemiyet farkıdır. Türk burjuvazisi, Türkiye işçi sınıfının yararlanması gerektiği kadar ve belki de ondan çok, geç gelmiş olmanın üstünlüklerinden yararlanmış bulunuyor ve yararlanmaktadır. O halde, biz mi; Türkiye'nin bilinçli işçileri mi, memleketin egemen bünyesinde yani objektif olaylarda olan biten bu olgulara göz yumarak, geç gelmiş olmaktan yararlanmamayı, kendi zaaf ve kusurlarımızla değil de, kaza ve kaderci softalar gibi, talih ve kısmet ile haklı göstermeye ve izah etmeye düşeceğiz.

2 — **Proletarya geç kalmaz:** Geç gelmek, geç kalmak değildir, dedik. Bunun doğruluğu iki büyük örnekle ispat ettik. Geç gelen istifade etmeyi bilirse, bundan zararlı değil, kârlı ve üstün çıkar. Bunun tersini düşünenler, olayı tepesi taklak görüyorlar. Yani: kendi sapıklıklarını, kendi geriliklerini, Türkiye işçi sınıfına mal etmek ve yüklemek istiyorlar. Türkiye proletaryasının devrimci mücadeledeki ileri rolünü **pısırık ve piç** Türk burjuvazisinin rolünden daha aşağı, daha zayıf ve daha küçük göstermeye kalkışanlar, bilhassa iki noktadaki inançsızlıklarına fikir yakıştırmaya özeniyorlar.

A — **Dünya proletaryasının devrimci gücüne inançsızlık:** Emperyalizm, biricik dünya ekonomisi = biricik dünya kapitalizmi demekse, biricik dünya proletarya devri-

(*) İç tekelci sermaye ve millî oligarşi özellikleri şöyle dursun, Türkiye mali sermayesi tekelci sermayenin dış tezahürlerinden ileri geliyor. Devlet bütçesi sırtından veya doğruca banka şekliyle. Mesela, 1 — *Beynelmilel Tröstler:* Yugoslavya ile afyon satımı için müşterek bir beynelmilel ilk madde tröstü yaptı. Şark tütünleri meselesi, Türkiye+Yunanistan+Bulgaristan arasında, Şark tütünlerini tekelleştirme hizmetidir, ve ilh... 2 — *Sermaye ihracına başladı:* 1932 yılı İş Bankası, hariçte 6 şube açmaya karar verdi. (Sömürge ülkeler)

mi = biricik dünya işçi sınıfı, demektir. Binaenaleyh, Marksçı Leninizm'den tamamen ayrılmadıkça, bir ülkedeki işçi hareketini, dünya proletaryasının sınıf döğüşünden bağımsız ve soyut bir şeymiş gibi gözönünde bulundurmanın imkanı yoktur, Türkiye'de kapitalizm, çürüyüp dökülen emperyalizmin ne kadar bir parçası ise, Türkiye işçi sınıfı ve mücadelesi de, kabaran, yükselen ve galebe çalan dünya proletaryasının ve devriminin o kadar bir parçasıdır. Şu halde, Türkiye çok geri bir ülkedir diye, Türkiye gibi işçi sınıfı döğüşünü ve devrim mücadelesini de geri saymak, bilimsel sosyalizme bir daha dönmemecesine veda etmekle eş anlamlıdır.

B — **Türkiye işçi sınıfının devrimci gücüne inançsızlık:** Türkiye işçi hareketi, dünya proletarya ve devrim hareketinin nicelikçe ne kadar ufak kertede olursa olsun nitelikçe tam bir parçasıdır. Fakat, bu genel düşünceyi bir tarafa bırakalım, Konkret Türkiye'yi ele alalım. Türk proletaryası elbette harekete geç geldi. Ama, bununla hiç bir zaman geç kaldığı ispat edilemez. Hatta, olayların dili, geç kalındığı hakkındaki sapık fikriyatın tamamiyle aksini söylüyor: **Türkiye'de işçi sınıfı, harekete ne kadar geç geldi ise, sosyalizme de o kadar erken gelmiştir.** Bu zannedilen « g e r ç e k » lere zıt gibi görünen iddia, gerçekte olan bitenin kısaca ifadesidir. Beynelmilel sosyalist Partilerin tarihi gelişimleri hakkında uzaktan yakından bir fikir edinen ve bilimsel sosyalizmi doğmatizmle karıştırmayan ve bugün sosyalizmin Marksçı Leninizm demek olduğunu inkara kalkışmayan herkes, bunu kabule mecburdur. Uzun mukayeselere kalkışmıyayım. Yalnız, sosyalist Partilerini sosyalist Partisi yapan şey, hücre örgütünü hatırlıyalım. Zafer kazanmış Bolşevik Partiden başka bütün dünya sosyalist Partilerle III. Enternasyonal'in ezici bir güç elde ettiği günden itibaren, hep birden Partiyi hücre cüz'i tamları üstünde (aşağıdan yukarıya doğru) örgütlendirmeye başladık. Ve Türkiye'de bilimsel sosyalist hareket daha doğarken çarçabuk hücre örgütü üstünde kolayca başladığı halde, asırlık Avrupa Partileri legal seçim

devrelerinin icaplarına göre sonuçlanmış olan en ileri ülkelerin devrimci hareketleri, kökleşmiş alışkanlıklarından sıyrılmak için derinden derine organik sarsıntılarla uğraştılar. Ve ancak 1926 yılında dır ki, dünyanın en ileri kapitalist ülkelerindeki bilimsel sosyalist Partilerinde **«Bolşevikleşme»** parolası için geniş bir savaş açılabildi...

Genel düşünceleri sonuçlandırmak için son iki nokta daha:

1 — **Güçlük:** Geç gelmenin şimdiye kadar, hep fayda ve kolaylıklarından bahsettik. Oysa, bilhassa sınıflı bir toplumda, hangi sosyal olay vardır ki, sırf ve mutlaka olumlu olabilsin? Şu halde, geç gelmenin de kendine göre üstün yararları gibi «mahzur»ları, daha doğrusu olumsuz tarafları da vardır. Sadece işaret edelim:

A — **Objektif (afaki) güçlük:** Burjuvazi de geç geldi: a — Proletarya nasıl beynelmilel proletaryanın sınıf mücadelesi deneylerinden ders alıyorsa, burjuvazi de öylece beynelmilel kapitalist sınıfının soygun ve baskı deneylerinden ders alır. b — Bugün, milliyetçi ve serbest rekabetçi kapitalizm döneminde değiliz. Biricik mali sermaye, bir avuç mali oligarşinin, hele Türkiye gibi 5-10 asker-banker'in elinde tüm işçi ve çalışkan sınıfları karşısında biricik cepheyi ve tekelci baskıyı kurmuştur. Bu şartlar içinde, işçi sınıfının millî ölçüdeki mücadelesi (polis + banka) devletinin ezici zulmü karşısında ancak en çetin politik mücadele manzarasında gözükmeye; mesela, en basit örgüt faaliyeti dama taşına döndürülmüş «müstakil hükümlerin» «gizli mahkeme celse»lerinde derhal «taklibi hükümet» suçu sayılmak ve öylece ezilmeye mahkumdur.

B — **Subjektif (enfüsi) güçlük:** Geç gelen örgütümüz önünde, eni boyu ve çapı besbelli en modern döğüş cihazlarını hazır bulur. Başka deyimle, Bilimsel Sosyalizm'in prensipleri artık en kör gözlere batacak kadar açık ve keskin meydandadır. İşte, prensipler bu derece durulaşınca ve bu kadar anlaşılır hale gelince, sapıtmalar daha subtilize olur, haddeden geçer, incelir ve önce şekilleşir. Sapıklar daha iyi maske kullanmayı öğrenir. Dostu düşmandan

ayırmak güçleşir, demogoji kolaylaşır... O zaman, en berbat sağcı oportünizmden en anarşik solcu sapıklıklara kadar, bütün ayranı kabaran küçükburjuva fikriyatı, «Cemel» (deve) muharebesinde ortodoks müslümanlara karşı soygun saltanatı taraftarlarının mızrakları ucuna birer Kur'ân takarak hücum ettikleri gibi, üzerinize aynı terane ile saldırırlar:

«Sosyalist asıl biziz, anladınız mı?»

Bu yüzden, öz devrimci hareketin üstü kapalı. Tehlikeli mikroplar büsbütün ultramikroplaşır, mikroskopla görünmez hale gelirler. Düşman adam akıllı elden kayacak şekilde kaypaklaşır. Marks'ın deyimiyle Falstof'un fahişesinden, neresinden tutulacağı belli olmamakla ayırdedilen kıymet gibi ele avuca sığmaz olurlar. Mesela herkes Leninizm diye haykırıyor. Leninizm ise ne büyük ve güçlü bir ülküdür... Bu devrim kalkanı altında saklanan sinsi irtica kuyruğundan yakalamak, elbet olduğu gibi görünen karşı devrimi haklamaktan daha güçtür.

Mesela, sosyalist Partisine fraksiyonculuk, hizipçilik sığmaz. Herkes bağırır: Fraksiyon yok, hizipleşme yasak! Halbuki, bütün sosyal sapıtmalar gibi, oportünizm ve bölücülük «yamalı bohçacılık» da, sırf yukardan ve önceden verilen «ferman»larla «yasak» edilemediği oranda «yok» edilemiyeceği için var. Hem de domuzuna var...

Bu ilk hatıra gelen cinsten ve kategoriden veya bunlara benzer binbir genel ve özel güçlükler muhakkak. Fakat, hiç şüphe yok, bütün bu güçlükler ustalarımızın başlangıçlarında uğradıkları güçlüklerden daha güçlü birer engel ve tehlike olamaz ve olmamalıdır. Onun için, her sahada olduğu gibi burada da bayrağımızın, üstüne, her şeyden önce Lenin'in şu parolasını atalım: **«Güçlük imkansızlık değildir!»**

2 — **Ayna:** Harekete geç gelen ülkeler, kendinden öncekilerin aynasında kendini görerek, kusurlarını, potlarını düzeltmeye mecburdur, dedik. Yemin etmeye lüzum kalmaksızın inananılabilir ki, Türkiye işçi sınıfı harekete geç gelmiştir. Şu halde, biz boyumuzu posumuzu hangi mem-

leketlerin aynasında göreceğiz? Önce ve en başta hiç şüphesiz, en çok devrimci tecrübeler biriktirmiş olan memleketlerin, sonra da mukayese yapabilmek dolayısiyle bize en benzer olayları yaşamış olan ülkelerin aynasında. Daha iyi anlaşılır olmak için kendimize iki büyük ülkeyi rehber tutacağız: 1 — Almanya, 2 — Rusya...

Almanya: Almanya'nın bugünkü Türkiye'ye, yukarıdaki açıklamalarımıza sadık kalarak benzer taraflarını 1870' lerde buluyoruz: **Bonapartizm** devri! Fakat, tabii bugün emperyalizm ve dünya devrimleri devrindeyiz. Onun için, bugünün Bonapartizmi, **«Bonapartvari Monarşi»**ye elifi elifine uygun olmazdı. Bizimkine hükümdarlıktan sıyrılmış, mali kapitalizm devrinde yetişmiş **«saf Bonapartizm»** demek mümkündür. Bunu illüstre etmek, örneklerle donatmak için, Türkiye'nin (asker + banker + yunker) yani: hem asker, hem mali sermayeci, hem büyük arazi sahibi kahramanlarının daima masaları üstünde, gözleri önünde duran baba Napolyon heykelciklerine müracaatı tavsiye etmiyeceğiz. Bonapartizm Almanya'sındaki olayları bizimkilerle karşılaştıracağız. Yalnız bundan önce Bonapartizmin karakteristiği nedir?

Engels'e göre şudur: **«Bonapartizm, her halde, derebeyliğin ortadan kaldırılmasını kapsayan modern bir devlet şeklidir.»**

Bu devletin derebeyliğe karşı yaptıkları: 1 — **Bölgelerin örgütlendirilmesi, 2 — Derebeylik artıklarını ve ağalığı kaldırmak'**tır.

«Tabii bu iş en suya sabuna dokunmaz şekillerde şu tiryaki sözüne göre başarılar: «Erişir menzili maksuduna aheste giden (yavaş giden emniyetle gider).» Ağanın toprağı üzerindeki «derebeylik imtiyazları» ortadan kaldırılır. Fakat, bu imtiyazları bütün bölgedeki büyük arazi sahiplerinin imtiyazları bütünü halinde yeniden kurmak için kaldırılır. Mesele gene o meseledir. Yalnız derebey şivesinde burjuva lehçesine tercüme edilmiştir.» (Engels)

Bonapartizm devletinin derebeylikle olan bu ilişkilerine karşılık, burjuvazi ile olan ilişkileri ne biçimdir? Alman-

ya'daki ilişkiler, her iki tarafın da karşılıklı tavizlerde bulunmasıyla oluyor. Burjuvazi ile devlet, birbirlerine çeşitli sahalarda şu imtiyazları veriyorlar: **Devletin «kaplumbağa hızı ile» verdikleri:** 1 — Kanunları burjuvaca ıslâh etmek, 2 — Sanayiinin gelişmesine engel olan maniaları (engelleri) bertaraf etmek, 3 — Para ve ölçü birliğini kurmak, 4 — Meslek ve ulaşım serbestisini temin etmek (serbest iş eli yaratmak)', 5 — Ticaret ve spekülasyonu kolaylaştırmak... **Burjuvazinin verdikleri:** 1 — «Burjuvazi bütün haklı politik iktidarını hükümete bırakır», 2 — Vergi ve istikrazlara oy verir, 3 — Asker işlerini devlete bırakır, 4 — Yeni ıslâhatları kanunlaştırmakta hükümete yardım eder. Mesela, «eski polis iktidarı, kafa tutan fertlere karşı bütün gücünü muhafaza eder.» Engels'in bu saydıklarını görürken insan kendini Türkiye'de zannetmiyor mu? Tabii, beş aşağı, on yukarı arada ufak tefek farklar var:

a) **Geri fark:** Mesela Türkiye kapitalist devleti henüz para ve ölçü birliğini kuramamıştır, («Şark Vilayetleri»nde nakit para hükümetle olan alış verişte kullanılan «vergi parası» olmuştur. Kilo, okka ve ilh. ölçüler yanyanadır.)

b) **İleri fark:** Türkiye Bonapartizmi, derebeyliğe karşı ne kadar yamyassı ve derebeyliğin artıklarını kaldırmakta ne derece «tizi reftar olanın payına damen dolaşır» (acele edenin eteği ayağına dolaşır) prensibine sadıksa, burjuvaziye verdiklerinde o nispette «kaplumbağa hızı»nı yok etmek emelindedir. Sebebi meydanda : geç gelmiştir. Geç kalmaya ne vakti, ne gücü müsait değildir. Serbest rekabette ve dünyanın paylaşılmasında henüz başkasını alacak olan Almanya ile, bu sahalarda bütün bütüne «yaya kalmış Tatar Ağası» yahut «Türk Beyi» arasında gidiş süratı ve nicelik farkı muhakkaktır.

Yalnız bizim Bonapartizm ile Almanya'nın Bismarkizm'i arasında bir de şu nitelik farkı var: Bismarkizm, serbest rekabet devrinin Bonapartizmi'dir. Kemalizm mali oligarşi Bismarkizmi'dir. Binaenaleyh, bu devirde Engels'ın o zaman kaydettiği, devlet = burjuva karşılığı yeni bir anlam bulur. Devlet Kapitalizmi! Bonapartizm de devletin tüm

kapitalist sınıfına nazaran belirli ve Devlet imtiyazlılığı; emperyalizm devrinde mali oligarşinin tüm kapitalizme nazaran hâkimiyet ve istiklâline benzer de benzemez de. Şekilce benzer, muhtevaca başka başkadırlar. Bonapartizm, bütün kapitalizm için imtiyazlıdır. Devlet kapitalizmi, mali oligarşinin dışında kalan bütün kapitalistlere karşı da imtiyazlıdır. Bonapartizmin esbabı mucibesi şu idi: **«Burjuvazi tedrici sosyal kurtuluşunu, kendi siyasî iktidarından bila vasıta bir vazgeçiş pahasına satın alıyor.»** (Engels). Millî devlet kapitalizminde de şekil o şekil: Lenin'in deyimiyle, rakamlar aynı rakamlar, yalnız önümüzdeki işaretler artı iken eksi olmuşlardır. Bir ülkedeki burjuvazi, **«sosyal kuruluşunu»** yaparken, dünya kapitalizmi «çürüyüp dökülmektedir». Onun için, Türk burjuvazisinin Bonapartizmi «sosyal kurtuluş» için değil, fakat bir de «çürüyüp dökülüş için de devletini silâhlandırmaya mecburdur. Mamafih, 80 yıl önceki Alman Bonapartizmi ile bugünkü Türk Kemalizmi aynı noktaya gelir birleşirler: **«Tabii, böyle bir mukaveleyi (devletle burjuvazi arasında karşılıklı imtiyaz anlaşmasını) burjuvazi için kabul edilebilir kılan başlıca sebep, burjuvazinin devletten değil, fakat proletaryadan işçi sınıfından korkusudur.»** (Engels) (*)

Çar Rusya'sı: İle benzerlik hakkında burada uzun uzadıya durmuyacağız. Önceden haber verelim. Hareketimizi Çarlık Rusya'sındaki Bolşevik hareketi ile mukayese edeceğiz. Yani, Rusya örneğini daha çok Bolşevizm örneği sayacağız. Bu itibarla, bugünkü Türkiye'de mevcut sınıf ilişkilerini, — elbet bir hayli farklarla birlikte, dünya harbinden önceki Rusya'daki sınıf ilişkileriyle eşit sayıyoruz. Buna birkaç örnek verelim:

1 — **Gerilik:** Avrupa'nın sanayi ülkelerine oranla ancak bugünkü Türkiye ile dünya harbinden önceki Rusya,

(*) 1875 Almanya'sında genel nüfusu 42 milyonken, şehir halkı nüfusun % 36'sını teşkil ediyordu. Türkiye 1927 nüfus sayımında 13,7 milyon sayıldı. Ve şehir nüfunu genel nüfusun % 33'ünü teşkil eder.

aynı derecede geri ve zirai idi. Meselâ 1905 Rusya'sında sanayi işçisi 3 milyon idi. Bugünkü Türkiye'de henüz istatistik bile yok. Fakat, kısmi olarak ele alırsak, iki-üç milyon nüfuslu Ege bölgesinde yalnız fabrika ve imalâthane işçisi 76.000 kadardır. Yani, nüfusa oranla sırf sanayi işçisi 1/30 ediyor. 3 milyon sanayi işçisi 160 milyon nüfusun 1/53'üdür. Orta Anadolu ile Şark Vilayetlerinde sanayi nüfusunun azlığını dikkate alırsak, Türkiye'de de sanayi işçisi 1/50'lerde ve belki de daha yüksek oranda bulunabilir.

2 — **Santralizasyon ve tekel:** Rusya'da ülkenin ekonomik geriliğine rağmen, üretimin tekelci özelliği çok ileri idi. Bizdeki tekel tılsımını göreceğiz. Gene, Rusya'da sanayi birkaç büyük merkezde toplanmıştı. Türkiye'deki sanayi de birkaç büyük ve önemli merkez etrafında toplanmıştır. Mesela, çimento sanayinin % 86'96'sı, maden sanayinin % 96,3'ü, büyük değirmen sanayinin % 81'i ve ilh., İstanbul'da bulunuyor.

3 — **Derebeylere karşı:** «Kaplumbağa hızı» ile tedbirler alınmakta. Bu tedbirler, tıpkı Rusya'da 1883'den 1906'ya kadar süren ve bizdeki gibi, arazi sahiplerinden yoksul köylü hesabına toprak satın alınıyor. Tıpkı Rusya'daki kadar arpa boyu yol alınıyor. Onun için, bence o zamanki Çarlık Rusya'sı gibi bugünkü Cumhuriyet Türkiye'sinde de burjuva devrimi, şehirlerde tamdır, köyler her haliyle duruyor.

4 — **Politik baskı:** Çarlık'taki hükümdarcı istibdat, Türkiye Cumhuriyetindeki faşist vasıflı halk aleyhtarı diktatörlükten farksızdı. Bu istibdatın şekli, yalnız Türkiye'nin bazı kısımlarında olsun Çar istibdatından şekilce ayrılır. Fakat muhtevaca asla... Değişen çapta bu mukayeseleri, mesela: Rusya'nın iki payitahtı veya merkezi vardı (Petrogrd + Moskova), Cumhuriyet Türkiye'sinde gene iki payitaht veya merkez var (İstanbul + Ankara) gibi benzerliklere kadar uzatmak mümkündür. Fakat, bizi ilgilenldiren noktalara sırası geldikçe işaret etmek üzere şimdilik burada duralım.

«**Yeni Rusya**»nın küçükburjuva yazarı da Rusya ile Türkiye arasında bir mukayese yapıyor. Fakat, incelemesinde «Büyük harpten beri esaslı devrim, **yalnız Türkiye ile Rusya'da** olmuştur» diyerek Avrupa'da bir asırdan çok önce olmuş ve bugün çöken, «çürüyüp dökülen» devrine gelmiş bir hakim soyguncu sınıfı (derebeylik) boyuna başka bir egemen ve soyguncu sınıfın (burjuvazinin) geçmişinden ibaret olan ve halk tabakaları için hiç bir şey değiştirmeyen burjuva devrimini, bir asır sonra başaran Türkiye ile, sınıflı toplum kurulalı beri görülmemiş bir toplumu tepesi taklak getiren devrimle, tarihte ilk defa çalışkan halk tabakalarını soyguncuların üstüne çıkaran Sovyetler Birliği'ni birbirine benzetmeğe giriştiği için, damdan düşerce gülünç oluyor. Kendisi de garip bir serüvene atıldığını hissediyormuş gibi, durmadan çelişkilere düşerek Çarlık Rusya'sı ile Sultan Türkiye'sini mukayese ediyor ve Cumhuriyet Türkiyesi'ni benzete benzete (galiba ikisi de «Cumhuriyet» ismini aldıkları için) Sovyetler Cumhuriyetine benzetiyor.

Nihayet felsefi «idealizm»in etkisiyle, Çarlıkla Sultanlık arasında sırf «aydınca» bir fark görüyor:

«**Bir fark var**» diyor: **«Eski Rusya'da Darülfünun, edebiyat ve sanat donuk kopyalar değil, canlı kültür ocakları idi. Eski Türkiye'de Darülfünun, edebiyat ve sanat şuursuzdu. Eski Rusya, saray için olduğu kadar, devrim için de sayısız «aydınlar» yetiştirmiştir. Rus ihtilâl gençliği, yıkılmış müesseseler yerine yeni bir düzen kurmak için hazırlanmıştır.»** (F. Rıfkı: **«Yeni Rusya»**, s. 98)

Bu da bir mukayese... Tepeden ve bulutlar arasında da olsa... Yalnız, bu mukayese ve farkı ele alarak soralım:

1 — «Eski Türkiye'de Darülfünun, edebiyat ve sanat şuursuzdu», Bu muhakkak. Fakat, acaba, Yeni Türkiye'de «Darülfünun, edebiyat ve sanat donuk kopyalar» olmaktan çıkabilmişler midir? Zannederim, küçükburjuva yazarı ve büyük, büyücek burjuva milletvekili, kendi kendine olsun bu soruya «hayır» cevabını verecektir. Fakat, biz bunun

aksini kendine bağışlıyarak Türk Kültürü artık «donuk kopya» değildir, dersek, bu bugünkü Türkiye'nin henüz harpten önceki Rusya seviyesine erişebildiğinden başka neyi ispat edecektir?

2 — Dünya harbinden önceki «Rus devrim gençliği, yıkılmış müesseseler yerine yeni bir düzen kurmak için hazırlanmıştır» derken, aydın ve felsefece idealist «yazar», böyle bir gençliğin dünya harbinden önceki Türkiye'de bulunmadığını söylüyor. Doğrudur. Fakat bundan sonra, basbayağı mantıki bir sonuç olarak gelen sözün gerisini niçin getirmiyor? Çünkü, sözün gerisini getirmeyen yazar, işin ve devrimin gerisini getiremiyecek olan bir sınıfın, Türkiye kapitalist sınıfının temsilcisidir. Fakat, biz ki işin sonunu getirmek yoluna girmiş Türkiye işçi sınıfının söz sahipleriyiz, bu birden bire kesilen sözün gerisini de haber verebiliriz:

— Bugün Türk «İhtilâl gençliği, yıkılmış müesseseler yerine yeni bir düzen kurmak için» hazırlanmaktadır.

III

FIRKADA KONAKLAR VE KONUKLAR

III. KİTAP

PARTİDE KONAKLAR ve KONUKLAR

İLK YOL-GÖSTEREN KAZIKLAR

İLK YOL GÖSTEREN KAZIKLAR :

Türkiye'de tam işçi hareketiyle Marksist hareket hemen hemen aynı tarihte başlar ve yanyana birbirine pardlel olarak gelişir. İttihatçıların bazı büyük şehirlerdeki işçileri, kadîm lonca azmanı teşkilâtlar halinde arasıra harekete getirmeleri, —az çok bağımsız ve sınıf bilincinden doğma olmadığı için,— bir tarafa bırakılırsa: Türkiye'de işçi hareketi, Emperyalizmin Dünya Savaşından sonra açılmış genel buhran devriyle birlikte doğar. Bolşevizm devriminin dünya mihverini sarsan zaferi : o zamana kadar geçmişin ve Ortaçağın boğucu külleri altında uyuklar ve toplar görünen Türkiye işçilerini birdenbire alevlendirdi. Fakat Türkiye işçileri yarı sömürge bir memlekette bulundukları için karşılarında ilk çarpışılacak düşman olarak dünya kapitalizmini, emperyalizmi buldular. Onun için Mütareke yıllarında karınca gibi kaynaşan Türkiye proletaryası sınıf içgüdüsü ile iki yönde dövüştü:

1 — Yabancı sermaye ile iktisadî ve siyasî boğuşmalar;

2 — Anti-Emperyalist cephedeki mücadeleyi güden Anadolu burjuvazisinin millî hareketini tutmak...

Fakat sınıf olarak Türkiye proletaryası, Burjuvaziye ettiği yardım nispetinde, onun sözde halkçı demogojisine kapılmaksızın, kendi bağımsız sınıf yolunu muhafaza etmeyi unutmadı. Emperyalizmle döğüştükce bilenen işçilerin sınıf bilinci, en yüksek ifadesini, bağımsız işçi hareketiyle birlikte başlıyan Marksist harekette buldu.

Ben de burada işçi hareketinin tarihini değil, o hareketin bazen sembolik bazen ütopik, fakat nihayet bilinçli bir tarzda ifade edilişi demek olan Marksist hareketin en mühim kabartılarına işaret edeceğim. Bu sırada elde hiç bir somut vesika bulunmadığına göre, sırf bu hareket içinde yaşamış bir yoldaş sıfatıyla şimdilik sırf hatıraları derliyerek bazı mukayeselerle hareketin ana hatların çizeceğim.

Bu sahada en çok benzediğimiz Rusya tarihiyle mukayese yürütelim. O zaman daha iyi yol bulacağız.

19. Yüzyılın ilk 1/3 inde: Türkiye'de **III. Selim** (1789-1807) ile **II. Mahmut** (1808-1839) devri, Rusya'da (18. yüzyılın son yarısında) Deli Petro devridir. Deli Petro Poteşnoye'si ile Sterii'leri, II, Mahmut «Asakir-i Mansure-i Muhammediye» ile Yeniçerileri kaldırdı.

Fransız devrimiyle birlikte tahta çıkan III. Selim devrinden sonra, Alemdar Mustafa paşa tarafından merkeziyetci bir hükümdarlık kurma hususunda, Türkiye'nin Boyar'ları demek olan Taşra müteallibeleri ve derebeğilleri ile mücadeleye başlanıldı. Fakat II. Mahmut, Deli Petro'nun yalnız tıraş ve kıyafet değişikliği ile ordu sahasında yaptıklarını becerebildi. Petro'nun memleket inkişafında mühim rol oynayan temel tedbirlerini: Avrupa iktisadiyatını ve sanayiini memlekete sokmak cehdini tatbik edemedi. Yalnız III. Selim zamanında yine sırf ordu tekniği sahasında, Mektep ve Tersane kabilinden tek tük reformlara girişildi.

19. Yüzyılın ikinci 1/3'inde: Abdülmecid devri (1839-1861) Rusya'da I. Aleksandr zamanına benzer (bu devir Rusya'da 19. yüzyılın ilk 1/4 dir). İki ülke devirleri tabii ekonomik emekleme bakımından benzeşir. Yoksa siyasetce bu iki devirde Rusya ile Türkiye iki zıt kutup gibi karşı mevkileri işgal ederler: Rusya galiptir; Türkiye mağluptur. Rusya, Prusya ve Avusturya-Macaristan'la dünya gericiliğinin Mukaddes İttifak kalesi olur.

Türkiye: Londra ve Paris'in burjuva devrini cephesine sığınmak istiyen ve bu iki başkentin işaretleriyle oynıyan

bir terbiyeli maymun gibidir. Buna rağmen Gülhane Hatt-ı Hümayunu hudutsuz Kapitülâsyonlara karşı kaplumbağa süratiyle yürüyen bir cereyan başlangıcı sayılabilir.

Evvelâ Türkiye'de sırf ticarî (Avrupa mallarının sürümüne ait) münasebetleri kolaylaştırmakla, kora gümrüklerinden yabancı mallarını istisna etmekle başlıyan bu cereyan gitgide, —her iki senede bir tâdil imkânı sayesinde,— uyanmıya başlıyan kapitalist ilişkilerini biriktirir. Ve nihayet Mecit'in ilk yıllarında, ihrâcat gümrüğünde % 12, ithâlat gümrüğünde % 15 iken; Mecit'in son yıllarında ithâlatla ihrâcat gümrükleri eşitlenir ve 7 sene sonra ithâlattan % 8 alındığı halde, ihrâcat resmî % 1'e iner.

Bu tekâmül sürünüşü Rusya'da 1. Aleksandr zamanı sanayiin ilerlemesini sağlamış, buna karşılık Türkiye'de sanayi faaliyetinin uyanmasına zemin hazırlamış olur. Bu safhaya, bir oturuşta bir koyun yemekten başka birşey bilmeyen Abdülâziz'in pehlivanlık devrini de sokarsak, böylece 19. yüzyılın ilk üç 1/4'ini geçmişizdir.

19. Yüzyılın son 1/4'i ile 20. Yüzyılın ilk 10 yılı: Abdülhamit devri (Arada kaçıran burjuva ideali Murat'ı, biz değil, Tarih hesaba katmıyor). Abdülhamit devri, Rusya'daki I. Nikola devridir (19. yüzyılın ikinci 1/4'idir). Her iki devrede ortak olan şeyler: Koyu ve karanlık (istibdat-sansür Avrupaya firar-sürgün-idam)... Ve bizde yapmacık, Rusya'da icra tarzında (Nihilizm) temayülleri görülür.

20. Yüzyılın ilk 1/5'i: Reşat (1909-1917). Tıpkı Rusya'daki II. Aleksandr gibi piç bir Meşrutiyet'le tahta çıktı.

I. Nikola, 26 sene mutlak ve merkeziyetçi bir istibdatla Derebeğiliğin son haddini ve kapitalizmin başlangıcını temsil ettikten sonra, Kırım harbinde uğradığı mağlûbiyet üzerine kahrından öldü. Abdülhamit, 32 yıl kadar I. Nikola'yı taklit ettikten sonra, Meşrutiyet burjuvazisisi tarafından tahtından indirildi.

Gerek Abdülhamit'ten, gerek I. Nikola'dan sonra gelen devir : tam bir burjuva devrimi olmadı : kapitalist ilişkilerini tanıyan bir takım yarım yamalak reformlar devri oldu. Burada'da roller iki memleket için gene tersine döndü.

I. Nikola'yı dış sebebler, Abdülhamid'i (hiç değilse görünüşte) iç sebebler tekerledi.

Reşat, Dünya Savaşı mağlubiyetinin kahrından dış sebeble göçtü; II. Aleksandr'ı Naradnovoltsi'nin idam kararı temizledi. Fakat Reşat'la Vahideddin nasıl birbirinin devamı iseler, tıpkı öyle II. Aleksandr ile III. Aleksandr da birbirinin devamını teşkil ettiler. Reşat + Vahideddin, nasıl Türkiye'de Meşrutiyetci Parlamanterizmin temsilcisi iseler, tıpkı öyle, II. ve III. Aleksandr'lar da Rusya'da Meşrutiyetci Parlamanterizme doğru giden iyi kötü bir temayülü temsil ettiler.

Cumhuriyet Burjuvazisi: Mustafa Kemal, Rusya'daki II. Nikola'ya karşılık gelir. Siyasî görünüşte II. Nikola yarı meşrutiyetçi bir hükümdarlıktı. I. Mustafa Kemal çağı bir cumhuriyet şeklidir. Fakat:

1) Biz biliyoruz ki, emperyalizm devrinde Cumhuriyetle Hükümdarlık arasında pek fark yoktur. Her iki sistem de bir Oligarşinin (Hizb'i kalîl'in : azınlık grubunu) elindedir.

2) Her iki sistem de işçi sınıfının tam bağımsız olmak şöyle dursun, yarı bağımsız bir hareketine bile tahammül edemez. Ancak Polis hafiyelerinin emrinde, devrimci işçileri avlamaya yarıyan Lonca bozuntusu işçi teşkilâtlarını bizzat kendisi kurmaya özenir.

3) Her iki devirde de burjuva parlamanterizmi büyük arazi sahipleriyle elele vererek inkişaf eder. (II. Nikola'nın Duma'ları da, bizim Büyük Millet Meclisi gibi birkaç dereceli seçimle seçilirdi. Yalnız bir farkı: Duma için ayrıca işçi ve köylü Küri'leri de vardı. Yâni Nikola düzeninde işçilerle köylülerin, —bütün formalite güçlüklerine rağmen,— sınırlı da olsa seçim faaliyetine katılabilmeleri mümkündür. Bizde son yıllar **«işçi»** adını taşıyan, «Mezar Sükûtu» taktığiyle arpacık kumrusu kesilmiş Mebuslar, Halk Fırkası'nın tayin ettiği demogoji kuklalarıdırlar.)

4) İşçilerin değil siyasî, en basit iktisadî hareketleri bile süngü kuvvetiyle boğulur ve karşılarında bütünüyle za-

lim devlet cihazını seferber edilmiş bulur. Her iki rejimde de polisin işkenceli zulmü kapitalistin en hayasızcasına keyfî soygunuyla elele vermiştir.

5) Nikola devrinde Rusya nüfusunun % 75'i okur yazar değildir. Bugünkü Türkiye'de «Millet Mektepleri» nin de faaliyetlerini katarsak, ancak 2 ilâ 2,5 milyon okur yazar farzetmek mümkün. (I. Tarih Kongresi'nde Maarif vekili'nin Beyanatı). Demek Türkiye'nin 14 milyon nüfusu içinde % 80-85'i okur-yazar değildir.

6) Her iki sistemde de Derebeği artıkları köylüyü kapitalist soygunuyla birlikte inletir ve ezer. II. Nikola gibi I. Mustafa Kemal devrinde de büyük malikaneler kısmen satın alınarak köylüye taksitle satılmak istenir. Ve her iki rejimde de köylü, parasıyla aldığı toprağına sahip çıkamıyarak, az zamanda toprak aldığına, alacağına pişman olur. Köyde teknik, sınaî merkezileşme ve ilh, da böyledir.

Evrende ve toplumda olduğu gibi, siyasette de her şey izafî bulunduğuna göre, işçiler ve köylüler yığın ve sınıfları bakımından: II. Nikola Çarlığı ile Mustafa Kemâl Cumhuriyeti arasındaki fark ancak zemine ve zamana ait ikinci derecede özellikler ve ayrıntılar bakımındandır. Şu halde işçiler ve köylüler için asıl olan benzerlik : bu iki sınıf ve tabakanın hakiki kurtuluş mücadelesinde keşif kolu ve erkânı harbiye (kurmay) hizmetini gören Marksist hareket için de aynı kalır.

Yalnız, II. Nikola Rusya'sı ile Mustafa Kemal Türkiye'si arasında, sanayiin inkişaf temposu bakımından bir fark vardı. II. Nikola, Rusya'da Deli Petro devrinden beri başlamış ve oldukça inkişaf etmiş bir merkezileşmiş sanayi bulmuştu. Mustafa Kemal Türkiye'si: Rusya'da Deli Petro devrinden beri olan proseyi hızla tamamlamak mecburiyetinde kalırken, modern sanayi sermayesini birdenbire kurmaya mecbur olmuştur.

Onun için, Rusya'da tâ 1860 yılları beliren sosyalist temayüller, bin bir çeşit ütopizmlerden dönüp dolaşarak ancak yarım yüzyıllık bir mücadelenin sonucu ve ürünü olarak bilimsel sosyalizme, Marksizme kavuşabilmiştir.

Türkiye'de burjuva devrimcilerinden bazı tek tük «fert» (kişi)lerde küçükburjuva anarşizmine ve sosyalizmine doğru, —bir temayül değil, kendilerinin de sonra bir günah gibi itiraf ettikleri toy bir özenti ve «gençlik hevesi» kabilinden,— acep şu sosyalizm de neymiş gibilerden **tecessüs**ler olmuş olabilir. Fakat gerçek sosyalist adını alan ve temayül yahut hareket derecesine erişen ideoloji ve örgütler ancak Dünya harbinin açtığı Proletarya devrimleriyle birlikte başlar. Ve Rusya'da 50 yıl boyunca yürünen yol Türkiye'de 5-10 yılda aşılacak hale gelebilir.

Rusya'da 1880'den sonra Narodniki hareketi biter. 1890'dan itibaren, —1883'lerde teorik olarak ve hariçte başlıyan, — Marksizm ideolojisi işçi hareketiyle buluşur. Ve ancak 20. yüzyılla birlikte Leninizm'in öz telâkkileri devrimci proletarya hareketinde yer tutar

Yuvarlak hesap Rusya'da devrim hareketini 30 yıl kadar küçükburjuva sosyalizmi kastı kavurdu, Fakat asıl proletaryanın devrimci sosyalizmi olan Marksizm de, hemen 20 yıl kadar tereddüt ve tecrübe ile karşılandıktan sonra, pratik ile teoriyi 1903'lerde birleştirerek tam Bolşevik Partisini ve Leninizm sentezini yarattı.

Türkiye'de bu iki merhaleyi yılların sayısı ile ifade etmek istersek, yine yuvarlak hesap kullanmak için diyebiliriz ki: Rusya'da 30 yıl süren safha Türkiye'de 6 yıl kadar (kabataslak 1917-1923) sürmüş sayılabilir. Ikinci 20 yıllık merhale de yine kabataslak 4 yıl (1923-1927) devam eder. Bu iki rakam münasebetinden anlaşıldığına göre, ilk iki: **başlangıç** + **hazırlık** safhalarında Türkiye'nin devrim hareketi Rusya'da olduğundan 5 misli hızla inkişaf etmiş görünüyor.

Dikkat edilirse, Yeniçeriliği kaldırmakta Türkiye Rusya'dan hemen 200 yıl geç kalmıştır. Gülhane Hatt-ı Hümayunu ve Abdülhamid (Merkeziyetçi mutlakiyet: Derebeğliğin yıkılış başlangıcı) safhamız Rusya'yı 50-60 yıl geriden takip etmeye başlar.

Bir nokta: Konakları takib ederken yolumuz üstüne **şâhıs** (Jalon yol gösteren kazık) makamında birtakım

şahıs'ları diktik. Bu, belki sosyal hadiseleri fazla şematik işaretlerle anlatmak oldu. Ama:

İlk olarak, zaten maksat öyle bir şema yapmaktı;

İkinci olarak, sosyal olayların istikametlerini çizerken yol gösteren bazı kazıklar gerekti...

Eh, tarih yolunda Çar'lardan, Sultan'lardan ve Reisicumhur'lardan daha meşhur (yani herkesce kolay ve çabuk anlaşılır) kazıklar bulunabilir mi? Şu halde, yol göstermeye yarıyan şahıslar nasıl o yolun şeklini ve istikametini **yaratan** birer varlık değilseler, buradaki şahıslar da tıpkı öylece Tarih tarafından yaratılmış ve yol üstüne dikilmiş kazıklar olmak itibariyle, sadece Tarihin istikametini gösterirler, yoksa Tarihe şekil ve istikamet, tabii veremezler.

Leninizm'in doğuşundan bugüne kadar tamam 30 yıl geçmiş bulunuyor. Şimdi Leninizm, sosyalizm konağına erişti. Türkiye'de Marksçı Leninizm prensiplerince dövüşen bir hareket ve teşkilat var. Biz bunun temsilcileri ve fertleriyiz. Türk burjuvazisi Rus burjuvazisini 200 ilâ 50-60 yıl geriden takibetti. Acep Türkiye Proletaryası Rusya Proletaryasını kaç yıl geriden takibediyor?

Bir kere bu mesafe : yâni Leninizm 30 yıldan beri var olduğuna göre en çok 30 yıl bir gerilik sayılabilir ki, burjuvaziye göre işçi sınıfımızın yolu yarı yarıya kısalmış demektir. Fakat acaba bu yolda Leninizm'in Leninizm olarak yaptığı mücadele konaklarından hangilerini geçtik? Bugün hangi yerde konaklamaktayız?

İşte önümüze koyup ilk çözeceğimiz problem budur. Konağımızı bulursak ileriye doğru gidişimizde artık etrafı yoklıyarak, körün değneği gibi değil, ufukları görenler gibi sıçrıya sıçrıya ilerliyebiliriz.

BAŞLANGIÇ KONAK ve KONUKLARI: ÜTOPİZM

İnsan, tarihte aktif rol oynıyan bir elemandır. Kitleler bilince geçirdikleri konakları bir hamlede atlıyabilirler. Fakat biz, devrimci burjuvazinin maddeci ilmi gibi hep: kıyametçi, sürekli katastrofçu değiliz. Biliriz ki atlamak için hız almak lâzımdır.

Her devrimci hareket de, devrimi siyaset alanında yapmadan önce:

1 — Ruhlarda ve fikirlerde canlandırır;

2 — Yığınlar içinde teşkilâtlandırır.

Bu zarurettir. Hazırlıksız savaşa girenler bozgunlarını hazır bulurlar. İşte **«Başlangıç Konakları ve Konukları»** başlığı altında çizeceğimiz Türkiye Marksist hareketlerinde görülen ortak ilk büyük zaaf buradaydı. Yani sübjektif bozgun sebebi, bu hareketlerin bütün devrimci kanatlanışlarına rağmen, o kanatları dinmeden çırpındıracak derecede idmanlı olmayışlarında idi.

Yalnız bu kadar değil... Objektif faktörleri de insafla hesaba katmalı. Öyle tarihi determinizmler vardır ki, sübjektif hamle kaabiliyetleri ne olursa olsun, —ki zaten hamle kabiliyeti de soyut ve bağımsız değil, yine objektif zarurelerle belirlenir— bir kalemde «yasak» ve «yok» edilemezler.

Devrimci hareketin başlangıç konakları Rusya'da 30 yıl bocalamıştı. Bizde 30 saniyede atlanıp geçilebilir miydi? Olanlar geçilemediğini gösterdi. Fakat bu geçiş mutlaka 30 senede mi oldu? Hayır: 5-6 senede.

Bu süratli geçiş, hareketin kendiliğindenci (spontane) yoklamalarla değil, Leninizm'in öz kaynağından gelme cereyanlarla başlamış olmasındandı. Türkiye'de devrimci hareket başlangıçlarının ortodoks Marksizm'den kaynak alması iki netice verdi:

1 — **Nicelikce:** Bu başlangıçların nisbeten çok daha kısa bir zaman fasılası içinde olup bitmesini gerektirdi;

2 — **Nitelikce :** Bu başlangıçların çehresini, mesela Rusya'da gördüğümüz manzaralara elifi elifine uymıyacak surette değiştirdi.

Rusya'da sosyal devrim başlangıçları ister istemez ütopist sosyalizm kaynaklarından içerek sarhoş oldu. Türkiye'deki ütopist başlangıçlar ise, muzaffer Marksizm'den, doğrudan doğruya Bolşeşizm'den ilham ve kuvvet almıştır.

Elbet bu alelacele aldığı ilhamları Türkiye devrimciliği çarçabuk benimsedim sandığı nisbette az sindirebildi ve özümleyebildi. Ve o yüzden sindirim bozukluklarına uğradı. Ne olsa attığı şiarlarda, kurduğu emellerde olsun, bilimsel sosyalizme has bir kuvvet ve devrimcilik havası seziliyordu. Ama yalnız şiar ve gaye hedefe varmak için yeter miydi?

Onun için başlangıç hareketlerini ölçerken devrimcilerin sözlerinden çok yaptıklarına bakmak gerekir. Bütün o hareketler muzaffer Marksizm'den geldikleri için, sözde bilimsel sosyalistler, komünistler, Fakat işte, yani sırf ajitasyon bir tarafa bırakılırsa, propaganda ve teşkilât işlerinde Leninizm'in prensiplerinden ve taktiğinden fersah fersah uzak kalmışlardı.

Bu bakım, Türkiye'de sosyal devrimci hareket başlangıçlarını ne yerme, ne de övmedir. Hatta başlangıçlarda görülen devrimci kahramanlık vasıflarını Türkiye Ko-

münist Partisi elbette en kıymetli gelenekleri sırasına geçirmiştir.

Ancak, devrimci gelenekleri alıkoymak, Leninist çizgiden sapmış noktalara vurmamak değildir. Türkiye marksistleri geçmişin bu acı ve kanlı hatıralarını gönüllerine ölmez izlerle yazarlarken, ilk tecrübelerin niçin bozguna uğradığını da izah etmeyi bilirler. Ve bu izahta ne denli başarılı olurlarsa, harekette de o derece başarılı olacaklardır.

Rusya'da ütopist (hayalci) sosyalizm, yahut Marksizm öncesi (Leninizm'den önceki) sosyalizm hareketleri: **«Miras»**, yâni filozoflar cereyanı bir yana bırakılırsa, hep bir sıra küçükburjuva sosyalizmleri idi. Rusya'da küçükburjuva devrimciliği birbirinden çıkan iki akım olarak gözüktü:

1 — **Anarşizm:** «Halka doğru»cu Lavrof ile suikastçı Bakunin cereyanıydı. Bu cereyan daha ziyade 1860 ilâ 1870 yılları içinde ondan sonra gelecek olan hareket için bir belirti ve kıvılcım oldu.

2 — **Narodnovoltsi**: (Halk dostları): 1870'den 1881'e dek sürdü. Lavrof'la Bakunin'in sentezi oldu.

Türkiye'de pek bir **«Miras»** yok. Ama Türkiye'deki ütopizmin ışık aldığı «Miras» Bolşevizm oldu. Evet, Marks'ın tabirlerini kullanarak söylersek: Bolşevizm Türkiye'de devler ekti, pireler biçti; ve ütopist komünizm tarafından Rusya'daki **«miras»**ın anlaşıldığı kadar olsun anlaşılamadı. Bolşevizm'den ilk hız alan başlangıçlar, tıpkı Rusya'da olduğu gibi ikidir:

1 — **Onbeşler:** Mustafa Suphi ve yoldaşları;

2 — **Halk İştirakiyun Fırkası:**

Tekrar edeyim: her iki cereyanın tam sözleri zaten elimizde yok. Fakat benim burada yapacağım iş, onların sözlerinden çok işlerini göz önünden geçirmek olacak. Bu hususta da, uzun boylu izahlara girmiyeceğim, giremiyeceğim. Sadece en karakteristik özelliklere kısaca işaretlerde bulunacağım.

A. ONBEŞLER

Mustafa Suphi ve yoldaşları, Marks'ın Paris Komunarları için dediği gibi: **«Göklere sıçrıyan kahramanlık»** timsalidirler. Tıpkı gene Paris Komunacılarını kasıp kavuran, haddinden aşırı **«saf çocukluk»** vasıflarına kurban oiup gittiler.

Paris Komunası'nda Birinci Enternasyonal'in en ateşli taraftarları büyük tesir gösterdilerdi. Fakat bu taraftarlar azınlıkta idiler. Çoğunluk hep ütopist **(Blankici, Prudhoncu)** küçükburjuva sosyalistlerinde idi.

Mustafa Suphi ve yoldaşları da en büyük hızlarını: Birinci Enternasyonalin bütün devrimci geleneklerini yaşatan Üçüncü Enternasyonal'den alıyorlardı. Ne yazık ki, hareketlerine hâkim olan taktik ve strateji prensiplerinde hem sübjektif, hem de objektif şartlar yeterli derecede değildi. Leninist metodu ve taktiği tatbik edemediler. Leninizm üslubundan yalnız **«İnkılapcı Kanatlanışı»** (Uçkun Devrim cilik) aldılar, **«Amerikanvâri ameliyeciliği»** (Yapkın Devrimcilik) unuttular.

Onbeşlerde yeteri kadar devrimci hazırlık yoktu. Onbeşler, içinde ihtilâl yaratmaya giriştikleri muhiti devrimci mücadele ile işlemiş değillerdi. O yüzden düşünceleri ne kadar enternasyonalci ve devrimci olursa olsun, yaptıkları, objektif olarak ve fatalman Blânkici veya Bakuninci bir hareket şeklinde kaldı. Yani anarşik hareketten ileriye geçemedi. Ve Türkiye'de Paris Komunası'nın ufak bir minyatürü **oldu.**

Onbeşler hareketine niçin Anarşik diyorum ve Bakunin'le Mustafa Suphi arasında bir benzerlik görüyorum?

Hatırlardadır. 1848 Avrupa devrim sarsıntıları sırasında Marks ve yoldaşları Almanya içinde o zamanki sınıf münasebetlerine göre ve Fransız devriminden çıkmış derslerle, devrime varmak için uğraşarak muvaffak olamadılar. Ve Avrupa'da yeni bir istikrarın başladığını sezerek, ihtilâl açmanın şimdilik ihtilâlci hazırlanmaya tercih edilemiyeceğini söylediler.

Bakunin ise, Fransa'da etrafına topladığı bir gönüllüler alayı ile Almanya'ya hücum etmiye ve orada bu asker kuvvetiyle devrim yapmaya kalkıştıydı.

Bakunin'in zamanına bakarak şartlar ne denli başka olursa olsun, Mustafa Suphi hareketi de özü itibariyle bir Bakuninizm'den ibaretti. Burjuva paşasının hilesine kanarak, Bolşevik devriminin serbest bıraktığı esir Türk subay ve erlerinden alelacele yaptığı bir alayla Türkiye'de bolşevizmi kurmaya yürüdü.

Oysa burjuvazi, memleket içinde Müdafaa-i Hukuk teşkilâtıyla siyasî ağını kurmuştu. Burjuva ordusunun sadık bekçi kadrosuyla yürütme gücünü eline geçirmiş bulunuyordu. Siyasî ve askerî alanda bir memleket ölçüsünde teşkilâtlanmış bulunan kapitalist sınıfına karşı: Mustafa Suphi'nin teşkil ettiği kadar ne idüğü belirsiz, memleketine dönmekten başka birşey düşünmiyen, küçük burjuva elemanlardan derleşik bir alayla karşı koymak ütopizmin, hayelperest vehimciliğin en yüksek derecesi değil midir? Ve buna Puçizm, Blânkizm yahut Bakuninizm'den başka hangi tâbir uygun düşürülebilir?

Mustafa Suphi bir anarşist miydi?

Bu noktada henüz elimizde yeterli vesika yok. İleride bu noktada işlenirse açıklaşır. Fakat her hareketi dediğiyle değil, ettiğiyle ölçmek kaçınılmaz ise, Mustafa Suphi hareketini Hayalci Sosyalizmden ve Bakuninizm'den ayırdetmek hayli güçleşir.

Doğrusu, Rusya'da Bolşevik devriminin tarihçesini, yâni sırf siyasî Bolşevik ihtilâli'nin akışını takip ederken,

tam Mustafa Suphi hareketi gibi değil, fakat ona şöyle böyle benzer hikâyeler işitmiş olanlarımız çoktur. Fakat o zamanki siyasî bolşevik ihtilâlinin bu kısmî ve müstesna özelliklerini Onbeşler hareketine benzetmek, Bolşevizm'in karacahili olmak ve deva bulmaz bir körlükle balağa saplanmak demektir.

Bolşevikler de, bazı yerlerde irticaı kızıl kuvvetlerle ezdikten sonra siyasî devrimi başardılar. Ama Mustafa Suphi hareketiyle Bolşevik hareketini mukayese etmek için şu noktaları göz önünde tutmamız gerekir:

1 — **İrtica merkeziyetiyle kopuşma:** Bolşevikler barikata çıkmazdan 7 ay önce Çar devrilmiş ve hapsedilmiş bulunuyordu. Rusya'nın her iki başkenti : gerek Petersburg, gerek Moskova bir hamlede irtica yuvası olmaktan çıkmıştı. Pek çok mühim merkezler gibi, devrimci işçilerin elinde bulunuyordu. Memlekete fiilen hakim bulunan teşkilât ezici halk çoğunluğunu teşkil eden Sovyetler'di.

Halbuki Anadolu hareketi Müdafaa-i Hukuk ismi altında bir burjuva millî teşkilâtının idaresine girmişti. Ve taşra burjuvazisinin güdücüleri, Bolşevizme dört elle sarılmış görünmelerine rağmen, hâlâ: Nâzırları, Muhafız alayları, Polisleri, Mülkiye ve Ordu kuvvetleri bulunan Sultana toz kondurmuyorlardı. Mustafa Kemal: Ferit Paşa kabinesine, Padişahı efendisiyle doğrudan temasa müsaade etmediği için çatıyordu. Büyük Millet Meclisi halka, istiklâl mücadelesinin gayesini: **«Halife'i Zîşan Essultan»**ı kurtarmaktan ibaret gibi gösteriyordu. Anadolu'da başlıyan Kemalizm, kendisine, İstanbul'da esir düşmüş Pâdişahın vekili, ondan izin almış, onun namına hareket eden has yaveri süsünü veriyordu.

Demek Rusya'da ademi merkeziyet (desantralizasyon) son haddini bulmuş, bütün burjuva devlet cihazının çarkları ve kayışları birbirinden çıkmış, darmadağınık bulunmuş olduğu halde, Türk burjuvazisi halkın herhangi bağımsız ve devrimci ayaklanışına meydan vermemek, **«vaziyeti tutmak»** için Sultan'ın dokunulmaz mukaddes bir

hâkim mâkam olduğunu ve tekmil milletin o mâkama bekçi köpekliği yapmaktan başka vazife ve şeref tanımadığını sonuna dek ilân ediyordu.

2 — **Ordu:** Rusya'da orduya Asker Sovyetleri işlemişti. Ordunun bir kısmı Bolşevik şiarlarını benimsemişti ve gerici Genel Kurmayın değil, Sovyetlerin komutası altında idi. Ordunun geri kalan kısmı ise tarafsızlaştırılmıştı.

Türkiye'de ordu kadrosu halifenin İstanbul'dan tâyin edip gönderdiği müfettiş «Yâver'i Has» Mustafa Kemal'in emrinde olduğu gibi, burjuva müdafaacılığına azmetmiş bir haldeydi. «Millici Kuvvet» (Kuvayimilliye) denilen Milis teşkilâtını ise, Ordu kadrosu ilk fırsatta dağıtıp emrine almak için tetik duruyordu.

3 — **Demokrasi:** Rusya'da Çarlık devrildikten sonra tam 7 ay süren hakim devlet sistemi, burjuva demokrasisinin dünyada seyrek ve az görülür en yüksek kertesini tutmaya mecbur olmuştu. Bu müddet zarfında halk kitlelerini kendi tecrübeleriyle Bolşevik siyasetinin doğruluğuna ikna etmek mümkündü.

Türkiye'de Kemalizm, iliklerine kadar Militarist bir disiplinle halkı her türlü demokratik hareket ve teşkilâttan ssistematikman tecrit etti. Bir tarafta Halife'yi tutup irticaı körüklerken, ötede halktan gelen her teşebbüs kaabiliyetini şiddetle boğdu.

4 — **Bolşevik hazırlık:** Rusya'da Bolşevik Partisi 15 yıldır isyandan, meclis ve dernek faaliyetine kadar binbir çeşit siyasî ve sosyal mücadele ile pişkin bir teşkilât ve kuvvet yaratmıştı. Leninizm'in **«Halkı tecrübesiyle ikna etme»** taktiği, tekmil geniş halk yığınlarını Bolşevizme sempatize etmişti. Ve Bolşevikler ihtilâl ve isyan bayrağını kaldırdıkları gün, —Haziran ayında % 13 gibi azınlıkta kaldıkları,— Sovyetlerin içinde % 51 nisbetinde çoğunluğu elde etmiş bulunuyorlardı, Hatta Kurucu Meclisde büyük arazi sahipleriyle burjuvaların nisbeti % 13 olduğu halde, Bolşevikler % 25 idiler.

Tek sözle Türkiye'de bunların hiç biri **yok** idi.

Bunların hiç biri yok iken, yani idare ve ordu Militarist burjuvazinin elinde iken, en ufak bir teşkilâtı henüz mevcut bulunmayan halk tabakaları adına, ihtilâle ve bir çeşit isyana girişmek, en sonunda: Mustafa Suphi'lerin başlarına geldiği gibi kışkırtılan kara halkın cahil taarruzları önünde 15 kişicik kalıp, Karadeniz'in mavi ve hırçın dalgaları arasında baltayla doğranmayı göze almak değil midir?

Bu bir kahramanlık olabilir. Fakat Marksist kahramanlığı: sadece ölmeyi değil, kitleden kopuşmayarak ölmeyi bilmektir. Onbeşler'in Türkiye devrimci hareket tarihindeki objektif mevkileri, öldükleri için değil, ölmeyi bilmedikleri için, Rusya Tarihindeki Bakuninizm olur. Yahut, eğer mutlaka yakın Bolşevik tarihinden bir örnek almak gerekirse: Modern Bakuninizm'in yani Troskizm'in muvaffak olmuş = yani mukadder ve meş'ûm akıbetine kadar varmış bir şeklidir.

Burada başka bir itiraz söze gelebilir: Onbeşler hemen ve yalnız devrim ve isyan yapmak için değil, Anadolu'da beliren antiemperyalist mücadeleyi tutmak için de geliyorlardı...

O zaman Mustafa Suphi ve yoldaşlarının karşısına Marksist Leninizm'in şu vazifesi çıkıyordu: Başlıyan millî harekette **Demokratik Burjuva** devrimini son haddine vardıraraktan proletarya devrimini ve Halk Şuralar iktidarını kurmak...

Yoksa, sırf millî hareketi tutarak, ne olursa olsun burjuvazinin siyasî iktidarını kuvvetlendirmek, elbet Marksist değil, Menşevik bir harekettir. O halde de, yani: Demokratik **Burjuva Devrimini Proletarya Devrimine çevirmek için,** memleket haricinde ipten kazıktan kurtulmuş bir alay herifle, burjuva paşalarının ikiyüzlüce ve kahpece vaidlerine çocuk gibi kanarak harekete geçmek yeterli midir?

En ufak siyasî bir teşkilât, kitle ile en basit temas olmaksızın, Onbeşler hangi sosyal kuvveti temsil ederek ve o kuvvete dayanarak burjuva gibi kancık ve zalim bir sınıfla elele verebilirdi? Burjuvazi Onbeşler'in elini, onları Karadeniz'in dibine indirmek için tutmaz mıydı?

Onbeşler'in bozgun sebeplerini özetlemek için özellikle göze çarpan şu noktaları netice olarak çıkarabiliriz:

1 — Dünya ölçüsünde devrimde sırf dış yedek güçlere dayanmak:

Proletarya Devriminin stratejisinde özgüç daima işçilerdir. Fakat dünya devriminin bir bütün oluşu, tarihte öyle anlar yaratır ki, henüz derebeylik ve kapitalizm-öncesi ilişkilerden ileriye varamamış ülkelerde bile, yerli burjuvazi zayıf, emperyalizm uzak, Proletarya Diktatörlüğü yakın, halk ezici çoğunlukta ise: Şûralar Devrimini başarmak ve doğru sosyalizme geçmek mümkündür.

Çin örneği Leninzm'e bunu da kaydettirdi. Ama Marksistler için göz önünde tutulacak şey daima az fakat öz bir işçi sınıfına sıkısıkıya bağlı, şuurlu Keşifkolu (öncü) kurmaktır. Bir memlekette böyle bir keşifkolu varsa, o zaman yakın Proletarya Diktatörlüğünün de yedek güç olarak yardımıyla, mahalli şartlara adapte edilen bir Şûralar Devrimine geniş halk yığınları çekilebilir.

Onbeşler için böyle bir parti yoktu. Onlar sırf dış güçlere: Proletarya Diktatörlüğüne dayandılar. O zaman, değil Şûralar Devrimi yapmak, hatta **Demokratik Burjuva Devrimini** geliştirmeye bile varamamaksızın paşaların tuzağında mahvoldular.

Pekala biliyoruz, Türk Burjuvazisi de o dış güce, yani Proletarya Diktatörlüğüne dayandı. Bolşeviklerden para, silâh, asker ve herşey aldı. Fakat bu aldığı vasıtaları, Anadolu'da kurduğu: Siyasî, İdarî ve Askerî burjuva teşkilâtlarının çerçevesine tabi tuttu, Yani önce iç gücünü teşkilâtlandırdı. Her türlü bağımsız halk hareket ve teşkilâtlarını yaşatmamak için ne lazımsa her tedbiri aldı. Ve ancak özel mülkiyeti emniyet altına almak suretiyle Bolşevizme dayandı. O iki şeyi aynı zamanda başarmasaydı, Kemalizm'in yerinde çoktan yeller eserdi.

2 — Bir memleket ölçüsünde objektif ve realist olamamak : Devrimci hareket ve taktik herşeyden önce so-

ğukkanlılıkla tesbit edilen sınıf ilişkileri üzerinde yürür. Sınıf ilişkileri demek bir memlekette, komşu memleketlerde ve bütün dünyadaki sınıfların güç ilişkileri demektir. Herhangi Marksist hareketin ayıklığı, bu objektif vaziyeti dupduru görerek ona uygun subjektif hamleler hazırlamaktır.

Onbeşler'in harekete geldikleri zaman, dünyadaki sınıf ilişkileri şiddetle devrim lehinde idi. Fakat bu ilişkilerin Türkiye'deki özelliklerini, yani Türkiye halkının devrimci eğilimlerini öldürmek isteyen faktörleri Mustafa Suphi ve yoldaşları dikkate alamadılar. Onbeşler sırf kendi vicdanlarında buldukları devrimci ve isyancı kanatlanışın hızına uydular. Onların gözleri amaçlarının kudreti ve ışığı ile kamaştı.

Onbeşler sınıf ilişkilerinin kendiliğindenci ve bazan kör tabiat kuvvetine benziyen temayüllerini realistçe oldukları gibi göremediler. O temayüllere dayanarak, halk kitlelerinin derin menfaatlerini devrimci usullerle bilince çıkartarak döğüşemediler. Ve döğüşemeden öldüler.

3 — **Öncü ölçüsünde gizli faaliyeti hiçe saymak:** Komünist teşkilâtı herşeyden önce devrimci ve altüstlükçü bir teşkilât demektir. Dünyada hiçbir hakim sınıf, bıçağını çekmiş hasmın göğsüne saplamak üzere açıkça yürüyen mahkum sınıf teşkilâtına: «Gel, buyur, vur! Sen haklısın... Ben ölmeliyim...» demez.

Tersine öyle bir teşkilâtı her zaman pusuya düşürmek için onu izler. Daha yakından ve açıktan açığa takibetmek istediği legal sosyalist ve komünist partilerine müsaade ettiği vakit bile maksadı sırf tuzaktır.

Onun için Leninist teşkilât prensibi herşeyden önce siyasî keşifkolu mücadelesinde en kuvvetli gizlilikle mümkün mertebe geniş legal faaliyeti sentez halinde birleştirmektir. Modern muharebenin en basit ve besbelli prensibi düşmana hedef teşkil etmemek esası, Onbeşler için hiç **yok** idi.

Onbeşler topu tüfeğiyle, başta bando mızıkası ile Anadolu Şûralar hükûmetini kurmaya geliyorlardı. Askerlikten anlayan paşalar için, bu mükemmel açık hedefi bir kurşunda devirmek bu yüzden çok kolay oldu.

Böylece zavallı Suphi: **«Ayasofya'nın kubbesinde uluslararası sosyalist iktidarının al bayrağını dalgalanır»** göremeden saflığına, temizliğine ve mertliğine kurban gitti.

4 — **Teşkilât yokluğu:** Kendiliğinden anlaşılır. Onbeşler olgun bir proletarya örgütü anlamında teşkilât değildiler. Bir dalga, bir hücum kıtası, akıncı bir deli sel idiler... Geldiler ve geçtiler.

B. — HALK İŞTİRAKİYUN FIRKASI

Türkçe'de «Sel gider, kum kalır» derler. Onbeşler'in kanlı akibetiyle dünya devrimi ve Türkiye'nin devrimci gidişi dinmedi. Bilâkis Anadolu hareketi asıl ondan sonra genişledi. Onun için Onbeşler'in hamlesini yaratan şartlar devam ediyordu. Yalnız bu şartlar Türkiye komünist hareketine Onbeşler'in kanlı dersini de katmıştı.

Göreceğimiz gibi, Halk İştirakiyun hareketi, Onbeşler hücum dalgasından bazı dersler çıkaracaktı. Ama:

1) Onbeşlerin olumlu sahalarından çok olumsuz yanlarına mirasçı olmaktan kurtulamıyacaktı;

2) Onbeşler'den bambaşka bir sahaya: Parti teşkilâtı, Meclis faaliyeti ve ilh, gibi yeni yeni alanlara döküldükçe, Onbeşler'de görülmeyen yepyeni ve oldukça feci hatalara düşecekti.

Yani Halk İştirakiyunculuk, bir yanda Türkiye'de başlamış sosyal devrim hareketinin eski hatalarından yakasını kurtaramaz iken, ötede yeni yeni öldürücü potlar kıracaktı.

Suphiizme bir çeşit Bakuninizm dedikti. Rusya'daki devrimci hareketle karşılaştırmamızı yürütmek için **«Halk İştirakiyun»** teşkilâtını da Rusya'daki **«Halk Dostları»** (Narodnovoltsi) hareketine benzetelim. Zaten adları da benziyor. İkisinin de başında **«Halk»** var... (Bugünkü «Halk» Fırkası gibi?)

Adına biraz daha dikkat edelim: «Halk İştirakiyun» tâbiri, kelimesi kelimesine «Sosyal-Demokrat»ın alaturkasıdır. Dünya savaşında topu atan, dünya devriminin dönek

düşmanı Sosyal-Demokrasi, hangi şeytanın cilvesiyle Türkiye'de bir Bolşevik temayülü temsil etmeye özenmişti?

Mamafih adla zat, zarfla mazruf, isimle müsemma aynı olamaz. Engels'in «Sosyal-Demokrat» tabiri için dediğini ve Lenin'in «Bolşevik» tabiri için tatbik ettiğini unutmayalım: İsminin kelimece manası ne olursa olsun, «Halk İştirakiyun»un asıl içyüzü ne idi?

Yukarıda söylemiştik: Olmak istemek başka, olmak bambaşka şeydir. Halk İştirakiyun belki de bu salavatlı ismiyle hiç değilse bir Sosyal-Demokrat olmak istemişti. Halbuki, hemen haber verelim, onu bile olamadı.

Devrimin döneği ve can düşmanı Sosyal-Demokrasi, türlü soysuzluğuna rağmen:

1) Pratikte işçi sınıfını hareket başlangıcı sayar ve teşkilâtçı kaabiliyet gösterir,

2) Teoride Marksizm'i biçimsizleştirerek kendisine göre «kuvvetli» bir teorik oportunizm mugalâtacılığını (sofizmini) hazırlar...

Göreceğiz. Halk İştirakiyun'da bu iki nokta gerçek birer noktadır. Yâni eski Arap harflerindeki sıfır mesabesindedir.

Demiyoruz ki, Halk İştirakiyun'culuk Sosyal Demokrasiden daha bilinçli bir devrim düşmanıdır. Hatta Halk İştirakiyun cereyanının Avrupa Sosyal-Demokrasisiyle hiçbir ilgisi olmadığı gibi, dönek Sosyal-Demokrasiden çok daha samimi ve «iyi niyetli» bulunduğu da söylenebilir. Ama konumuz «niyet»lerle değil, «hizmet»lerle meşgul olmaktır. **Yani** burada Halk İştirakiyun'un, niyeti ne olursa olsun, kısmeti ne oldu, maksat onu bulmaktır.

Evet, Halk İştirakiyun'un, —niyeti herhalde değil, fakat,— kısmeti: Rusya'daki Halk Dostluğu'ndan ileri geçememektedir. Halk İştirakiyun'un işçi, köylü, tabirleri bol bol harcadığı kabul edilebilir. Lâkin onun ağır basan tarafı, sınıfların üstünde, hatta sınıflardan bambaşka bir Halk tasavvur etmesindedir. Denilebilir ki, Halk İştirakiyun, daima Türkiye işçisine ve köylüsüne hitabettiği halde, Türkiye işçi ve köylüsünü daima görmemiştir.

En ayık zamanlarında bile İştirakiyunculuk Bolşevizmle burjuva Filântropizmini (insaniyetçiliği) birbirine karıştırmaktan kurtulamaz. Teorik konfüzyonizmi (karmakarışıkçılığı) ve pratik şûrişi (teşkilâtçılıksızlığı ve kargaşalığı) ile Narodnovoltsi'ye pek benzeyen ve aynı kategoriye giren Halk İştirakiyun hareketi aynı zamanda ondan büsbütün farksız değildir. Farklılığı şu iki noktada toplanır:

1) Narodnovoltsi sırf konspirasyoncu (gizlilikçi) bir teşkilâttı. Halk İştirakiyun daha çok legal bir faaliyet oldu.

2) Halk Dostları: **«Isınmak için evini yakan»** (Lenin) birer tedhişçi kahramandılar. Halk İştirakiyun bu sahada da bazı heves ve teşebbüslerden ileriye geçemeyip yaya kaldı. Yalnız bazı alanlarda çeteciliği tutmakla yetindi.

Bu farklılığı ne ile izah edebiliriz? İki seheple:

1 — **Köken itibarile:** Halk Dostları düpedüz Anarşizmin babalarından ilham alıyorlardı. O ilham Narodnovoltsi'nin kendi sosyal durumu ve kavrayışlarıyla birleşince tedhişçiliği doğuruyordu. Halk İştirakiyun, bu halk dostluğunun maskesini düşürmüş, tedhişçiliğini görmüş bulunan Bolşevizm'den birşeyler öğreniyordu. Fakat Halk İştirakiyuncuların dayandıkları sosyal kuvvet bu öğrenilerini iğreti bırakıyordu. Ancak tedhişçiliğin gereksizliğini kısmen anlamış görünüyorlardı.

2 — **Zemin ve zaman itibarile:** Halk dostları ikide bir verilip alınan burjuva reformları esnasında en müstebit Çar zulmüyle karşı karşıya kalıyorlardı. Halk İştirakiyun ise pek cılız, pek sinsi ve açıktan açığa zulüm yapamayacak kadar güç durumda bulunan Anadolu kapitalizminin, Bolşevizmle iyi geçinmek için her türlü ricat ve manevra taktiğine mecbur olduğu devirde meydana gelmiştir. Onun için şiddetle gizli kalmaması mümkün oldu. Hatta burjuvazinin manevrasını samimi sanarak haddinden fazla açık, legal kaldı.

Halk İştirakiyun'un hangi zamanlarda yaşadığını ve neler yapabileceğini herkesin sezişine bırakmak için, o zamanki burjuvazinin Bolşevizmle olan münasebeti üzerine

kısa bir iki cümle verelim. Bu cümleleri bilhassa Türkiye'de Bolşevizm cereyanına karşı çıkarılan **«Yenigün»**ün 22 Eylül 1920 tarihli sayısından ve Yunus Nadi'nin kendi dilinden alalım. Burjuvazinin sanki Bolşevik oluverecekmiş gibi, Sovyetler karşısında nasıl istavroz çıkardığını dinliyelim (Bolşevizmin bütün tezlerine hep **«âlâ»**, **«Bu da âlâ»** denildikten sonra, şöyle devam ediliyor):

«O halde?.. O halde işleri yalnız satılarından görenler ve kelimelerinden okuyanlar hemen kolayca deyiveriyorlar ki:

«— Haydi biz de Bolşevik olalım!»

Şimdiki kalın burjuvazi o zaman böyle bir teklifi dehşetle reddedecek sanırsınız. Hayır. O sadece soruyor:

«— Olalım da ne yapalım. Ve ondan evvel zaten nasıl Bolşevik olalım?»

Görüyorsunuz ya, kolayını bulsa burjuvazi de «hemen» bolşevik oluverecek. Devam ediyor:

«Bu bir tarikat mıdır ki gidip şeyhinden inabet alalım. Yoksa bir meslek midir ki usul ve erkanına uyarak hareket edelim?»

Sonra nasıl bir kör dövüşüdür gittiği, kimsenin kimseden pek haberi olmadığı şöyle anlatılıyor:

«İşte buralarını onda ikimizin bildiği yoktur. Memleketimizde pek büyük bir dalâlet'i Fikriye'ye (düşünce sapıtmasına) **meydan veren bu lâfi güzaf yığınının hasıl ettiği bir tesir varsa o da bazılarına göre bu vesile ile üç beş zenginin servetleri talan edileceği hayalinden ve üç beş zengine göre bu hududu meçhul akibetin müphem ve müsevves** (silik ve kargaşalı) **korkularından ibarettir. Çünkü işitmişlerdir ki, Rusya'da da bu böyle olmuş imiş.»**

Fakat Yunus Nadi Bey bunun hiç öyle olmadığını söyliyerek, Rusya'da **«gasp ve hırsızlığın meselâ idama kadar»** gittiğini anlatır. Ve:

«Evet, der, **biri çıksa da bunların en sahih malûmat ve vesaikini tafsil ederek söylerse, bizim buradaki gayretkeşlerin apışıp kalacaklarında şüphe mi olur?»**

Bunun üzerine, Bolşevik olmayan koca Yunus derhal **«Marksist»** oluverir. Meselâ, Bolşevikler bütün Komünist prensiplerini tatbik ettiler mi? Hayır. Niçin?

Çünkü Bolşevizm prensipleri her memlekete göre adapte edilir:

«Komünizm denilen şey de her yerde muayyen kaidelerin, muayyen müddetler zarfında, muayyen şekillerle tatbiki demek değildir! Peki, gaye hal ve mevkie say'in mi (emeğin mi) **hakim kılınması demektir? Bu maksadı bugün için ben şu tarikle şu kadar temine çalışırım, sen de başka bir tarik ile ve başka bir derece ve miktarda... Buna sosyalizm babalarından kimse itiraz etmez.»**

Dikkat edin, Anadolu burjuvazisi **«Sosyalizm babalarının»** dediğinden dışarı çıkmıyor. Ve Bolşeviklerden ziyade Bolşevik olduğunu **«ilim»** yoluyla «ispat» ediyor.

Netice? «Bağıran Yunus» efendi, şimdi hepsini **«deha»**ya atfettiği Türkiye'deki **«dahili»** ıslahatların ve yeniliklerin nasıl Bolşevizmden **«ilham»** lar olduğunu açıkça ve inkâr edilemez bir surette şöyle itiraf ediyor:

«Netice olarak, diyor, **beyan ederim ki, biz Türkler emperyalist ve kapitalist âleme karşı** (yani 1920 Türk burjuvazisi yalnız emperyalizme karşı değil, bizzat kendi kendisine, «kapitalist»lere de karşı hücum ediyor) **cidal etmekte** (mücadele etmekte y.n.) **bugün Ruslarla aynı safta yürüdüğümüz gibi bu tenazür'ü harekâttan** (hareketlerin paralelliğinden) **ilham ve kuvvet alacak olan dahilî ıslâhatımızı başarmak kanaat ve mecburiyetindeyiz de.** (altını biz çizdik)'.

Son söz şöyle bağlanıyor:

«Bu bir inkılâptır. Âmenna. Fakat bizim inkılâbımız Rus inkılâbının öyle bazılarının yaptığı gibi, ünvanına varıncaya kadar, kelimesi kelimesine, noktası noktasına kopyası olacak değildir. İnkılâp, idrak, imana müstenittir ki tatbikat itibariyle her memleketin mahsusatı icabatına intibak (özelliklerine ve gereklerine uydurma) **ederek tekevvün eder. Hülâsa,** (ey dinleyenler, sakın gülmeyin!) **biz de sos-**

yalizm vâdisinde inkılâpçıyız. Fakat mukallit ve binaenaleyh Bolşevik değiliz!»

İşte, Halk İştirakiyun bu havayı nesimî içinde köpürüp kabarıyor. Fakat köpürüş ve kaynayış Ankara istasyonundan dışarıya ve burjuvazi ile Aydın küçükburjuvazinin kafataslarından öteye sızmıyor. Bir bardak suda fırtınadır. Geniş köylü kitleleri ve işçi sınıfı bu dalgayı «anlıyamaz». Sosyalizmi ancak yüksek tahsil görenler kavrıyabilir. Öyleyse Yunus Nadi Bey de dahil olmak üzere, Büyük Millet Meclisinin birkaç derebeğiden başkası hep **«Sosyalist»!**

Bu bahsi kısa kesmek için, Halk İştirakiyun'u batıran vasıflarını tesbit edelim. Sözlerinden çok işlerinden tesbit edelim. Çünkü o sıra Bay Yunus bile **«sosyalizm vâdisinde»** kulaç atmaktadır. Halk İştirakiyun'un özü şöyle özetlenebilir.

1 — **Teorik kofluk:** Burjuvazi yanılmıyordu. **«Bolşevik olalım»** diyenlerin **«onda ikisi»** Bolşevizm'in B'sini bilmiyordu. Rusya'da müthiş Çarlıkla beraber bütün kapitalizmi deviren bir hareket görülüyordu. Zannediliyordu ki bu hareket, hemen oracıkta birkaç kişinin hatırına geliivermiş te, o saat tatbik edilmiştir.

Bolşevizm'in 50 yıllık kızgın araştırmalardan sonra Marksizm temeli üstünde doğduğunu, tamam 15 yıl en yaman ve keskin tecrübeleri yaşadığını ve bu sıra dünyanın en devrimci teorisini, Marksizmi: Leninizm şeklinde inkişaf ettirerek bütün yığınlara keşifkolu olabildiğini aklına bile getiren yoktu.

Partide teori adına şuradan buradan kapma, genellikle küçükburjuva bonsanslarından doğma birkaç basmakalıp lakırdile, nasılsa yarı Acemce, yarı Çağatayca Türkçe bir tercümeye uğratılmış bir **«Bolşevik Fırkanın Nizamnamesi»** elde bulunuyordu. Bu nizamname bütün Halk İştirakiyun Partisinin biricik ideoloji hazinesi idi.

Onun için partide fikir münakaşası yoktu. Parti dışında prensip mücadelesi yoktu. Fikir ve prensipler yerine, en parlak söz söyleyen Prudhonizmlerin dedikodulu horoz döğüşleri alıp yürüyordu.

Halk İştirakiyun'un son ve en bilinçli kıvılcımları demek olan Eskişehir'de işçi ile buluşmak cereyanı bile, hâlâ Bolşevizmi insaniyetçilikle karıştırıyordu. Meselâ, işçiyi isyana davet etmekçin (hangi provokasyondan geldiği sonra anlaşılan bir solukla):

«Bolşevizmin insanî esaslarını memleketimizde görmek istiyoruz!» deniyordu.

«Öncü teorisiz öncü pratik olamaz». (Lenin). Halk İştirakiyun cereyanı, değil Bolşevizmin özlü teorisini bilmek, hatta Bolşevizm'le mazlum milletler arasındaki münasebetin, yani içinde bulundukları «Milliyet» davasının bile tek sözle karacahili idi. Halk İştirakiyun'un en daltaban yazıcısı 1925 İstiklâl Mahkemesinde: bir fırsatla Moskova'ya gidip, orada Zinovief'ten, —kimbilir nasıl?— dinlediği Milliyet meselesi hakkında bir fikir edindikten sonra ayaklarının suya erdiğini ve o zamandan beri Bolşevizmi anlar olduğunu ve anlar oldu olasıya Komünizmden caydığını, hiç sıkılmadan gür sesle haykırarak beraat kararı almıştı.

2 — **Taktik boşluğu:** Teori kofluğunun kaçınılmaz neticesi, esen havaya ve yele uygun bir siyaset ve taktiktir **«İlk Konaklar ve Konuklar»** dediğimiz **«Ütopist Komünizm devri»,** yani gerek **«Onbeşler»,** gerek **«Halk İştirakiyun»** öz bakımından sırf birer **ajitasyon** başlangıçlarıydı.

Fakat nasıl ajitasyon?

Bütün propaganda ve teşkilâttan kopmuş ajitasyonlar gibi deli dolu, dolu dizgin.. Kulakları Bolşevizme doğru kabartan koca davul gibi gürültülü... İşte Halk İştirakiyun'un taktiği denince hatıra gelen şey: bu sırf göğüs bağır döven duygusal ajitasyon yaygaracılığını göz önüne getirmek lâzımdır. Bütün haykırılan şey, hep şu olur:

— Dünyanın her yanında Bolşevikler kalkıştı. Tekmil memleketlerde kapitalistler alaşağı edildi, Bir biz kaldık. Haydin arkadaşlar, biz de kalkalım. Ve ilh...

İşçiler ve köylüler kalkışırlarsa **somut** olarak ne yapacaklardır? Nerede, ne zaman, nasıl kalkışacaklardır? Burjuvazinin mukavemetini ne yolda kıracaklardır? İşçilerin

ve köylülerin ayaklanışını hangi teşkilâtlar idare edecektir?

O gibi konular hatıra bile gelmiyordu.

Oysa burjuvazi askerî, mülki ve siyasî teşkilâtıyle bütün Anadolu'yu elinde tutuyordu. Böyle zalim bir sınıfın köprüyü geçinceye kadar Bolşevizme dayı demesine inanarak, onun geniş, merkeziyetli ve disiplinli teşkilâtına karşı, sırf ajitasyonla karşı çıkmak neye yarayabilirdi?

Bu ajitasyon taktiği teşkilât faaliyetine dökülmedikçe ve dökülmediği nisbette, burjuvazi tarafından iyice sapıtsın diye pehpehleniyordu bile. Fakat meselâ millî harekete katılabilecek milis bir **«Yeşilordu»** teşkilâtına teşebbüs etmek, burjuvazinin en köklü tedbirlerini dâvet ediyordu. Çerkez Ethem bastırılırken Eskişehir'de amele ve köylü kitlelerine yanaşmak isteyen ve Şerif Manatof'larla birlikte gayrete gelerek ilk defa **«Türkiye Komünist Partisi»** tâbirini kullanan **«Halk İştirakiyun»**un son ve ümitsiz teşebbüsü zamanında bile, sözünü ettiğimiz boş ajitasyondan realizme, gerçek Leninist taktiğe geçiş eseri görülmüyordu.

Örnek olarak, en son hamlede, Eskişehir işçilerini ve köylülerini isyana davet eden bir beyannameden bazı parçaları okuyalım:

«Amele... Köylü: Senelerden beri dünyayı her taraftan saran kapitaliz zinciri (sermayedar kelimesini kullanmayan İştirakiyun'cu kapitaliste **«kapitaliz»** diyor) **bugün Rusya fukara'i kâsibesinin** [sermayedara «kapitaliz» der, sonra proleteri «fukara'i kâsibe» (kazançlı züğürt) yapar.. İştirakiyun'un ajitasyonu bile bir Medreseci tercüme çorbası olur.] **Rusya fukara'i kasibesinin parçalayıcı bir darbesiyle kopup mahvolurken, şark ve Garbin bütün mazlum ve masum işçi ve köylü halk kitleleri yeni bir hayata susamış kıyam ediyorlar.»** (Ayaklanıyorlar — y.n.)

Dili ne olursa olsun, bu başlangıca diyecek yoktur. Sonrasını okuyalım:

«Bugün Şarkta doğan yeni güneş sizin sararan na-

muslu alınlarınıza renk ve hayat vermek için çalışıyor, çalışacak, muvaffak oluyor ve elbette muvaffak olacaktır.»

Sovyetler Devriminin anlamı bütün işçi sınıfının kurtuluş işareti olduğuna göre, bu ikinci cümlede, sanki dıştan veya gökten bir kuvvet gelerek **«namuslu alınlar»**a **«renk ve hayat»** verecekmiş gibi bir anlam ve pasiflik sezilmesine rağmen, söz olarak güzeldir. Ancak **«kirli eller»** saydığı karşı devrimci teşebbüsler için:

«Ve her yerde bu kirli eller daima âtıl ve mazarattan sakıt (zararsız — y.n.) **bir hale getirilmiştir.»**

deniliyor. Bu deyişler ajitasyon pahasına da yapılsa, cesaret vereyim derken, 1921'deki dünya durumunu oldukça mübalâğalı ve yanlış göstermek değil midir?.. Geçelim. Ardından Komünizmin amacını şöyle açıklıyor:

«Bunun garaz ve hedefi dünyayı kendilerine yemlik ittihaz eden kara devleri ezmek ve dünyayı dünya, insanları insan etmektir.»

Önce **«kara devler»** den maksat emperyalistler ise, niçin bu halkın anlıyacağı somut anlamlarıyla mesele konulmuyor?

İkincisi Komünizm elbet sınıfsız hür insan toplumudur. Fakat oraya varmakçin olanları sınıf bakımından görmek ve egemen sınıfları yok etmek ilk zaruret midir? kapitalist toplumda kapitalist de, emperyalist de bir insandır, proleter de bir insan. Halkı isyana çağırırken, ona hedef olarak **«insanı insan yapmak»** işi gösterilirse, kitleler bu Sokratkâri vaizden ne yapacaklarını anlıyabilirler mi?

Ne ise. Türkiye, —hayır, Türkiye değil, Eskişehir,— işçi ve köylüsüne somut olarak gösterilen **«vazife»**ye bakalım:

«Binaenaleyh (diye ilave ediyor beyanname) **bugün size de düşen vazife bu c e r e y a n a t â b i o l m a k** (altını biz çizdik) **ve bir an evvel Bolşevizmin nurlu güneşinden solgun ovalarımızı, sararan benizlerimizi, sönmek üzere olan hânümanlarımızı** (yuvalarımızı), **tahsilsiz kalan çocuklarımızı, aç ve yoksul kalan arkadaşlarımızı kurtarmak ve diriltmek için ç a l ı ş m a k t ı r.** (Altını biz çizdik)».

«Nurlu güneş», «solgun ova», «sararan beniz», sönen **«hânüman», «talihsiz çocuk», «aç ve yoksul arkadaş»**... Hep birbirinden parlak sözler. Ama aklı başında hangi işçi ve köylü, sırf bu sözlerin parlaklığına kapılıp hangi silâha sarılabilirdi? Burjuvazi ondan daha parlak ve dişe dokunur söz söylemiyor muydu?

Halk İştirakiyun'un görüşüne göre dünyada bir devrim seli boşanmış, önüne düşeni koparıp sürüklüyor. Şu halde Türkiye işçi ve köylüsüne **«düşen vazife bu cereyana tâbi olmak»**tır. Nerede ise, kurtuluş hareketinde halk bir saman çöpü, bir cansız balık gibi akıntıya kapılıp ihtilâl deryasına kavuşacak... Sözde isyan çağrısından halkımız yukarıda sayılan şeyleri **«kurtarmak ve diriltmek için»** (silâha sarılmak veya sokağa, barikata fırlamak değil), **«çalışmak»** vazifesiyle yüzyüze bırakılıyor.

Ne biçim çalışmak? Mustafa Kemal de **«zavallı halk»** tan söz ederken onlara bol bol **«çalışmak»** lâzım geldiğini haykırmıyor mu? Oysa kendi sınıfıyla karşı karşıya gelirken Paşa büsbütün realisttir. Eskişehir'de çiftçilere ne kadar para ve makine dağıtıldığını söyletir. Tahsil işinde üç haneye bir okuyan çocuk düştüğünü hesaplıyarak az bulur. Ve yapılacak şeyleri şöyle anlatır:

«Efendiler, az zaman içinde memleketimizin mühim merkezlerini şimendiferle birbirine raptetmek (bağlamak — y.n.) **lâzımdır. Memlekette metfun olan maden hazinelerini işletmek lâzımdır. İktisadî faaliyetin servet haline inkılâp etmesi** (dönüşmesi — y.n.) **için en lüzumlu şeyler yollardır, seri vesait'i nakliyedir,** (süratli taşıma araçlarıdır — y.n.) **şimendiferlerdir.»** diyor, ve **«Zürradan ve zürranın** (büyük çiftçilerin) **muhtaç olduğu âlât ve edevattan»** söz açıyordu. (İzmit Nutku).

Fakat bunları bile laf olarak söylemekle kalmıyor, burjuvazinin teşkilâtını her gün biraz daha kuvvetlendiriyor ve ona açık yeni hedefler göstererek halkı peşinden sürüklemesine yardım ediyordu.

Halk İştirakiyun Fırkası ise yalnız şöyle dövünüyordu: **«Haydi arkadaşlar, haydi işçi ve köylüler, diriliniz ve**

deyiniz ki biz de Bolşevizmin insanî esaslarını memleketimizde görmek istiyoruz. Haydi arkadaşlar, haydi.»

Böylece sanki bir taraftan bir mucize doğmasını bekliyordu. Mustafa Kemal ise:

«Milleti teşkilâtsız ve hedefsiz bırakamayız. Bırakırsan millet elimizden gider. Arzularımızın dalma nazarî sahada kaldığını görürüz.» (Eskişehir Nutku) fikrini ve işini hiç unutmuyordu.

En sinikçe realist olan bir teşkilâtlı burjuvazi karşısında o evhamcı küçükburjuva illüzyonlarıyla ajitasyon taktiği kurmak: Burjuvazinin mazlum ve budala rolünü oynayarak çevirdiği manevraya âlet olmaktan başka birşey değildi.

Düşünülsün: İçinde en ufak bir ciddi teşkilâtı bulunmayan Eskişehir işçilerine ve köylülerine **«Haydi»** diyor, isyana!.. Farzımuhal işçiler ve köylüler ayaklansalar ne olacaktı? **«Dahilî isyanları bastırmak, Yunan taarruzunu tevkif etmekten** (durdurmaktan — y.n.) **elbette daha mühimdir»** diyen bir burjuvaziye öyle ufak mahalli ayaklanmayı boğdurmak değil miydi?

Bugün Halk İştirakiyunculuğun meselâ isyan taktiğine niçin itiraz ediyoruz? Çünkü o isyanın bir güzel sanat olduğunu bilmedi. Çünkü o isyana hazır olmakçin birşey yapmadı. Çünkü o isyanın burjuva zulmüne ve kahpeliğine karşı silâhlı, yılmaz ve dönmez bir hücum olduğunu anlamadı ve kitlelere de anlatmıya teşebbüs bile etmedi. Çünkü o isyanı Mehdi-Resulûllahlar gibi, bir memleketin bir şehirciğinde yapmak isterken, bütün memleketi hesaplamadı ve dünyayı olduğu gibi görmedi... Ozetle o çünkü isyanla oynar göründü, fakat asla isyancı olamadı.

3 — **Sınıf kaygısızlığı:** Teorik kofluk, sınıf ilişkilerini keskince koyamamak, neticede taktikçe çöküşe uğramak demekti. Halk İştirakiyun sık sık işçi ve köylüden bahsetmiştir, fakat herhalde bunun derin Marksist anlamını bilerek değil... Çünkü faaliyetinde iki suretle sınıf bakımından uzak kaldı:

1) Ya işçi sınıfına dayanmadı;

2) Yahut, ancak bir kısım işçilere dayandı...

Kısaca işaret edelim.

1) **İşçi sınıfına dayanmadı:** Halk İştirakiyun'un içinde bilinçli işçi eleman yerine bir takım ne idüği belirsiz burjuva ve küçükburjuva unsurları tıklım tıklım doluydu. Halk İştirakiyun'un gönlü büyüktü: hemen iktidar mevkiine geçmek bile niyetinde vardı.

Hangi kuvvetle iktidara geçecek?

İşçi sınıfıyla en ufak bir teşkilât bağı yok. Ara sıra orak çekiçli gösterilerle meydana çıkan İmalât'ı Harbiye işçileri, burjuvazinin iki yüzlü iltifatları yüzünden açık ve bağımsız bir ajitasyon derecesine bile varamıyordu.

Onun için sınıf yolundan saptı. Sınıfsızlarla iş görmiye kalktı. Proletaryadan çok, Lumpen-proletaryaya güvendi. Bu yanlışlığını en sonunda hayatile ödedi: Çerkez Ethem'lerin açıkça irtica cephesine geçişi Halk İştirakiyun'un zaten kitleden tamamiyle tercid edilmiş ve boşlukta duran köklerini söküp atma imkânlarını hazırladı.

2) **Türkiye işçi sınıfına değil bir kısım işçiye dayanmakla kaldı:** Halk İştirakiyun millî hareketi güden millî burjuvazinin ideolojisinden ve taktiğinden şiddetle etkileniyor ve hemen hemen milliyetçilerin sol kanadı gibi hareket ediyordu. Bu hal İştirakiyun'un bütün Türkiye ölçüsünde başlıbaşına bir sınıf siyaseti takibetmesine engel oldu.

Faraza, Halk İştirakiyun sınıf kaygısızlığı ile itham edilirken: «Bizde öyle bir işçi var mıydı ya? tarzında oportunizmin koyusu ile zırhlanmak ister ve Çerkez Ethem'lerin küçükburjuva aydınlarının, burjuva entrikacılarının kucağına düşmesini, Türkiye'de işçi unsurunun kıtlığı ile açıklamaya kalkışır.

Oysa bu cihet Halk İştirakiyun'un sınıf körlüğünü ispatlamaktan başka bir şeye yaramaz. Türkiye'de yok olan işçi sınıfı değil, işçi teşkilâtıydı. Yoksa işçisiz bir Türk burjuvazisi bulunacağı gibi garabetlere düşmekten kurtulunamaz. İşçi sınıfı vardı ama Halk İştirakiyun onu:

a) Göremedi;

b) Teşkilâtlandıramadı.

Türkiye işçisi en çok büyük şehirlerde toplu bulunuyordu. Bunlardan en büyük ikisi İstanbul ile İzmir'di; ki her ikisi de işgal altında bulunuyordu.

Millî burjuvazi ile İstanbul'un arası açıktı. Çünkü İstanbul'un kozmopolit kalın burjuvaları Sultan'la ve emperyalistlerle elele vermişlerdi. Fakat onlara rağmen taşra burjuvazisi yine İstanbul'daki ve İzmir'deki sınıfdaşlarıyla teması bırakmamıştı.

Ya Halk İştirakiyun ne yaptı? O İstanbul'a karşı aldığı vaziyette millicilerden daha millici kesildi. İstanbul'da gerici bir saltanata ve burjuvaziye karşılık, devrimci işçi kitleleri vardı. Halk İştirakiyun sanki Anadolu işçileri başka, işgal altında bulunan işçiler başka iki yıldıza mensupmuşlar gibi davrandı.

Marksist partiler bütün proletaryanın genel sınıf çıkarlarını ve mücadelelerini temsil ettikleri halde, Halk İştirakiyun dar bir lokalizme sapıttı. Bütün Türkiye işçi sınıfını değil, sırf Ankara'nın tek tük işçileri ile ve sona geldiği zaman da Eskişehir'deki işçilerle ilgilenmeyi hatırlayabildi. Serseri proleterlerin, deklâselerin (sınıfından kopmuşların) partisi haline geldi. Kalabalık büyük şehir işçilerini etrafında toplıyarak çalışkan halk yığınlarına keşifkolu (öncü) yapmayı düşünemedi. Onun için hiç bir zaman bir sınıf partisi olamadı.

4 — **Teşkilât yokluğu:** Onbeşler'i ikisi taktik ve ikisi de teşkilât işine ait olmak üzere, dört sebep yok etti. Bunlar:

1) İç kuvvete değil, sırf dış kuvvete dayanmak;
2) Realist olamamak;
3) Teşkilât yokluğu;
4) Gizlilik yokluğu..

Halk İştirakiyun bu dört kötü mirasa da kondu. Yalnız Onbeşler,de şahlanan kahramanlık: İştirakiyun'da münafık dedikoduculuğa ve kariyerist (mevki hırsçı) horoz dövüşlerine soysuzlaştı. Onbeşler'de mutlak olan kusurlar da Halk İştirakiyun'da izafileşti. Meselâ:

1) **Dış kuvvetlere dayonmak**: Onbeşler'de mutlaktı. Onlar dışarıdan asker toplayarak içeride devrime kalktılar. Halk İştirakiyun'un en kuvvetli dayanağı Bolşevizm oldu: daimâ Şûra'ya, dış kuvvetlere yaslanarak yaşadı. Yani, dış kuvvetlere dayanış ağır basıyordu.

Fakat iç kuvvetlerle de, velev (nazari kofluk -taktik boşluğu-sınıf kaygısızlığı) altında olsun, şöyle böyle bir temas arzusu, bir «Halka doğru» oluş vardı.

2) **Realist olamamak:** Onbeşler, devrim yolunda ölmekten başka birşey istemeyen fedailerdiler. İdealistliği, ülkücülüğü en mutlak anlamıyla maddeci realizmden uzak tuttular.

Halk İştirakiyun bir fırsatını düşürüp iktidar mevkiine geçebilmek ümidinin sarhoşuydu. Onbeşler'de bulunmayan realizm, Halk İştirakiyun'da arasıra bir parıltı gibi yanıp söndü.

Hele son günlerinde gerçekliklerin acı yüzüyle karşı karşıya gelince daha realist olmak zorunda kaldı. Lâkin artık iş işten geçmişti. Çerkez Ethem vak'asından sonra basılan trakt (bildiri) buna örnek idi. (Ârif Oruç ile arkadaşlarının Eskişehir'de yayınladıkları ve Gaazi hazretlerinin başkanlığındaki millî hükümetin Hürriyet ve İtilâfçılardan hiç farkı olmayan aldatıcı bir idare olduğunu ilân eden içyüzü bilinmez beyannameden şu iki sahifeyi olduğu gibi aktaralım):

«Beynelmilel kapitale düşman olduğunu, kapitalist hükümetleri yıkmaya ve bütün dünyada içtimai inkılâbı (sosyal devrimi — y.n.) **yapmıya azmettiğini her tarafa ilân eden ve âlem-i İslâm'a** (İslam dünyasına — y.n.) **da bu maksatla müzaheretini** (yardımını — y.n.) **vaadeyleyen Rus Sovyet hükümetini bir istinadgah** (dayanak) **olarak halka gösterdiler. Hatta bir müddet sonra resmî beyannamelerle Rus Sovyet hükümetiyle ittifak olunduğunu ve bunlardan para, top, silâh ve hatta asker geleceğini bile ilân ettiler. Fakat burjuva elinde bulunan bu hükümet te iğfal siyasetini elden bırakmadı. Burjuvaların tahtı tesirinde** (tesiri altında — y.n.) **milliyetperverlikten uzaklaşamadığı**

gibi, Rusya'daki cereyanı da alkışlamaktan fariğ olamadı (vazgeçemedi — y.n.) **Milliyetperverlikten ayrılamadığını aylardan beri eski idareyi muhafaza etmekle ve bilhassa Komünizm cereyanlarına fiili müdahalelerle ispat ettiği gibi, iğfal siyasetini elden bırakmadığını da Rusya Sovyet hükümetine ve hatta Üçüncü Beynelmilel Kongreye** (Üçüncü Enternasyonel) **maskeli milliyetperver siyasetçilerini murahhas** (delege — y.n.) **olarak göndermekle ispat etti.**

«Hülâsa: Yukarıda anılan gerçekliklere dayanarak Türkiye Komünist Partisi vaziyet'i hazırada : bir taraftan müstebit, diğer taraftan muğfil iki manzume'i siyasiyenin (aldatıcı, iki politika sistemin) **mevcut ve hükümferma olduğuna, daha açık bir tabir ile, bir tarafta İngiliz siyasetine âlet olan Hürriyet ve İtilâfçılar, diğer tarafta halk için onlardan hiç farkı olmıyan ve fakat maske ile meydana çıkan eski İttihatçılar olduğuna kanaat ve bu kanaati resmen ilân ve her iki hükümetle hiç bir alâkası olmadığını beyan eden Cihan inkılâbının** (dünya devriminin — y.n.) **bir ordusu olarak kızıl bayrak altında bütün dünyadaki Komünist arkadaşlarıyla beraber çalışmayı bir vecibe-i zimmet** (boyun borcu) **sayan Türkiye Komünist Partisi meslektaşlarını hürmet ve samimiyetle selâmlamayı bir şeref addeyler ve onların muvaffakiyetlerini kendi muvaffakiyeti olarak telâkki eder. Yaşasın beynelmilel içtimai inkılâp.** (Uluslararası Sosyal Devrim — y.n.).

Türkiye Komünist Partisi
Merkez Komitesi

Fakat geç kalınmıştı, geç.

Diğer iki noktayı teşkilât bölümü içinde birleştirirsek: Onbeşler'de teşkilât ve gizlilik hemen hemen yok idi. Halk İştirakiyun'da (Anadolu Sosyalizminde) bu iki cihete «yok» denemez, fakat **«yoksul»** denebilirdi. Onbeşler teşkilâtı ve gizliliği Türkiye için yoktu. Anadolu Sosyalizminin Türkiye için «teşkilât yoksulluğu» deyince, iki şey anlıyoruz:

1 — **Yasa yoksulluğu:** Yasa (tüzük) yok demek teşkilât yok demekse, yasa (tüzük) yoksul demek de teşkilât

yoksul demektir. Yasa yoksulluğunu özetleyen gedik bir kelime ile **üye yoksulluğu** demektir. Marksist partilerinde birinci üye maddesi Yasanın ruhudur. Çünkü partiye girecek olanlar o maddenin süzgecinden geçirilirler.

Anadolu Sosyalizmi için öyle bir süzgeç yoktu. O her gönüllünün yazıldığı bir nümayiş çetesine benziyordu. Sırası geldi, Büyük Millet Meclisi, —Bolşevizmle dost olmak için— üyesinin en kodamanlarını ve çoğunluğunu Halk İştirakiyun'a hararetli üye yazdırdı.

Bir işçi derneği bile içine giren elemanların hiç değilse işçi olmasını aradığı halde, Ankara'daki Komünist ve İştirakiyun gibi proletaryanın siyasî öncülüğü iddiasına kalkışmış bulunan bir cihaz : insaniyetçiyim, sosyalistim, Karl Marks'ı ben de okudum, Kropotkin'e bayılırım diyeni sorusuz içine aldı. En seciyesiz küçükburjuva aydınından en sunturlu koyu şöven ikiyüzlü burjuvalara, polis hafiyesinden yarı softalara, yarı derebeğilere kadar herkesi hoş geldin, sefa geldinle karşıladı ve baş köşeye geçirdi... Ankara Komünist Partileri herkesi üye yazdılar... Yalnız işçi ile köylü müstesna!

2 — Gizlilik yoksulluğu: Gizlilik Halk İştirakiyun için ve öteki Komünist partileri için yok değildi ama yoktan beterdi. Yasa yoksulluğunun yarattığı üye maskaralığı içinde gizli bir iş yapmaya kalkmak, kepazece burjuva oyuncağı haline gelmekten ileriye geçemezdi. Onun için Ankara İştirakiyuncuları yukarıda söylediğimiz kankıranlı bünyeleri yüzünden gizli iş yapamamakla kalmıyorlardı, gizli sanıp ta yaptıkları ve düşündükleri işlerle burjuvaziye bir an önce yem oluyorlardı.

Bir örnek. Burjuva ordusu iç kardeş kavgasında hiçtir. Bunu Anadolu istiklâl mücadelesi bir yol daha ispatladı, Meselâ, isyancılar: «Padişah askerliği affetti», dediler mi, ordu, Paşa'nın dediği gibi: **Suhuletle iğfal olunarak»** darmadağın oluyordu. Mustafa Kemal bunu Nutuk'unda şöyle itiraf ediyor:

«Birçok yerlerde bazı nizamiye efradı (düzenli ordu erleri), **ussâtla** (asilerle) **müsademe etmeksizin, bilâkis si-**

lahlarını bırakarak köylerine, memleketlerine savuşuyorlardı. Milli müfrezelerin inkılâp maksadını daha suhuletle anladıkları ve ussâtın iğfalâtına (aldatmalarına y.n.) **kapılmadıkları anlaşılmıştı. Bu sebeple Osmanlı ordusunun bakayası denilebilecek olan o tarihlerdeki bozgun ve bezgin ve yeni inkılâp mefkûresine göre yetiştirilmemiş kıtaatı** (birlikleri) **ile inkılâbı başarmak hususundaki müşkilât mahsus** (duyulur) **bir derecede idi.»**

Halbuki Kemalizm için, gördük: **«Dahili isyanları bastırmak elbette Yunan taarruzunu tevkif etmekten daha mühim»** idi. O yüzden Gaazi'ce **«Pek yakın ve malûm arkadaşlar»** tarafından **«nev'amma hafi** (sözümona gizli) bir teşkilât mahiyetinde tesis ve oldukça tevessü etmiş» (genişlemiş-y.n) bulunan **«Yeşilordu»** teşkilâtlandırıldı.

Ne var ki, Yeşilordu yavaş yavaş Halk Ordusu haline geliyordu. Halk ordulaşırsa, tepedekilerin burjuvaziye has olan elçabukluklarına karşı kendi hedeflerini aramaya başlıyabilirdi. O zaman bir sosyalist partisi o orduya Erkân-ı Harbiye kesilebilirdi. Bunu sezen burjuvalar işi derhal kökünden halletmek için gizli nizamname vesairesiyle özel bir kuvvet olan Yeşilordu'yu Gaazi'ye ve hükümete koğuladılar. Mustafa Kemal Nutuk'unda:

«Teşkilât milli müfrezeler vücuda getirmek gibi mahdut bir sahadan çıkmış» sayıyor ve Kâtib'i Umumi Hakkı Behiç'e teşkilâtı derhal dağıtmasını emrettiğini bildiriyor.

Hakkı Behiç kafa tutuyor. Zaten Yeşilordu'da Çerkes Ethem ile Tevfik müfrezeleri **«esas»**tır.. Onları temizlemedikçe işin önüne geçilemeyecektir.

Burjuvaziyi Yeşilordu'nun aldığı istikametten haberdar eden kimdir bilir misiniz?... İştirakiyun Partisinin başlarından Erzurumlu Nâzım Nazmi'dir. Bu bön adamcağız Mustafa Kemal'in daha esaslı «sosyalist» olacağına bilerek veya bilmeyerekkanmıştır. Belki de rakiplerini ele vermek için sureti haktan görünmek istemiş ve bir mektupla Gaazi'ye şu haberi vermiştir:

— «Muvaffak oluyoruz!»

Böyle. O zaman burjuvazinin etekleri tutuşuyor. Bu birinci provokasyondur.

İkinci provokasyon daha sistematik ve ustacadır. Anadolu sosyalistleri ve İştirakiyun, Eskişehir'de **«Yeni Dünya»** gazetesini çıkarmışlardı. Bu gazetede **«Fikir ve maksatlarını mütecavizâne bir surette neşrettiriyorlardı.»** (Nutuk, s. 294).

Paşa hemen Çerkes Etem «Kuvve'i Seyyare» lerinin Miralay İsmet kumandasına girerek orduya maledilmesini bildirdi. Ancak kendisi hep perde arkasındadır. Ortada İsmet'le Tevfik Beyleri çarpıştırır. Kendisi Kuvve'i Seyyare taraftarı gibi görünür. Son darbeyi vuruncaya kadar sureti haktan görünmesi lâzımdır.

Çerkes Ethem, 22/23 Kasımında Batı Cephesi Kumandanına (İsmet Beye) milis kuvvetleri şöyle tasvir ediyor:

«Bu serserilerin başına ne bir zabit, ne de bir hesap memuru koymak mümkün olmamakla beraber kabul ettirilmesi imkânı da yoktur. Çünkü z a b i t g ö r d ü l e r m i a z r a i l g ö r m ü ş ç e s i n e i s y a n e d i y o r l a r (altını biz çizdik). **Bizim müfrezelerimiz: Pehlivan ağa, Ahmet Önbaşı, Sarı Mehmet, Halil Efe, Topal İsmail gibi adamlar tarafından idare edilmektedir.»** (Nutuk, s. 319).

Emirberlikten yetişme Çerkes Ethem **«serseriler»**ine hakim olamıyormuş gibi davranıyor, İştirakiyuncularla alttan alta plan kuruyor. Bunu gizli sanıyorlar. Fakat burjuvazinin her şeyden haberi olmaktadır. Burjuvazıye lâzım olan şey ülküsüz ve kör bir itaatle öl deyince ölecek burjuva ordusudur. Halk Ordusu karakterine girecek bir Yeşilordu Yeşil Ordu da olsa, sermayedarlar için korkunçtur. Bir an önce yok edilmelidir.

Gaazi'nin Nutuk'unda şunları okuyoruz:

«Fakat ciddi inzibat ve bilâ kayd ve şart (kayıtsız şartsız-y.n.) **ve bilâ tereddüt** (tereddütsüz-y.n.) **itaat talebeden ciddi vezaifi askeriyenin** (askerlik görevlerinin) **ancak muntazam** (düzenli-y.n.) **orduyla kaabili ifa olduğu** (yerine ge-

tirilebileceği-y.n.) **hakikatini unutmaya elbette mahal yoktu.»**

İki taraf ta epey yol almıştır. Şu farkla ki: İştirakiyuncuların boğazlarından geçen lokma bile dakikası dakikasına Kemalizme bildirildiği halde, burjuvazinin hazırladığı tuzağı karşı taraf fark bile edememektedir.

Önce, milis kuvvetleri Yunan taarruzunun ateş hattına sokarak mahvetmek düşünüldü. Olmadı. Bunun üzerine kolay kahramanlardan Kılıç Ali ve Celâl'ler (bugün İş Bankası ve birçok şirket idarecileri) ağız yoklamak ve Ethem'i faka bastırmak için gönderildiler. Ethem bunları tevkif etti ve istediği gibi bir telgrafı bu arslanlara dikte ettirerek imzaları altında Gaazi'ye göndertti.

Gaazi bu oyunu da anlamazlıktan geldi. Ethem'le gene de dostça muhaberelerde bulundu. Derken İştirakiyunculardan bir heyet: Yeni Dünya'dan Hayri, Ârif Oruç'un hemşerizâdesi Nizamettin, Müşir Fuat Paşa zâde, Hidâyet ve refiki Şükrü propagandacı olarak Eskişehir'e **«gizlice»** gönderiliyor. Bunlar **«kendi akıllarınca başka nev'i bir hükümet teşkil etmek fikrinde»** (Nutuk, s. 339) imişler.

İşte, ikinci mühim provokasyon bu heyetin içindedir. Seçilmiş gizli heyet üyesinden: **«Propagandayı tertip ve idareye memur olanı»**, yani en sorumlu sayılan İştirakuyuncu üye, Gaazi'ye gidip herşeyi bütün planları ile birlikte muhbirliyor.

O sıra Türkiye Büyük Millet Meclisi henüz kuvveti milis kıtalarında görür. Fakat daha sonra, Birinci İnönü muvaffakiyetle beraber, herşey kökünden temizlenir gider.

5 — Meclis kakavanlığı (Cretinizme): Ankara İştirakiyunculuğunun Narodnovoltsi'den ayrılıp Sosyal-Demokrasiye benzediği bir tarafı da Meclisçiliğidir. İştirakiyunculuk geniş kitleler içinde kök salamayınca var kuvveti Meclis'i «feth»etmiye verdi. Halbuki piyango bileti satar gibi Meclis üyelerine Halk İştirakiyun Partisinin karneleri satılıyordu. Canı çeken bir tanesini alarak göğsüne takıyor böylelikle Bolşevizme hoş görünülmiye çalışılıyordu.

«Bolşevik olalım» lâkırdısı bundandı. Komedyayı burjuvazi oynuyor, İştirakiyuncular alkışlıyorlardı. İştirakiyunculuk Meclis kakavanlığında o kadar ileri gidiyor ve burjuva meclisini öylesine bir şey sanıyordu ki: Meclis çoğunluğuyla hükümete çıkmıya ve hükümet vasıtasıyla devrime varmıya bayağı inanıyordu. Parti bütün bütüne Meclise kuyruk olmuştu.

Oysa, «Büyük Millet Meclisi» nin nasıl seçildiğini ve Erkan'ı Harbiye ile Meclis Reisi'nin ne dereceye kadar mükemmel bir oyuncağı olduğunu herşey göstermişti.

Sosyalizmde Meclis: Meclis dışındaki mücadele için kullanılan bir araç olduğu halde: Halk İştirakiyun Partisinde bilâkis Meclis dışındaki ajitasyon sırf, nasılsa Mecliste bir çoğunluk kopartmak için yapılıyordu. Oysa somut ve objektif durumuyla Mecliste çoğunlukla değil, azınlıkla bile etkili rol oynıyabilmek için, kitle içinde kökleşmiş bir teşkilât fikri hatıra bile gelmiyordu. O, hisa! ile vekil çıkarmağa bakılıyordu. Nihayet birgün Meclis kakavanlığı da beyni üstü gitti, 89 reye karşı 98 reyle Dâhiliye Vekili olan Nâzım'ı Mustafa Kemal rezalet'i vâlâ ile «istifaya mecbur etti.»

Özetle :

1) Halk İştirakiyunda ve Ankara Komünizminde gizlilik niçin yoksuldu? Çünkü Parti genel olarak tüzük bakımından, özel olarak üye bakımından yoksuldu. Parti üyece niçin yoksuldu? Çünkü teşkilât teorisi yoksuldu.

2) Halk İştirakiyundaki Meclis Kakavanlığı nedendi? Taktik boşluğundandı. Taktik boşluğu nedendi? Sınıf kaygısızlığındandı. Sınıf kaygısızlığı nedendi?, teori kofluğundandı....

Böylece teorik sefalet Halk İştirakiyunculuğu en berbat pratik sefalete ve bozguna düşürmüştü.

AYDINLIKÇILIK + MÜTERAKKİPÇİLİK = KUYRUKÇULUK
HAZIRLIK KONAK VE KONUKLARI: MARKSİZME DOĞRU

Lenin Rusya'daki devrimci hareketin tarihçesine işaret ederken, o zamana kadar gelmiş geçmiş bilimsel sosyalizm cereyanları için genel bir kural kaydeder. (Ne Yapmalı?). Lenin'e göre her memlekette sosyalizm hareketiyle işçi hareketi önce ayrı ayrı başlarlar. Sonra birleşirlerse her ikisi de kuvvetlenir. Birbirinden uzaklaşırlarsa, ikisi de soysuzlaşırlar. İşçi hareketine işçiler başlar, devrimci hareketi de aydınlar açar.

Bu genel kuralı Avrupa'nın birçok ülkeleri gibi Türkiye de doğruluyor. Marksist hareketimizin başlangıcıyla işçi hareketinin akışı arasındaki münasebet bundan başka birşey değildir.

İlk devrimci başlangıçlar (Onbeşler ve Halk İştirakiyun ve ilh.) aşağı yukarı burjuva ve küçükburjuva aydınlarının hareketi oldu. Ve Lenin'in koyduğu kurala göre, kitlelerle buluşamadığı nisbette çarçabuk mahvedildi. Türkiye'de devrimci hareketler Dünya Savaşından ve Bolşevik devriminden sonra belirdi. Fakat nedense milli burjuvazinin damgasını alnında taşır oldu.

Burjuva lokalizminin sebebini söyledik: İstanbul'un kalın burjuvaları (Kompradorlar) Meşrutiyet zihniyetinden ve

Emperyalizmden kopuşamıyordu. Onun için Taşra burjuvazisi İstanbul'a karşı bir vaziyet almıya mecbur kaldı.

Halbuki Türkiye'de devrimci ve hele Marksist vasfını takınan hareketler daha evrensel bir sınıf ve halk bakımından yola çıkmalıydı. Anadolu proletaryası ile İstanbul proletaryası diye iki ayrı şey varmış gibi bölümlülüğe, sınırlığa saplanıp kalmamalıydı. Ama hatırlıyacak olursak, Ankara ve Eskişehir'de kendine «Komünist» diyen bir teşkilât, doğru iktidar mevkii mücadelesine kadar giderken, İstanbul proletaryası içinde bilinçsiz bir yankı bile uyandıramıyordu. Aynı İstanbul'da ise, ayrıca gelişen ve bilinçlenen başka bir sosyalizm ve Marksizm faaliyeti işlemiye başlamıştı.

Ne var ki, Taşra burjuvazisi ile İstanbul burjuvazisi birbirlerine kedi ile köpek gibi bakıyorlardı ya.. Ankara ile İstanbul devrimci hareketleri arasında, -basit ve tesadüfi sempatiler bir tarafa- sıkı bir emek birliği ve teşkilât birliği değil, iyi kötü sağlam bir irtibat bile yoktu.

Gerçi, benim de burada ayırdığım gibi, Halk İştirakiyun hareketiyle, İstanbul'da başlayan sosyal hareket birbirinden çok başka iki konağı temsil ediyorlardı. Bunlar kaynaşıp yeni ve ileri bir konağa sıçrayamazlar mıydı?

Elbette sıçrarlardı, Ama tek tük temas vesilelerine rağmen, Taşra ve İstanbul devrimci hareketlerinde Türkiye proletaryası ölçüsünde bir sentez yaratılamadı. Ankara İştirakiyunculuğu doğduğu yerde boğulurken, ve kendi başına bir âlem gibi yıkılırken, İstanbul hareketi bağımsız bir hayat sürmekte devam etti.

Acaba bu durum faydalı olmadı mı? İştirakiyunculuk İstanbul'la buluşsaydı, onu da kendi meş'um (fatal) akibetine doğru sürükliyebilir miydi?

Teorik olarak tersine, her iki hareketin birleşmekle kuvvet bulacağını farzetmek mümkündür. Ancak somut hayatta böyle birşey olmadı. Demek olamıyacaktı. Bu sahada kuru hayıflanmalardan ziyade, ileri için, hareketin bütün Türkiye ölçüsünde sentezleşmesi için tarihi bir ders çı-

karmak ve bu dersten Marksistçe yararlanmayı bilmek daha realistlik olur.

Bununla birlikte fiili sahada ayrı kalış, bu iki hareket için sırf kötü bir tesadüften veya bir anlıyamazlıktan, anlaşamazlıktan ibaret değildir. İki hareket kökten ve ana telakkiler bakımından iki ayrı aşamayı temsil ediyorlardı. Teorik temelce iki başka zihniyeti ifade ediyorlardı. Halk İştirakiyun ve Anadolu Sosyalizmi ile İstanbul'daki Marksizm cereyanı arasında bu durum fiili kaynaşmaya bir engel teşkil ediyordu.

Kaynaşılamazdı derken, şüphesiz, Halk İştirakiyun ile Marksist hareketi genel birer cereyan olarak göz önünde tutuyorum. Yoksa ferdî (kişisel) kaynaşmaları, istihaleleri imkânsız farzetmiyorum. Şüphe yok ki, Ankara Sosyalizminin en sadık ve en iyiel emanları bugüne kadar hareketimizde Leninist mücadeleye katılmak bilincini göstermişlerdir. Nitekim Rusya'da da, Lenin önce Halk Dostları teşkilâtında çalıştı. Fakat sonra o teşkilâtın «mezar kazıcılığını» yapan ve Bolşevizm'in temellerini atan da aynı Lenin oldu.

Bir cihetin hakkını yemiyelim. Halk İştirakiyun ile İstanbul'da başlayan Marksist hareket temayülleri iki başka kafa, iki başka vücut, iki başka dünya demekti. Yeni Marksçı ve Leninci cereyan, hataları içinde boğulup gitmiş, Halk İştirakiyun ve Anadolu Komünizmi dersinden olumlu dersler çıkarmayı çağırılı bambaşka bir dönüm noktası idi.

O yeni basamağı somutlaştırmak için yine Rusya'nın devrimci hareketindeki karşılık mevkii ile mukayese edelim.

İstanbul'da başlayan yeni sosyalist harekete **«Marksist»** dedik. Çarlık toplumunda ilk Marksist cereyan, bir cereyan olarak ne zaman ve nasıl başladı?

Hatırlıyoruz. Rusya'da 1870'den sonra teşekkül eden **«Zemlya i Volya»** (Toprak ve Hürriyet) hareketi 8-9 yıl kadar sonra:

1) Narodnovoltsi (Halk Hürriyeti),
2) Çerno Peredyeltsi (Taksim ve Tevzi)..

hiziplerine bölündü. Bu ikinci hizip daha ziyade sınıf bakımı etrafında bir derlenme idi.

1881'den itibaren Halk Dostları'nın son ve ezici darbeyi yemesi (Lenin'in ağabeysiyle birlikte sonuncu Halk Hürriyeti kahramanlarının asılmaları) üzerine ismi işitilmez oldu.

İki yıl sonra, 1883'te (Vera Zasulic-Plekhanof-Akselrod) sehpasının Rusya dışında ilk Marksist nüveyi kurduklarını görüyoruz: **«Emeğin Kurtuluşu Grubu».**

Türkiye'nin Marksist hareketi de dışarıda ve hatta devrim dalgasının icabı olarak Marks'ın memleketinde, Almanya'da başladı. Ve **«Emeğin Kurtuluşu»** na karşılık, **«Kurtuluş»** denilen mecmuanın çevresinde toplandı. Mâlûm Meşrutiyet Burjuvazisi Avrupa'nın ve efendisi Almanya'nın kültüründen, tekniğinden yararlanmak üzere Almanya'ya ve Avusturya'ya, İsviçre'ye, Fransa'ya birçok gençler göndermişti. O sıra İstanbul'da işçi hareketi Türkiye tarihinin yeni bir sayfasını açıyor, Anadolu'daki Anti-Emperyalist mücadeleye kanıyle, canıyle ettiği yardımın kuvveti ölçüsünde siyasî haklar istemeğe hazırlanıyordu. Birkaç aydının, hatta solcu burjuvaların kalem birliğini ettikleri bu mecmuacık, kırmızı kabuğuyla yeni bir fikriyatın sönmiye mahkûm kıvılcımına benziyordu. 5-6 nüshadan sonra söndü.

Fakat kıvılcım bir yol düşmüştü. «Kurtuluş» daha ziyade içtimaiyatla da meşgul olmak istiyen, edebî bir dergi idi. İçinde Marksist olanlar da olmıyanlar da yazdı. Fakat bütün yazanlar gibi, yazılanlar da sadece Emperyalizme düşman, yeniliğe dost bir aydın cezrîliği (radikalizm-köktenciliği)ni temsil ediyordu. Rusya'da olduğu gibi, Türkiye'de Marksçı edebiyat bir aydın cereyanı olarak başlamıştı.

Mukayesemize devam edelim: Rusya'da 1881 yılı dağıdan küçük burjuva sosyalizmi, «Halk Hürriyetçiliği» yavaş yavaş Sosyalist Revolusyonerlere (Devrimci Sosyalistlere) yerini bıraktı ve küçük burjuvazi içinde kaldı. 1890 dan itibaren işçi sınıfı çevresinde reformcu **«Legal Marksizm»,** 1899'dan itibaren **Kredo** ve aynı tarihlerde işçi mücadelesinde aynı teraneleri tutturan **Ekonomizm** cereyanları belirmişti.

Bunlardan birincisi (Legal Marksizm) işçiler için reformları, ikincisi (Kredo) sırf iktisadi mücadeleyi, üçüncüsü (Ekonomizm): iktisadi mücadeleden siyasiye inkişâf etmeyi lâyık görüyordu. Her üçü de gizli veya açık bir suretle siyasî mücadeleyi kapitalistlere bırakıyorlardı.

Çünkü Rusya'da henüz Burjuva devrimi başarılmamıştı. Bununla birlikte, o zamanki Rus burjuvazisi bizim Meşrutiyet burjuvazisinden daha az nüfuz (etki) sahibi değildi. Rus burjuvazisine Çar'ın yaptığını, Türk burjuvazisine Çar'dan daha tehlikeli olan Yabancı Sermaye yapıyordu.

Yabancı Sermaye Rusya'da da **Sultan** idi. Fakat Türkiye'de doğrudan doğruya **hâkim** bulunuyordu. Hele bizde Marksist cerayanın doğduğu günler, Emperyalizm İstanbul'a doğrudan doğruya **el koymuş** bulunuyordu. İstanbul'da Marksizm cereyanı, sırf edebiyat vâdisinde kalamazdı.

Kaynaşan işçi hareketi kendi siyasi bilinci (Bilimsel Sosyalizmi) bir mıknatıs gibi çekiyordu. Marksistlerin en bilinçlileri ve en teşkilâtçı kaabiliyetlileri sözle Marksizm olamıyacağını bilerek, kitle içine sokulma yollarına başvurdular.

Önce legal sahada toplanılan **«İşçi Çiftçi Sosyalist Fırkası»** Türkiye'de işçi sınıfının ilk bilinçli keşif kolu olmak emelindeydi. Fakat Halk İştirakiyun'un geleneği onu da çarptı Türkiye'de sırf legal Marksist teşkilâtı hâkim sınıflar yaşatmıyorlardı.

Ondan sonra, ister istemez, sırf «Komünist» ismi altında illegal faaliyete geçildi.

Hareketin öz çekirdeği belki her zaman Marksist (Bilimsel Sosyalist) kaldı, Fakat Marksizm'in prensipleri ne kadar malûm bulunursa bulunsun, o prensiplerin bizzat Türkiye hayatında hareketin akışınca geçirilecek acı tatlı tecrübelerle sindirilmesi ve özümlenmesi zarureti kaçınılmaz bir kural halinde idi. Kitapla hayat burada da ayrılıyordu.

Sübjektif cehitlerle (çabalarla) objektif şartların çarpışması Türkiye'de de bazı hazırlık sentezlerinden basa-

maklar kuracaktı. Ve bu basamaklara basıp geçmedikçe, Leninist Parti bilincine yükselmek imkânı yoktu.

Bu durum fatalizmle (mukadderatçılıkla) değil, muayyeniyetle (determinizmle) izah edilecek bir inkişaf kanunu idi. O bakımdan Türkiye'de Marksist cereyan daha ilk günlerden beri Komünist Enternasyonalin'in ortodoks bir şubesi olmak iddiasiyle ve Komünist adıyla ortaya çıkmış bulunmasına rağmen, bir kalemde Marksist olamadı, olamazdı.

Bazı konakları belki, -geç gelme «fazilet» inden yararlanmayı bilirse-, başka herhangi bir memleketten daha çabucak ve daha kolayca atlıyabilirdi. Ama derhal, hiç değilse (keşifkolunun) bilincinde iyiden iyiye aydınlanmadıkça o konaklar **«yok»** veya **«yasak»** edilemezdi.

Ne hacet. Rusya'da da Legal Marksizm, Populizm, Kredo'culuk, Ekonomizm ortalığı karman çorman ederlerken ortodoks Marksistler yok muydu? Vardı. Fakat bu özakideci(ortodoks fikirli) fertlere rağmen hareketin mecmu heyeti (topu birden) ve devrimci topluluğun genel temayülü birdenbire öz Komünist olabildi mi? Hayır.

Binbir yabancı sınıf ve zümre sapıtmaları, Marksist fikriyatı kendi kategori temayüllerine göre anlatmakta devam etmiyorlarmıydı. Evet, ediyorlardı.

Marksizm daima Maksizm'di. Fakat her Marksistim diyen, Marksist olabilmiş miydi? Bir daha hayır. Olamamıştı.

Rusya'da Marksizm'in doğuşu ile, öz Marksizmin bütün öteki **«Marksizmi biçimsizleştirici»** sapıtmaları teoride ve pratikte demaske ederek bağımsız ve tutkun bir cereyan haline gelmesi arasında, yani (Marksizm'in kuruluşuyla) Leninizm'in başlaması arasında ne kadar zaman geçmişti?

Eğer Leninizme dönüm noktası olarak **«Ne Yapmalı?»** kitabıyla **«İskra»** dergisini ele alacak olursak: bu zaman fasılası 1881'den 1901'e kadar tam 20 yıl sürer. Sosyal inkişaf, sınıf mücadelesinin inkişafı nasıl belirli kanunlara

tâbiyse, tıpkı öyle, sınıf mücadelesinin en yüksek tecellisi ve ifadesi demek olan siyasî parti mücadelesi de elbet kanunların determinizmine bağlıdır.

Rusya'da hükmünü 20 senede geçiren kanun Türkiye'de kaç yıl istedi?

Burada sorulabilecek sorgu budur. Yoksa, aynı kanun acep Türkiye'de de olabilir mi, olamaz mı? değil, Konumuzu bu suretle somutlaştırdıktan sonra, ona doğrudan doğruya somut bir doğrultu verebiliriz. Türkiye'de Marksizm'in hazırlık ve doğuş dövüşü devresinde iki cereyanı ele alabiliriz:

1 — Legal Marksizm;

2 — Ekonomizm.

Rusya haricinde kalan ve Legal Marksizmle Ekonomizm arasında ikisi ortası piç ve ömürsüz bir cereyan olarak kalan **Credo'yu** bir yana bırakıyoruz.

Daha somut koyalım. Türkiye'nin

1 — Legal Marksizmi **«Aydınlık Devri»** dir.

2 — Ekonomizmi, bizim **«Müterakkip ve Murakıpçılık»** adını vereceğimiz konaktır.

Mesele bir kronoloji (zamaniyat), bir nicelik değilair. Bir hadise ve nitelik olarak vardır. Bununla birlikte, o iki konağı zamanca da bir tartıya vurmak faydasız olmaz:

1 — **Aydınlık Devri :** (İştirakiyunculuğun ve Anadolu Komünizminin 1921'den sonra ortadan kalktığını kabul edersek) Aydınlık Devri 1922--1925 arasında 3 yıl sürer.

2 — **«Müterakkip ve Murakıpçılık»** 1926-1927 arası olmak üzere 2 yıl sürer.

Topyekun bu iki konak, Rusya'nın 20 yılına karşılık, Türkiye'de 5 yıl süreyle geçilmiş sayılabilir. Bu iki cereyan, Rusya'da olduğu gibi, Türkiye'de de nerede başlar, nerede biter, öyle saniyesi saniyesine ve noktası noktasına kestirilip attırılacak kadar belli ve sınırlı değildirler. Bütün oportünizmler gibi, soysuzlaştırılan sonraki Aydınlıkçılık ve Murakıpçılık cereyanları birbiriyle sarmaş dolaş, içli dışlı

olmuş aynı sapıtmanın çeşit çeşit ifadeleridirler. Yalnız her tasnif gibi yapma da olsa, bir tasnif yapmak lâzım.

Tarihî inkişaf konakları ve konukları üstünde düşünürken termlerle (ıstılahlarla) senli benli olmak, fikriyat anarşisinin en tehlikelisine düşmektir. Bir delinin saçmasını seksen akıllı çözemez, derler. Tıpkı bunun gibi, uluorta atılmış bir kelimenin altından kalkmak için, bazen bütün bir «yerleşik kanaatler» ordusuna karşı meydan harbine girmek lâzım gelir.

Bir kelime hiçtir. Bir teşkilâtı hasta etmez. Hatta Lenin'in Bolşevik Yasasındaki birinci madde üzerine Martof'a verdiği cevapta söylediği gibi: Bir Yasa maddesi bile Partiyi öldüremez, ama Partide bir çatlak yaratır.

Teşkilât tarihçesinde belirli konaklara yanlış adlar takmak ta böyledir. İlk bakışta o kadar zararlı görülmeyebilirler. Fakat gene Lenin'in dediği gibi, bir kelimenin mânâsı derinleştirilirse, uzanan köklerinin bütün inceliklerine dek inilirse, her türlü münasebetleri araştırılarak bulunursa: o bir kelime olmaktan çıkar, ideolojik bir ayrılığın dönüm noktası olabilir.

Bilmiyerek yanlış kelime kullanılabilir. Bu bir hatadır. Fakat, manası öğrenildikten sonra da aynı kelimenin üstünde ısrar edilirse, suçta kasit, kasitte bir mana ve manada belirli bir temayül kendini gösterir.

O zaman artık bir kelime yanlışı, bir kelime oyunu karşısında değiliz, belirli bir temayülle yüzyüzeyiz. Hele bu temayül yayılırsa, «şuyû bulur» ise, yanlışlığın derecesi nisbetinde önüne geçilmesi gereken bir tehlike haline gelir.

Türkiye'nin devrim hareketi tarihçesinde bu tehlikeyi bulmamak mümkün değildir. Belirli bazı kelimeler, sırf kelime olmaktan çıkıyorlar. Bu kelimelerin altında saklanan manalar, mefhumlar (kavramlar) şe'niyetler (realiteler: gerçeklikler) değil, o kelimeler hesaba katılarak düşünülmiye başlanıyor. Halbuki isimle cisim (adıyla maddesi) arasındaki farklar, hele bugünkü toplumda göze batacak derecelere çıkar. Nice «kahraman» veya «arslan» adını taşıyan insanlar vardır ki, birer mırgale kedi yavrusudurlar.

Dikkat edin. Türkiye'de hangi hisse senetli şirketin başında **«Türk»** kelimesini görürseniz, bilin ki, o şirketin hâkim sermayesi ya İtalyan'dır, ya Fransız'dır, ya İngiliz'dir, ve ilh... Bir kelime ile **«Türk»** değildir.

Bu manzarayı Parti ideolojisine sirayet ettirmemeliyiz, (bulaştırmamalıyız). Yani bilimsel termlerle senli benli olmamalıyız. Oysa oluyoruz.

Sosyal-Demokrasi manasız bir terkipti. Rusya'da aıtından Leninizm de çıktı, en beter Oportunizm ve Şövenizm de çıktı. Bolşevizm, çoğunlukçuluk manasına geliyor. Yani lûgatçe epey, boş bir kelime. Fakat bugün dünyanın en keskin ve en devrimci muzaffer ideal sosyalist partisi örneği odur. İsim aldatır.

Her hadiseye bir ad takmazdan önce o hadisenin manasını ölçmek biçmek yerinde olur. Yoksa her sakallıya baba demekten daha zararlı bir durum yaratabilir.

İşte bu düşüncelerdir ki, Türkiye'de devrimci hareketin tarihçesine işaret etmek isterken, etrafında gürültü koparılan kelimeleri değil, bizzat gürültülerin kendilerini ele aldım ve alacağım. Bu ikinci bilimsel sosyalizm hazırlık konakları hakkında da başka türlü yapamazdım.

Onbeşler, Halk İştirakiyun ve ilh.: Komünist adını alıyordu. Haklarını vermeye çalıştım. İstanbul'da başlıyan Marksist hareket te az zamanda Komünist ismini aldı. Ve gerek Aydınlık sonları, gerek Müterakkipçilik konakları hep Komünist kelimesinin siperi arkasında olup bittiler. Onların da haklarını yememeğe uğraşıyorum.

Tıpkı bunun gibi. Bilimsel Sosyalist hareketten ayrılmış sapıtmaları da kendi adlarıyla çağırmak zorundayız. Yolumuzu, konağımızı, önümüzü, ardımızı böyle görebiliriz.

Bizde **«Menşevikler»** tâbirinin uğradığı kullanışları mürad ediyorum. 1927'ye kadar geçen Aydınlık sonları olsun, Müterakkipçilik olsun, ideoloji açısından hepimizin ağzında topyekun bir kelime ile izah edilivermiş gibi gözüküyor: **Menşevizm!** Bu, sadece «dile kolay gelmiş» bir tâbir olarak değil, devrim tarihçemizin inkişaf konaklarına kar-

şı kaygısızlığımızın derecesini göstermek itibariyle de dikkate değer.

Leninizmden birşey ezberlemişiz : Kim işçi sınıfının devrimci idealinden şaşmazsa, ona «Komünist» diyoruz. Bu yoldan sapıtmanın da, zemini, zamanı, özelliği ve nüansı ne olursa olsun, bir kelime ile ifedalendirilmesi şart gözüküyor: Menşevizm... İki rahmetten biri: ya Bolşevik, yahut Menşevik olunur.

Ancak bu sade suya «devrimcilik», diyalektik maddeciliğin tarihini skolastikle karıştırmak ve Leninizm'in militanı değil, softası olmaktır.

Halk İştirakiyun niçin bir Popülizm oldu? Çünkü onun öz karekteri ajitasyon, propaganda ve teşkilât sahalarında işçi sınıfından yola çıkmadı. **Sınıf** bakımından kaygısız idi. Onun üstün tarafı **«Halk»** İştirakiyunculuğu idi.

Bilimsel Sosyalizm de halka inanır. Yani (İşçi+Köylü) ittifakından yürür. Fakat bu gidiş şekilsiz bir Halkçılık değildir. Diyalektik bir mücadele tarzıdır. Bolşevizmin özü **«Proletarya»** İştirakiyunculuğudur. Ölçüsü: işçi sınıfının devrimidir. Köylü ve küçük burjuvazi, bu öz kuvvetin çevresinde içi zaman zaman değişen bir ihtiyat kuvvet (yedek güç) tür,

Halbuki Halk İştirakiyun, sözde Proleterci ve köylücü olmasına rağmen, işçiden kaçtı, köylüden tecrit oldu. Küçük burjuva bir aydın mahfili olarak kaldı.

Aydınlık ve Müterakkipçilik: Legal Marksizm ile Ekonomizmin Türkçeleridir. Fakat Menşevizm değildirler. Legal Marksizm'le Ekonomizm: sınıf kaygısı bakımından Populizmden (Halk İştirakiyundan) ayrılır, yani işçi sınıfına yapışmış bir cerayandır: Halk İştirakiyun gibi işçilerden kopmuş değildir.

Elbette Ekonomizm Legal Marksizm'in çocuğu olduğu gibi, Menşevizm'in de babasıdır. Fakat kim diyebilir ki, hepsi bir sülâledendir diye, dede-oğul-torun aynı şeydir, farksız bir tek vücuttur.

Mukayesemizde daha duru olmak için, Leninizm tarihindeki konakların öz karakterlerini hatırlayalım. Mark-

sizm'de, her siyasi mücadelede olduğu gibi, üç belli başlı temel vardır :

1 — Program;

2 — Taktik ve strateji;

3 — Teşkilât...

İşte Leninizm tarihinde:

1 — Program sapıtmasını: Legal Marksizm temsil eder.

2 — Taktik sapıtmasını: Ekonomizm temsil eder.

3 — Teşkilât sapıtmasını: Menşevizm temsil eder.

Türkiye'de sosyalist hareketin konaklarını ölçerken aynı şemayı, (biraz fazla şematik te olsa), tekrarlıyabiliriz:

1 — Program sapıklığı: Aydınlıkçılıktır.

2 — Taktik sapıklığı: Müterakkipçiliktir.

1927'de Marksist partide görülen kopuşma bir **Taktik kopuşması** idi. Halbuki Bolşevizmle Menşevizmi ayıran taktikten ziyade teşkilât, yasa, (tüzük-y.n.), üye kabulü, birinci madde idi. Bunu kavramamak, devrim tarihçemizde affedilmez bir konfüzyonizmdir. Neticesinin nerelere kadar varacağı bilinmeyen bir karmakarışıklıktır.

Yolu şaşırmamak için konakları iyi tanımaya mecburuz. Onun için Müterakkip ve Murakıpçılarla Aydınlıkçı sapıklara, (çünkü her iki cereyan esnasında Aydınlıkta da ortodoks Bolşevikler yok değildi. Burada «Aydınlıkçı» deyince sapıkları hatırlıyoruz. Çünkü o konağa damgasını basan onlardı.) Aydınlıkçı sapıklara Menşevik demiyeceğim. Menşevizmi hareket tarihimizin 1927'den evvelki karanlıklarında değil, 1927'den sonra aydınlanan ufuklarda arıyacağım.

Teşkilât meselesi, Yasa meselesi: Program ve taktik meseleleri hallolduktan sonra, 1927'den sonra **«Teşkilât meselesi»** olarak ortaya çıkabilir. Kimin Menşevik, kimin Bolşevik olduğu 1927'den sonra belli olacaktır. Bu noktaya o kadar önem vermekliğim bundandır.

AYDINLIKÇILIK + MÜTERAKKİPÇİLİK = KUYRUKÇULUK KONAĞININ KENDİSİ

Tekrar edeyim. Sosyal kategoriler gibi, siyasi kategoriler de mutlak şekiller değildirler. Rusya'daki Legal Marksizm ve Ekonomizm ile Türkiye'deki Aydınlık ve Müterakkipçilik genel ve hâkim vasıfları itibariyle birer konaktırlar. Fakat her noktada aynı olacak değildirler.

1922'lerdeki Kongre ikinci sayılmıştı. Fakat bu hakikatte Rusya'nın 1898'deki birinci kongresine pek benzer. Her iki kongrenin de öz hedefi: dört bir yana dağılmış bulunan devrimci hareketleri, -şimdilik temayülleri ne olursa olsun,- şöyle bir derleyip toparlamak idi. Dağınık cereyancıkları Aydınlık grubu çevresinde partileşmeye doğru hazırlamak idi. 1926 Viyana Konferansı: Aydınlıkçılığın her sahadaki darmadağınıklığına vurulmuş ilk sınır: Parti programının özlendirilmesi idi. Bu suretle Aydınlık devrine vedâ ediliyordu.

Fakat programda birlik, taktikte selâmeti icabettiremezdi ve ettiremedi. Nitekim daha iki yıl: 1926 ve 1927 seneleri, Programa rağmen: Leninizmin siyasi açıklamalarda ve bütün milli hoşnutsuzluklar ölçüsünde itham ve ajitasyon taktiği, Müterakkipçi ve Legal Marksizmin iğrenç bazı zaruretlerle devamı olan mâhut **«Seka»**ya kabul ettirilemiyordu.

1926 son aylarına doğru yapılan Konferans: Lenin'in (Kvosti-Kuyrukçu) dediği ve bizde **«Müterakkipçi»** ismini

verebileceğimiz Seka'nın oportunizm manevralarını (genellikle «Kuyruk»lardan ibaret olarak topladığı) bir sözde çoğunlukla çevirmeye kalkışması idi; fakat netice itibariyle mâhut Seka iler tutar yerinin artık kalmadığını görerek, bir sürü Bürolar ve Seksiyonlar içinde hareketi kırtasiyeciliğe boğmak üzere muarızların (karşı koyanların) disiplin kuvvetini istismar ederekten, -o zaman söylediğim gibi,- batmak üzere olan bir gemiyi beyhude yere bir daha **«yamalamağa»** kalkışması oldu.

Müterakkipçiliğin Leninist taktik karşısında ne afakonlar geçirdiğini, nasıl en hayasızca yalanlar ve tahriflerle kuyruğunun kuyrukları olan kendi çoğunluğunu nasıl rikkate (merhamete-y.n.) getirmek ve doğru yolda yürüdüğüne inandırmak istediğini görmek... hakikaten bir sene sonra kuyrukçuluğun düşebileceği kenefi tahmin etmeğe müsaitti.

Bereket bugün Leninci sosyalizmin Oportünizmle boğazlaştığı zamandaki gibi devrimci mücahitler (militanlar), çorak bir sahada tek başlarına kalmış değillerdir. Milletlerarası Marksizm, varılmış geçilmiş aşamalar ve konaklar üstünde saplanıp kalanları, düştükleri batakta çiğneyip geçmenin bütün vasıtalarına sahiptir.

1927 yılı her türlü tufeyli (asalak) yapışkanlığın ve iğrenç geçinme imkânlarının birdenbire yok olduğunu gören Müterakkipçilik: belki hiçbir partinin tarihçesinde örneğine rastlanılmamış bir skandal ve provokasyon sarası içinde kıvranıp gömüldü.

Bu hatıralar göz önünden geçirilirken: ilk günden beri hücre temelleri üzerinde teşkilât lüzumu ve Yasa (tüzük-y.n.) maddeleri hakkında hiçbir şey konuşulmadığını ve yapılmadığını söylemek istemiyorum. Fakat Türkiye Marksist hareketinin hazırlık devri olan 1922-1927 yıllarında hâkim faaliyet ve mücadele konuları hiç şüphesiz: önce Program, sonra Taktik meseleleriydi. Ateş ve kıyamet bunların etrafında kopuyordu.

Yukarıda genel düşünceler kısmında işaret etmiştik. Bizde Oportunizmler: dünyada Oportünizmin ipliğinin paza-

ra çıkarıldığı ve Leninizm'in bütün meseleleri elim eline, parmağım gözüne denecek kadar güpegündüz ve apaydın olduğu zaman beliriyor. Şu halde Oportunizm: Kuyruğunu, kulaklarını, dişlerini, tırnaklarını daha muvaffakiyetle saklamak zorundadır. Sapıtmayı hemencecik kulağından yakalayıvermek öyle kolay değil,

Esas konu Program ve Taktik mücadelesi olduğu halde: Yasa (tüzük-y.n.) etrafında gürültü koparmak, yahut yasanın kalkanı arkasında gizlemek halleri de var. Fakat söylenilenlere değil de yapılanlara ve olanlara bakacak olursak, gerek Aydınlık, gerek **Murakaba** (fakat kontrol değil; kontamplasyon manasına gelen murakabaya dalış) devirleri yasa meselelerinin günün meselesi olmadığı konaklardır.

Aydınlık ve **Murakabaya** dalmak **(istigrak)** konakları birbirlerinden ayrılmıyacak kadar içli dışlıdırlar. Ama bu iki konak arasında esas itibariyle farklar yok demek değildir.

Meselâ **Aydınlık** denince hatırımıza gelen onun sahibi «Sadrettin Celâl Bey» olur. Aydınlık çok kerre daha devrimci unsurların elindeydi. Fakat yeni hamlelere işaret olan yazıları, -kiler sıçanı gibi gizli gizli,- sistematikman kemiren kişi Sadri'dir. Sadrettin Celâl, İstiklâl mahkemesinde, devrimciliğin sırf «harici havadislerle alâkadar olduğunu» iddia etmişti. Demek istiyordu ki, ben Türkiye'de Marksist devrimle o kadar alâkadar değilim. Maksadım dünya hadiselerinde cezrî (köktenci) bir obiektiflik göstermektir.

Sapık Aydınlıkçılığın açık ifadesi budur. Onun için Türkiye'de Marksist devrim mevzubahis değildir. Yalnız işçi içinde burjuva ajanlığı mevzubahistir. Bu yüzden Aydınlık, gizlemiye çalışsa bile, daima **«Kanun dairesinde»,** mütevazi, **müttakî,** ve hayırhah bir **ıslahat** iddiası olarak kaldı.

Fransa'daki adaşından (Clarte'den) yalnız bir isim alan Aydınlık, Fransa'daki meşhur tâbiriyle, devrimcilikten ziyade bir **«Islahatçılık: Reformizm»** cereyanı oldu.

Son demlerde beliren **«Orak-Çekiç»** in hızını, Aydın-

lık'ın **«Gençlik Nüshası»** müsaadelerini unutmadık. Fakat bunlarda bile kitleye doğru yöneliş edebiyatından fazla birşey bulunamaz.

Müterakkipçilik denince göz önüne Şevket Süreyya ve Vedat Nedim gelir. Legal Marksizm zamanı, Sadri'nin yayın sahasında yaptıklarını bu iki demogok serseri, teşkilât işinde yapıyorlardı. Sadri devrimci yayını boğmakla uğraşırdı. Şevket ve Vedat teşkilâtı kemirirler ve 8-10 aristokrat işçinin lâklâkiyat için toplandıkları bir dernek faaliyetini parti teşkilâtı ve faaliyeti ile karıştırırlar idi.

1925 tedhiş devrinden sonra Sadri daha namuslu çıktı: bu deveyi güdemeyeceğini söyliyerek, tereyağından kıl çeker gibi hareketten kopuştu. Lâkin Vedat'la Şevket'in serserilik tarafları galip çıktı. «Serseri» kelimesini bir küfür olsun diye söylemiyorum. Vakıadır (olaydır). Ş. ve V. devrimci harekete aylıklı serseriler kliki halinde bağlıydılar. Arkos şirketinde dolgun ücretlerle iş ve hatta dolap çevirdikleri için hareketten kopuşamıyorlardı. Mesele feciydi.

Nitekim burjuvazi bu tiplerin serseri vasıflarını öğrenir öğrenmez, o cihetten yararlanarak bu adamları kendi köpekliliğine çekmekte gecikmedi.

Müterakkipçiliğin ana karakteri ne idi? Yine 925 tedhişine, İstiklâl Mahkemesine dönelim. Savcı Necip Ali sosyalistlerin bir gün gelip kuvvetlenirlerse, şimdi yararlandıkları demokrasiyi ve cumhuriyeti bir basamak gibi çiğneyip gececeklerini söylediği zaman, Şevket Süreyya «tabanı yanmış it gibi» yerinden fırlayarak heyecanla bağırmıştı:

«Onu hiç bir zaman göremiyeceksiniz.»

Müterakkipçiliğin **mâhut** «demogok»unun, -Şevket'in hapishane hayatındaki lâkabı «demagok» idi, yani bu sıfatî tesadüfî değildi,- sarfettiği yukarıki cümle, tahmini bir söz değil, **aynen** söylediğinin tâ kendisidir. Belki mahkeme tutanaklarında bulunacaktır.

O «tarihî» havlayış hiç şüphesiz ondan sonra buram buram açılacak olan «Müterakkip ve Murakıp» lık fikriyatının ilk kelbî (sinik) sırıtışı idi. Onunla demek istiyordu ki:

«— Ey efendim, sermayedarlık! Sen korkma, maksadımız seni basamak etmek değildir. Bilâkis senin yapamadığın şeyi yapacağız. Ya ni 2iVCümlenırıiçfşisı madığın şeyi,yapacağız. Yani işçi sınıfını sulh ve müsalemetle (barışçı yoldan) sana basamak yapacağız. İşçi sınıfının siyasi mücadeleye yükselmek arzusu önünde öyle mahirane bir merdiven kuracağız ki, bu merdiven o kadar namütenahi (sonsuz-y.n.) basamaklı bulunacaktır ki, hiç kimse onun sonuna kadar yükselemeyecektir.»

Tabii, Müterakkipçilik demogojisi, işçi sınıfını sonuna dek kandırabileceğini sanıyordu. Fakat burjuvazinin keli bir yol kızmıştı. (İstiklâl Mahkemesinin reisi «Kel Ali» idi). Bu kel, dalgayı anlıyamadı.

İki yıl sonra aynı pislik bülbülü İstanbul Ağırcezasında kendi «ideoloji» sinin, yani Müterakkip ve Murakıpçılığın baykuşu olacaktı: «Vatanımı sosyalizm kadar severim», diyecekti ki... mesele aydınlansın!

Şu izahlardan ibretle anlaşılacağı gibi, Legal Marksizm ve Ekonomizm cereyanları bizde Rusya'dakinden daha Şarkkârî, daha «Alaturka» olmuştur.

Faraza, Rusya'da olduğu gibi, bizde bilimsel metotlara göre tutanaklara geçmiş mücadele ve münakaşalar yok. Bizimkiler, hele Müterakkip ve Murakıp'lar birbirlerinin ağzına tükürmüş gibi, demogojilerini en hipokrit kaçamaklarla, sırf sözlü olarak yapmaya azami dikkat etmişlerdir.

Aydınlıkçılıktan hiç değilse bugün, elle tutulur bir materyal tarihe geçmiştir. Müterakkip ve Murakıpçılık ise hep ahbapçavuşluk yoluyla (Arkos'ta yaptıkları gibi) kaçakçılık kliki halinde bütün demogojisini fiskosla yaptı.

Arada sırada [işçi yoldaşların o pek yerinde tâbiriyle, bir **«Buruşur»** (yani Fransızcası Brochure; Türkçesi: cepten cebe geçerken buruşur anlaşılmaz hale gelir)] bir risalecik çıkar. Ama en çok dikkat edilen cihet, o buruşur'un bir an önce buruşması ve yırtılıp bir yana atılmasıydı.

Onun için, gizliliğin manasını, küçük burjuva esrarengizliğiyle «örtbas etmek» veya softaca gömmek zanneden bu kötü geleneğe bir daha lânet ederek, bilimsel sosya-

lizme doğru hazırlık saydığımız iki konağın bazı özelliklerine yine yapılanlardan örnek olarak işaret edelim.

Aydınlıkçılıkla Müterakkipçiliği ayrı ayrı incelemeyeceğim. Bulunduğum yer için öyle bir inceleme güç olduğu kadar, lüzumsuz bir iştir.

Güçtür: çünkü, ikisinin de kökleri kadar meyvaları da, başlangıçları gibi gayeleri de birbiriyle sıkı fıkı kenetlenmiş haldedir.

Lüzumsuzdur: çünkü, Leninizm bunlara karşı ayrı ayrı değil, topuna birden yaylım ateşi açarak mücadele etmişti. Türkiye Marksistleri de Lenin'in izinden yürümek zorundadırlar. Şu halde, gerek Aydınlıkçılığın, gerekse Müterakkip ve Murakıpçılığın ana vasıflarını Kuyrukçuluk adıyla kısaca tesbit edelim.

TEORİ KIRINTICILIĞI ve SAPIKLIĞI

Bütün oportünizmler gibi, bizim Müterakkip ve Murakıpçılıkta dahi öyle mütecanis (tutarlı) bir ideoloji bulmaktan daha güç hiçbir şey yoktur. Çünkü orada «profesyonel» «demogok»lardan, yanar döner genç küçük burjuva aydınlarına; bazan «saf» sıfatını bir rozet gibi takınan aristokrat işçilerden, «temiz» sayılan hakiki «beyzâde»lere kadar tipler vardır. Bunlar asıllarını inkâr edememişlerdi. Proletaryanın devrimci mücadelesine çirk ve çepel olmuş türlü temayüller biçiminde ortalığı har vurup harman savuruyorlardı.

Onun için **Marksizme Hazırlık** devrindeki teoride iki karakter üstün görünüyordu: 1) Kırıntılık, 2) Sapıklık...

A. — **Kırıntılık :** Kurtuluş, edebî bir tenkit mecmuasıydı, Marksizme özeniyordu. Aydınlık, Marksist bir tenkıt mecmuasıydı, edebiyattan yakayı kurtaramamıştı. Fakat 1927'den önceki konakların ortak yanları, gereği gibi sistematik bir propaganda yayını olmayışları idi. Bütün teorik faaliyet legal bir mecmuayı çıkarmak etrafında toplanıyordu.

İllegal yayın kısa ömürlü, kıt tenkitli, sırf ajitasyon edebiyatı olarak yaşıyordu. Partinin ve teşkilâtın ideolojik inkişafını güden, tam manasıyla sistematik bir propaganda ve ajitasyon **planı** yoktu.

Yabancı dil bilenler, eğer bulabilirlerse, bazı komünist yayınlarını takip edebilirlerdi. Ancak bu takipte de

sistem arama. Ne parti kitlesini, ne partisizler yığınını öğreterek yetiştirecek teorik bagaj yoktu. Öyle zamanlar oldu ki, Marks'ın öldüğü günü bilmek, bayağı bir büyük alimlik sayıldı.

Halk İştirakiyun ve Anadolu Komünizmi teorice koftu. Müterakkip ve Murakıpçılık teorice bir kırıntı ve döküntü kırkanbarı oldu. Açıkça plansız, tam hedefsiz, derme çatma, gelişigüzel, günlük konular etrafında, yarım yamalak, basma kalıp lâf ebeliği (phraseologie),, işte Müterakkıp ve Murakıpçılığın teorik varlığı.

B. — **Sapıklık** : O kadar yepyeni ve orijinal bir şey değildi. Marksçı Leninizmi medrese mantığıyla yaymak, devrim tarihinde çok önce görülmüş olağan şeylerdendi. Başlıca önemli fıkralarını hatırlayalım.

1 — **İktisadî mukadderatçılık** (Ekonomik fatalizm) Malûm. Bernstein'cılık. Herşey ekonomik ilişkilerin ve üretici güçlerin fatal (mukadder ve meş'um) kaza ve kaderine tâbi. İnsan istediği kadar çırpınsın tarih seli içinde, maddi kanunların akıntısına kapılıp giden saman çöpünden başka bir şey değildir. Ziya Gökalp'ın Durkheim'dan çalıp tefe koyduğu: «Gözlerimi kaparım, vazifemi yaparım» şiarının başka bir mantıkla tefsiri.

Bilimsel Sosyalizmin, insanı münfail (pasif) değil, fail, feal (aktif) bir varlık sayışı, burjuva skolastik mantığıyla Marksizmi anlamıya kalkışan demagoklar için hiç derin araştırılmıyacak, pek üstünkörü geçilmiye bakılacak bir nokta idi.

En «demagok» geçinen Müterakkipçinin, diyalektik karşısındaki tutumu, devenin nalbantla olan münasebetinden farksızdı. O sıralar diyalektikten bahsetmek bir geçim zarureti olduğu için, bahsedenler arasında en «Marksist» geçineni; az sıkıştırılınca, hatta muhatabı pek ilimle uğraşmamış kimse olsa bile, işi şakaya boğardı, diyalektiğin tezatlarını ezberlenmiş bir fantazi gibi tekrarlardı. «Ulûm'u diniyye» hocası gibi: «Bunu böööyle bilin» demiye getirirdi.

Bu yüzden Müterakkipçilerin hem ekonomik zaruretleri, hem de insanın feal (aktif y.n.) oluşunu kabul etmeleri

olağan değildi. İnsanın tabiata uyarken tabiatı da kendisine uydurduğunu **ciddice** hazmetmeleri imkânsızdı. Bütün politikaları bu imkânsızlık içinde bocaladı.

2 — **Sermaye hayranlığı:** Bu da meçhul değil. Cunowculuk. Cunow'un Emperyalizm için söylediğini Müterakkipçiler genellikle Türk kapitalizmine tatbik ediyorlardı.

Madem ki ekonomik kanunlar insanların mukadderatlarını tayin eden birer allahtırlar, insanın bu mutlak kaza ve kaderden kaçınmasına imkân olur mu? Yağmur tabiatın maddi kanunudur. Yağmur yağarken şemsiyeyi niye açmalı? İnsan maddi kanunlara karşı koyamaz.

Onun gibi, kapitalizmde toplumun gelişme tarihinde geçirilmesi elzem bir konaktır. Fenadır, kötüdür, ve ilh.. ama Marksizm iyi veya kötü diye bir prensip kor mu? Hayır. Öyleyse, kapitalizm sadece iyi kötü bir zarurettir.

Ancak biz bugün klâsik kapitalizm devrinden uzağız. Dünya ekonomisi bir bütündür. Devrimler, dünya devrim kuvvetlerine göre belirlenir. Dünyada hakim devrim kuvveti, Proletarya devrimciliği ve Bilimsel sosyalizmdir... diceksiniz.

Adam siz de. İşte Türkiye'de bugün kurulmuş bulunan düzen sömürge kuruluşundan henüz sıyrılmış bir burjuva düzeni değil midir? Devrimci olalım. Lâkin önce burjuvazi kendi devrimini yapsın, üretici güçlerini geliştirsin. Bekliyelim. Çünkü burjuvazi de devrimcidir.

Kapitalizm Türkiye'de bir emrivakidir. Onunla mücadele ancak iktisadi ufak tefek legal alanda olur. Siyasi devrim ve iktidar mevkii mücadelesi bir deliliktir. «Demagok» burasını medrese diliyle şöyle anlatıyordu:

Burjuvazi (inkılâp değil «ingılap») gılıcını (kılıcını değil) bir kerre havaya kaldırmıştır. Buna inkılâp terörü denir. İnkılâba da vuracak, irtica-a da.

Şu halde devrimciler boş yere kanlarını döktürmemek isterlerse, burjuvazinin «ingılâp kılıcı»na karşı çıkmamalıdırlar. Emrivakiyi kabul etmelidirler, ve ilh.

Marksizm ancak bu kadar bayağılaştırılabilirdi. Lenin, Cunowizm hakkında şöyle diyordu:

«Emperyalizm demek sermayedarlık demektir. Sermayedarlığın inkişafı gayrı kaabili içtinaptır (önüne geçilmez şeydir), **ve bir terakki amilini** (ilerleme faktörünü) **teşkil eder. Demek ki emperyalizm bir terakkidir. Onun önünde yamyassılaşarak onu meth ede ede göklere çıkarmak lâzımdır. Bu 1895'lere doğru görülen Narodniki'lerin kaba delillerini** (belgelerini), **argümanlarını hatırlatıyor. Onlar eğer, diyorlardı, Marksistler Rusya'da kapitalizmi kaçınılmaz bir hadise ve bir ilerleyiş faktörü sayıyorlarsa, birer meyhane açıp kapitalizmi yaymıya koyulsunlar.»** (L.: Imperialisme der niere etape du Capitalisme, s. 178).

Popülistlerin 35 yıl önce söylediklerini bizim «Marksist» Müterakkipçiler yaptılar: her biri burjuva cephesinde pis birer meyhane gibi dükkân açıp kapitalizmi Mahmutpaşa tezgâhtarlarının utanmazlığıyla savunuyor ve reklâm ediyorlar... Akıntıya kürek çekeceklerine!

3 — **Burjuvazi ile Proletaryanın yolunu aynı saymak :** Müterakkipçiler yukarıdaki kavrayışlarından şu neticeyi çıkarıyorlardı: Şimdiki halde Türkiye'de kapitalizme girdik. Bu ileri ve zaruri bir yoldur. Bu yolu meselâ (bu misali biz uydurmuyoruz. Ekonomistlerin aynen ifadesidir). İstanbul'la Ankara arasındaki yola benzetelim. Yolun kapitalizm kısmı İstanbul'la Eskişehir arasıdır. Eskişehir'den sonra Ankara'ya kadar sosyalizm başlar. Bugün işçi sınıfıyla kapitalist sınıfı Haydarpaşa'dan aynı trene binmiş bulunuyor. Eskişehir'e kadar her iki sınıf, —kaçıncı mekvilerde oldukları tasrih edilmiyor (açık açık söylenmiyor - y.n),— birlikte gelecekler. Kapitalistler Eskişehir'de trenden «inecekler»! Artık yeni yola, Ankara yoluna, proletarya devrimine düdük çala çala yol alınacaktır...

Müterakkipçi demogoklar bu örnekle, —belki de farkına varmaksızın,— ne demek istiyorlardı?

a) İstanbul'la Ankara arasındaki mesafe 577 kilometre midir? İşte Türkiye'de devrim yolunun mesafesi de tıpkı böyle kilometre gibi sabit ve mutlak bir uzunluktur. Kapitalistler ancak, faraza bu yolun Eskişehir istasyonu-

na kadar geldikten sonra inerler. Ondan önce trenden insek, Komünizme değil, Kapitalizme düşmüş oluruz,

b) Kapitalizm son istasyonuna geldi mi, artık kendi devrinin bittiğini anlar ve hemen bavulunu, bastonunu, şapkasını alarak, tren arkadaşı işçi sınıfına Allahaısmarladık der, çekip gider. Onu kolundan tutup atmıya, kan dökmeye ve ilh. lüzum kalır mı ya o zaman?

Yani dünya devrimleri döneminde bir memlekette kapitalizmi mutlak zaruret olarak kabul eden Müterakkipler, bu kapitalizmin, tıpkı falan klâsik kapitalizm gibi şu kadar yıl sürmek hakkını taşıdığını kabul ederler. O zaman tabii şu noktaları hiç düşünmezler.

c) Kapitalizmin gidişi sırasında işçi ile patron aynı mükellef trenin koltuklarına yaslanmış birer uzun yol yoldaşları değildirler. Eğer yolcu kapitalist ise, işçiyi mutlaka şimendifere benzetmek gerekir. Çünkü kapitalizm işçi sınıfının sırtında, ondan çaldığı artı değerle yaşıyan ve tarihte seyahat eden bir sınıftır.

d) Sosyal yapı aynı kapitalizm olmasına rağmen, işçi sınıfıyle kapitalist sınıfları birbirleriyle mücadelelerinde aynı yolu tutmazlar ve aynı vasıtaları kullanmazlar. Ve proletarya devrimine kadar şimendiferle gelen işçi sınıfı, ondan sonra yine şimendiferle yoluna devam edecek değildir. Bilâkis, eğer kapitalizm şimendiferse, sosyalizm tayyaredir... Ve ilh., ve ilh...

Müterakkipçilerin demogojilerini daha ziyade ciddiye alabilme imkânı bulunsaydı, bu mukayeseler ilânihaye uzatılabilirdi. Keselim.

4 — **Anti-emperyalizm = Kapitalizme tapınma** Türk burjuvazisi anti-emperyalist olmıya mecburdur. Emperyalizmle yaptığı mücadele devrimcidir... Bu başlangıçtan Müterakkipçilik hangi neticeyi çıkarıyordu?

Yukarıda yolları birleştirmişti. Burada, madem ki devrim var, herkes devrimcidir. Burjuva devrimcileriyle proletarya devrimcileri arasında bir fark aranmamalıdır!

Meselâ, —hiç şaşmayın, —«Gılıç Ali» Müterakkipçilerin ağızlarının suyunu akıtacak bir «ingılâpçı» örneğidir.

Hatta işçi sınıfı Türkiye'de bir devrim yaparsa, burjuva devrimcilerini Kırım'daki Beyaz Saraya götürüp âhir ömürlerine dek izzet ve ikrâmdan geri kalmamalıdır! (Burjuvazinin Abdülhamit'i Selânik'te yaşattığından daha çok izzet ve ikrâmla.. Çünkü daha «inkılâpçı»dır..)

Teşmillere devam edebilirsiniz. Çin'de proletarya iktidar mevkiine geçer geçmez, ilk iş olarak Çankayşek'in heykelini dikecektir. Alman işçileri devrimi başardıkları gün Hindenburg'u devrim mâbedinin (tapınağının) en kocaman putu yaparak karşısında bol bol istavroz çıkaracak.

Emperyalizm düşmanlığı ile gerçek sosyalizmi birbirine karıştırmak ta o kadar yeni birşey değildir. Almanya'da Wolfheim (ve onun sol kanadı Lauffenberg, Otto Rovelle) lerin **«Millî Bolşevizm»**i, Schröder'lerin **«Hamburg cereyanı»**, ve ilh.. Proletarya devrimiyle burjuva devrimini çorba etmenin babalarıdırlar. Onlar da:

«Herkes Bolşevik olsun, Fransızlara hücum edelim!» diyorlardı.. Bu suretle Kayser'in de gönlü şâd olmaz mıydı?

5 — **Müterakkip ve Murakıp olmak :** Ekonomizmle Murakıpçılığın elifi elifine benzeştikleri nokta özellikle burasıdır. Ekonomizmin «Merhaleler Nazariyesi» (Aşamalar teorisi) ve «Vetire Tabya»sı (Prose taktiği) malum: önce sırf iktisadî; sonra iktisadiye yakın siyasimsi, daha sonra Sosyal-Demokrat programınca nihayet sırf siyasî mücadele; ve en sonunda Çarlığa hücum taktiği...

Bizim Müterakkip ve Murakıpçılık ta aynı yolu tutar. Türkiye proletaryası devrimci harekete imamın mimbere çıktığı gibi bir basamak basıp dokuz tekbir ve salavat getirerekten öteki basamağa yükselecektir. Hem ayrıca her basamağı atlamak için, bizim Kuyrukçulardan fetva (müsade) almıya mecburdur.

Kuyrukçular kitle içinde bir takım hücreler yapacaktır. Ama bu hücreler kitleleri devrimci hareketlerde idare etmek ve teşkilâtlandırmak için kurulmıyacak, işçiler ara-

sında elde dürbün veya hurdebin (mikroskop) veya teleskopla: **«Müterakkip ve Murakıp»** olmak için kurulacaklar.

Kuyrukçular kanaat getirdiler mi ki objektif durum (yani burjuvazi) müsaittir, o zaman bir «Buruşur» yayıp içinde mucizelerini göstereceklerdir: Ey Türk proletaryası, diyeceklerdir, sosyal Mehdî'nin buyrultusu odur ki, artık sırf iktisadî mücadele taksiratın bitmiştir. İmdi yarı siyasî, yarı iktisadî mücadelede çile doldurmaya çağrılısın. Elbet mukadderatın inayeti bir gün seni de «sırf» siyasî zikr ve tehlil mertebesine eriştirecektir. Nihayet, belki de, sabreden derviş gibi seni de devrimci aşka ermiş görürüz. İnşallah'ü teâlâ...

Marksizmi medrese kaçkını alaturka küçük burjuva aklı selimi ile (sağduyusuyla) turşuya çeviren Müterakkip ve Murakıp demagojinin argümanları az buz değildir:

a) Aksi taktirde, derler, eğer şu Marksizmi anlamıyan ve objektif şartları hesaba katmıyan sergüzeştçilere (avantüryelere) uyup ta, bütün mazlum sınıfların millî ölçüde hoşnutsuzluklarını devrimci şiarlarla tatmin etmiye kalkarsak ne olur? Şu iki felâkete uğrarız:

1 — Sınıfî mücadele karakterimizi, proleterciliğimizi kaybederiz;

2 — Zaten burjuva tedhişinden (teröründen: zılgıdından) dar kurtardığımız kellerimizi Kemalist «ingılâpçılarına» helâl etmiş oluruz.

Maazallah biz ortadan kalkarsak Türkiye işçileri başsız kalmaz mı? Sonra biz ayar naneleri bir daha nereden bulabilirsiniz?

Görüyoruz. Mesele bellidir.. Kuyrukçular önce kendilerine keşifkolu süsü verirler. Sonra «Müterakkip ve murakıp» usulleriyle işçilerin doğacak kendiliğindenci (Spontane) hareketlerini gayet «objektif» ve «Marksist»çesine müşahede ve tetkik ediyorlar.

Böylece Hegelci bir diyalektikle keşifkolluğu (öncülük) «dündarlığa» (ardçılığa) çevrildikten sonra, kapitalistlerle mücadele için biricik çareyi ele geçmemekte, ve ele geçmemeyi de, tabii hiç bir iş yapmamakta buluyorlar.

Tabii hiçbir iş, hatta bir grev bile yapmadıktan sonra, meselâ patlıyan en basit Tramvay Grevinde, **Türk** proleterlerinin **yabancı** sermaye ile **Santim mücadelesinde bile,** Türkiye'deki sınıf mücadelesinin nasıl asla ekonomik mücadele (yâni patronla işçi kavgası) halinde kalamadığını göremiyorlar. Türkiye proletaryasının en basit metelik dövüşünde bile, karşısına tekmil burjuva devletinin bütün silahlarıyla seferber edildiğini göremiyorlar. Yani, iktisadî kavganın çarçabuk siyasî boğazlaşmaya döküldüğünü göremiyorlar.

b) Kuyrukçular devam ediyorlar. Bu mantıkları bilhassa aristokrat işçilerin yüreklerini paramparça ediyor. Ve işçi aristokrasisi o şâhâne Kuyrukçuluk teorisinin yaman «ideolok»larına karşı birtakım kuru siyasetçi cücelerin yaylım ateş açmasının bir delili sayıyorlar.

İkinci argüman şudur: Hep Kuyrukçulara göre bütün memleketlerde işçi hareketi önce basit mücadele şekillerinden başlamıştır. «Marksizm», onlara göre, her yerde olduğu gibi, Türkiye'de de hareketin önce bir Sosyal-demokrat hareketi şeklinde başlamasını emredermiş. Burjuvaziyi alıştıra alıştıra ilerlemeliymiş. Kuyrukçuların, yani topyekün Aydınlıkçı ve Müterakkipçilerin bu kanaatlerinde neler gizliydi?

1 — Önce yalan söylüyorlar: demagokların en çok başvurdukları silah yalandır. Onların şiarları: yalan, yine yalan, daima yalandır. Hareketin her yerde Sosyal-Demokrat hareketi olarak «başladığını» söylüyorlar. Oysa İkinci Enternasyonal'in Sosyal-Demokrat sapıklığı, Birinci Enternasyonal'in devrimci vasıflarına bir müddet sonra ihanet eden bir sapıtmadır. Bir başlangıç değildir, devrimci başlangıcın soysuzlaşmasıdır. Her Sosyal-Demokrat hareketin içinde bir devrimci bir de oportunist mücadele vardır. Bolşevizm Rus Sosyal-Demokrat Partisinin bir kısmı olduğu gibi, Menşevizm de bir kısmıydı.

Marksizm hiç bir zaman Sosyal-demokrat hareketini hiçbir kimseye tavsiye etmemiştir. Marks'ın kendisi, «komünist Manifesti»ni yayınladıktan sonra, Kolonya'da ih-

tilâl hareketini alevlendirmeye ve teşkilâtlandırmaya gitmişti. Almanya'da Lassale'cılara bulaşan ilk Sosyal-Demokrat temayülünün Gotha programını Marks en acı tenkitlere uğratmıştır: sanki o «Sosyal-Demokrat» başlangıcının bir gün nerelere kadar varacağını önceden görmüştü.

Her memlekette ortodoks Marksizm'den ayrılmalar oldu, demek başka şeydir, her memlekette böyle ayrılıklar lâzımdır demek gene başka şeydir. Kuyrukçular eğer birinci fikri, yani her memlekette muhakkak öz prensipten sapıtma olur fikrini murad ediyorlarsa ona şüphe yok. Ve zaten kendileri de bu iddiaların en muvaffak olmuş bir cesetleşmesidirler.

Ne var ki, o zaruri başlangıç sapıtışları değil, her ülkede bu gibi sapıtmalar tepelendiği ölçüdedir ki devrimci hareket muvaffak olmuştur. Kuyrukçular, her yerde Kuyrukçuluk olmuştur, derken, Kuyrukçuluğu ebedileştirmeye, sapıtmayı Marksizm'in yerine geçirmeye kalkışıyorlar. Kulakların doldurdukları iki buçuk işçi küçükburjuvalarına öyle bir sapıtmayla işe başlamanın **«lüzumlu»** olduğunu kabul ettiriyorlar.

2 — Onlar objektifliği ve realistliği demogoji sanıyorlar. Kuyrukçular çok bilmiş görünmek için, bütün kabiliyetsizliklerini objektif imkânsızlıklarla tefsire kalkışıyorlar. Oysa, bu bayağı ve sözüm yabana **«realistlik»** (gerçekçilik)lerine karşı, yine bu Sosyal-Demokratlık lüzumu hakkındaki teorileriyle ihanet etmiyorlar mı?

Sosyal-Demokrat sapıtması, Birinci Enternasyonalle Üçüncü Enternasyonal arasındaki klâsik kapitalizmin oldukça uzun süren müsalemetçi (barışçı) devrine has bir demogojidir. Bugün Emperyalizm devrindeyiz. Emperyalizm devrinin «objektif» ve «gerçek» vakıası (olayı): Dünya Savaşlarıyla Dünya devrimleri devri oluşudur.

Öyleyse bu devirde barışçı kapitalizm devrine has olan bir uzun Sosyal-Demokrat sapıtması için işçi sınıfı içinde az yer kalmıştır. Nitekim bizzat Kuyrukçuların ken-

di ömürleri Türkiye proletaryasının devrimci hareketi içinde yalancının mumundan fazla sürebildi mi?

Demek objektif şartlar ve realizm onların demagojilerinden bambaşka bir şeydir.

3 — Harekete geç gelmekten yararlanmayı değil, tersini istiyor. Proletarya ve devrim hareketine geç gelen Rusya'da Leninizm, geçmişin bütün derslerinden yararlanmayı bildiği için, Bolşevik Partisi 15 yılda iktidar mevkiine çıktı. Ya bizim Kuyrukçular Türkiye işçilerine neyi tavsiye ediyorlar?

Almanya, Fransa, İngiltere ve ilh. işçi hareketlerinin boyuna yıllarca lânet halkası gibi boyunlarına asılmış sapıtmalardan ders çıkararak sakınmayı tavsiye etmiyorlar. Hayır. O sapıtmaları aynen bizde de tekrarlatmak istiyorlar... Burjuvazinin «İstiklâl Madalyası»nı yerden göğe kadar hak etmiş bir subjektif «ideoloji» değil mi onlarınki?

4 — Burjuvazinin izni ve emriyle hareket, Müterakkip ve Murakıpçılık konusunda burjuvazi ile Kuyrukçular tamamen mutabıktırlar. Burjuvazinin hep istediği şey, gerçek sosyalistlik yerine «Sosyal-Demokratlık» veya «Trotskistlik»tir, Kuyrukçular da aynı şeyi istediler. Olamadılar, başka. Çünkü, gerek Trotskistlik, gerek Trotskizmin Avrupa'daki çeşidi olan Sosyal-Demokratlık (yani Menşevîklik) genellikle yasa (Tüzük-y.n.) noktasında Bolşevizm'den ayrılmıştır.

Kuyrukçular Sosyal-Demokratlığı işçiler için değil, burjuvazi için kabul edilebilir bir hareket olsun diye istiyorlardı. Onlarca, burjuvazi lütfedecek ki, işçi sınıfı bir reform kazansın, işçiler uslu duracaklar ki, burjuvazi bir lütufta bulunsun. Sınıf mücadelesi mi dediniz, fakat egemen rejim ona «müsaade» etmiyor. Kuyrukçular hakkın kuvvet olduğunu, yalnız bugünün acı kuvveti önünde eğilmek şeklinde kabul edebilirler. Ve işçilerin kendi kuvvetleriyle burjuvaziye dayatacakları hakları bir lütuf gibi göstermeye mecburdurlar.

6 — **Kaba günlük politikacılık :** Almanya'da bizim Kuyrukçuların benzerleri Marks'ın **«Realpolitiker»** dediği Lassale'cılar gibilerdi. Bunlar hakkında Kugelman'a yazdığı (23 Şubat 1865 tarihli) mektubunda Marks şöyle diyordu:

«Schweitzer ve ortaklarının hüsnüniyet (iyi dilek) **ile hareket ettiklerine kaniim. Fakat bunlar Realpolitikacılar'dır. Mevcut ahval ve şeraitten kendine pay çıkartmak ve Mikel ve ortaklarına «Realite siyaseti»nin imtiyazını bırakmamak istiyorlar. [Bu sonuncular (komünistlikten sermayedar uşaklığına geçiş ve ilh. şeklinde) Prusya hükümetiyle içli dışlı, sıkı fıkı** (intermixture) **olmak hakkını kendilerine saklamak emelinde görünüyorlar.] Bunlar biliyorlar ki, işçi gazeteleri ile Prusya'daki (ve binnetice geri kalan Almanya'daki) işçi hareketi ancak polisin lütfuyla tutunabilir. Öyle ise, tıpkı bizim «Cumhuriyetçi» Realpolitikacıların «bundan maada, ne de olsa» bir Hohenzol'lerin Kayzerini kabule amide oldukları gibi, meseleleri ve hadiseleri nasılsalar öylece ele almayı, hükümeti ürkütmemeyi, içerletmemeyi ve ilh. istiyorlar. Fakat ben bir Realpolitikacı (gerçek politikacı!) olmadığımdan, âleni bir beyanatta bulunarak (bunu yakında bazı gazetelerde bulacaksınız), Engels'le birlikte Sozial-Demokrat'tan istifa etmeyi zaruri gördüm.»**

Bizim Kuyrukçuların «Realistliği» (gerçekçiliği) de aşağı yukarı aynı idi: Polisin lütfuna dayanan bir Aydınlık neşretmek, hükümeti içerletecek her türlü taktik ve ideolojiden ırak kalmak. Ancak, bizim **Realpolitikerler** Almanya'daki «Sosyal-Demokrat»çı dadaşlarından bu sahada da yayan kalıyorlardı.

Lassale'cılar, polisin ve Bismarck'ın lütfuyla Liberallere karşı, işçi içinde şöyle böyle büyücek bir kitleyi teşkilâtlandırabilmişler ve onun da başına geçmişlerdi. Bizim Kuyrukçular da Türkiye işçileri içinde öyle bir basamak aradılar durdular. Fakat bütün o kabaca Türk «Realpoliti-

kacıları», realitenin önünde yamyassı olduk sanırız ve özakideci Marksistlerin nisbetsiz hücumları karşısında efendilerimizden bol bahşiş ve şeref kopartarak kitleleri aldatırız sanırlarken, puta çevirdikleri o «Realitenin kendisi» ni de göremediler. Türkiye'de Sosyal-Demokrat oportunizminin bir hülya olduğunu, öyle bir devri Türkiye proletaryasının Kuyrukçuluk ihanet eder etmez sıçrayıp geçebileceğini anlıyamadılar. Anlıyamıyorlardı ki eski camlar bardak olmuştur.

Almanya'nın Bismarkizmiyle Türkiye'nin Bonapartizmi arasındaki fark, barışçı kapitalizmle kapitalizmin son merhalesi arasındaki mesafe kadar derin bir uçurumdur.

Vülger Realizm (bayağı gerçekçilik) derken, Türkiye Kuyrukçuları, bayağı da olsa, yamyassı ve tatsız tuzsuz da olsa, öyle kaba bir Realizme (gerçekçiliğe) dayanamıyacak kadar ütopist olduklarını ayrıca göstermiş bulundular. Umduklarına göre işçi içinde buldukları şey feci bir hayal kırgınlığı oldu.. Kuyrukçuların kasıtları, Daniel de Lion ve öğrencileri I.W.W.'nin zikrettiği «Labour Lieutenant of the Capitalist Class» (Kapitalist Sınıfının İşçi Tezgâhtarı) veya Lenin'in zikrettiği veya Lenin'in «İşçi hareketi sinesinde burjuvazinin acenteleri» dediği tipler, Kuyrukçuların işçi aristokrasisi içinde lâzımdır diye yaydıkları Sosyal-Demokratlar olmak idi. O hiç bir zaman kavrıyamadıkları «Objektif realiteler» öylesine aktı ki, Kuyrukçuların Ekonomistlikten Menşevikliğe doğru kabakçiçeği gibi açılmalarına: ne efendileri Türk burjuvazisi ve polisi müsaade etti, ne de Türkiye proletaryası ve onun keşifkolu göz yumdu.

Emperyalist (Finans-Kapitalist) münasebetlerle kakırdıyan Türkiye'de ikisi ortası, şaşırtmaca, aldatmaca yok.. Ya burjuvaziden yana olacaksın, ya proletaryadan yana... Demokrasi canbazlığı, Sosyal-Demokrat palyaçoluğu, burjuvazinin kendi içinde ve kendi emriyle bile çıksa: Serbest Fırkacı Fethi komedyası gibi çarçabuk skandal ve faciaya döner.

Demek bizim Kuyrukçular, Alman Lassale'cıları kadar olsun, hatta **«Realpolitikacı»** dahi olamadılar. Niçin? Lenin söylüyor:

«Oportünizm artık, 19. cu yüzyılın yarısından itibaren İngiltere'de olduğu gibi, bir memleketin işçi hareketi içinde onlarca yıl büsbütün muzaffer kalamaz. Bir sıra memleketlerde oportunizm daha önceden çökmeye ve sosyal şovenizm biçimi altında burjuva siyaseti ile karışarak ve kaynaşaraktan kesince kankıranlaşmaya başlamak üzere kusva haddini (uç sınırını) **daha önceden geçmiştir.»** (L.: **Emperyalizm,** s. 93).

SİYASİ DÜMDARLIK (ARDÇILIK) ve PISIRIKLIK

Yukarıdaki teori yoksulluğu, teorik kırıntıcılık ve sapıklık «fatalman» (mukadder ve meş'um surette) politika dümdarlığını ve pısırıklığını getirecekti. Ancak bunu söylerken sakın Kuyrukçuların ipe sapa gelir bir siyaset başardıklarını sanmıyalım.

Onlar «Marksistiz» derlerken, âdeta «Lâ siyasîyiz» (politika dışıyız) demek isterlerdi. Onun için Kuyrukçuluğun politika üzerine yaptıklarından çok, nasılsa ağzından kaçırdıklarını, tek tük dediklerini hatırlamak mümkündür. Eğer Kuyrukçuların politikada mutlak bir yaptıklarını bulmak gerekirse, onu, proletaryanın öncü siyasetine karşı gösterdikleri sistematik sabotajda aramak lâzım gelir.

Parti'nin İç Politikasında : Kuyrukçuların bütün faaliyetleri iki noktada toplanır:

1) Gerek aşağıdan, gerek yukarıdan gelen devrimci siyaset ve keşifkolu taktiği hamlelerine karşı **«siperi sâika»** (paratoner-y.n.) olarak, Parti'de **«cereyan kesmek»,** kan damarlarını kurutmak.

2) Ya **aldatma,** yahut (kariyerizm ve menfaate tapınma) hislerinden yararlanarak **«dolap çevirmek».**

Parti'nin Dış Politikasında : Gene başlıca iki yönde sapıttılar:

1) **Siyaseti burjuvazi güdebilir ve gütmelidir:** Almanya'nın «Millî Bolşevizm»cileri: «Herkes Bolşevik olsun,

Fransa'ya hücum edelim» diyorlardı. Bizim Kuyrukçular bu mantığı tersine çeviriyorlar: «Hepimiz Kemalizme âşık olalım ki, Emperyalizme hücum edilsin» fikrinde idiler.

Onlar, aman Halk Fırkası düşmesin, diye içlenirlerdi. Çünkü «devrimcidir» çünkü o giderse «yerine gelecek olan sosyalizm değil, irticadır!»

Niçin mi? Çünkü:

a) Kuyrukçular Parti'nin tekmil sosyal hoşnutsuzları sistemleştirerek işçi sınıfının öncülüğü altında açılacak devrim savaşının erkân'ı harbiyesi (kurmayı) olduğunu kavramamış, yahut kavramak istememiştirler. Bu, Parti'nin devrim kurmaylığına imansızlıktır.

b) Kuyrukçular Türkiye'de biricik devrimci hareketin Emperyalizm aleyhtarlığı olduğuna kanidirler. Emperyalizme karşı mücadelede yarı-sömürge bir memlekette işçi sınıfıyle kapitalist sınıfının rollerini birbirinin aynı farzederler.

Kuyrukçuluk önce işçi sınıfının bağımsız bir siyasetini inkâr eder. Sonra, tabiî ve mantıkî bir netice olarak: Politikada burjuvaziyi öncü ve işçi sınıfını ardçı durumuna düşürür. Daha doğrusu, işçileri burjuva politikasının pasif âleti menzelesine indirir. Bu yüzden meselâ Tramvay Şirketi ile Darülfünûnlular (Üniversiteliler) arasında geçen çarpışmayı Polis Müdürü kadar olsun heyecanla karşılıyamazlar, Bu durum, işçi sınıfının rehberliğine imânsızlıktır.

2 — **Burjuva siyasetini alkışlamak** : Türk burjuvazisine karşı bir proletarya siyasetini koyamıyan ve tutamıyan Kuyrukçuluk, ister istemez işçi sınıfı içinde burjuva siyasetinin meddahlığından (övgeçiliğinden) başka bir işe gelemez.

a) Siyasette meddahlık Meselâ Kuyrukçular Şapka İnkılâbını gördükleri gün, ağızları bir karış açılmıştı. En kodamanları: «Biz bile bunu yapamazdık» diyordu.

Onlar sosyal devrimi: burjuvazinin emtea sürümü ve demogoji için yaptığı Deli Petro'vari revolusyonarizmle karıştırıyorlardı.

b) Ekonomi politikada meddahlık Kapitalizm ge-

liştikçe tekelleşir ve zayıf kaldıkça Devlet kapitalizmine başvurur. Fakat Kuyrukçular Türk burjuvazisinin tekelci Devlet kapitalizmini gördükçe hayran olurlar. Lassale'cıların Devlet sosyalizminden beklediklerini bizimkiler Devlet kapitalizminden umarlar. «Sanki biz olsak ne yapabilirdik?» sualiyle içyüzlerini açığa vururlar.

3 — **Burjuva tedhişini haklı çıkarıp alkışlamak :** Kuyrukçular sözde müdafaa kılıklı: «Bize vururlarsa irtica olur» yollu nasılsa bir lâf kaçırmışlardı, Bu «lâf» onlara hatta bir kahramanlık gazâsı kadar şöhret verir görünmüştü. Lâkin o sözde bile gizlenen mânâ: «Aman bize vurmayın!» demenin avukatlığı değil miydi? Çünkü bu söz, Lenin'in sözü olarak öne sürülüyordu. Ve Kemalizm o zamanlar bugünden çok daha fazlasıyla Leninizm'in prestijini hatırlıyordu?

Ne var ki, söz her zaman söylenir. Kuyrukçular sözden önce ve sonra ne yapmışlardı?

Önce bir örnek: Kemalist burjuvazi İstanbul'a yeni ayak basmıştı. Mütarekeden beri didinen işçi hareketi henüz sönmemişti. Tramvaycılar Grevi patladı. Beşiktaş'ta yabancı sermaye adına Türk jandarması işçilerin beyinlerini patlattı ve işçi kadın ve çocuklarını süngüledi.

O zamanki Aydınlık'ı elinize alırsanız, şaşarsınız. Acı bir kızgınlık ile yüreğiniz dolar, gözleriniz yaşarır. «Marksist» Aydınlık'ta sanki öyle bir vak'a olmamış gibi, Tramvaycıların arbedesi üzerine yazılmış bir kelime bile bulamazsınız. Yalnız bir sayısının en son ilân sahifesinde ufak ve acı bir istihza... Kazara mecmua sahiplerinin gözünden kaçarak bir köşeciğe ilişmiş. O kadar.

Ondan sonra uzayan hikâye: Uzun uzun burjuva devrimcilerinin ruhu, kapitalist terörünün sosyalist harekete karşı da «haklı» olduğunu ispat, ve ilh. demogojileri alır yürür.

Halbuki burjuvazinin bu terörde «haklı» olduğu, bizim Kuyrukçuların ispatlamasına muhtaç mıydı? Siyasî iktidar ve kuvvet burjuvazide değil miydi?

4 — Parti işçi teşkilâtlarını boğmaktan başka bir şeye yaramaz : Meselâ Amele Teali Cemiyeti'ni batıran şey oraya Parti'nin sokulması imiş. Bu tezin mânâsı belli: Burjuvaziyi ürkütmemek için siyasetten vazgeçelim. Bir derneği yaşatmak için onun bilincini ve köklerini derinleştirmiyelim. Onu burjuvazinin elinde oyuncak bırakalım.

Oysa, Kuyrukçuların sözünü ettikleri Amele Teali Cemiyeti'ni somut olarak ele alalım, Bu «biçare» Cemiyeti batıran nedir? Herşeyden önce onun içine Kuyrukçuluğu işleterek sınıf siyasetinden uzaklaşmasını ve bir aristokrat işçiler kıraathanesi yahut gazinosu halinde soysuzlaşmasını körükliyen Kuyrukçuluktur. Sonra Cemiyet'in bir kitle teşekkülü olmaktan çıkması üzerine, gerçek sosyalist politika ve taktikle hareketi derinleştirememesi ve kökleşememesi yüzünden derneğin ölümünü kolaylaştıran ve basitleştiren gene Kuyrukçuluktur.

Demek iş Kuyrukçuluğun yaptığı iddiaların tamamiyle tersinedir. Amele Teali Cemiyeti, Marksist Parti'nin gerçek sosyalist tesiri altında layıkıyle kalamadığı için, Kuyrukçuluğa sapıttığı için çökmüştür.

Kitleleşen ve gerçek sosyalistleşen bir teşkilât hiçbir zaman polisçe nihaî surette gömülemez. Çünkü kökleri işçi sınıfı kadar devrimci ve yaratıcı bir taban içinde derinleşen her teşekkül, tarihin hükmü kadar kuvvetli ve kahredici olur. Dev masallarındaki ejderhalar gibi, burjuvazi onun bir başını uçurdukça, onun bin başı birden fışkırır.

Şu halde işçi teşkilâtlarına burjuvazi müsaade etsin ve kabul göstersin diye Kuyrukçuluğu sokmak değil, tam tersine, devrim için keskin, şaşmaz ve yılmaz Marksist bilincini vermek lâzımdır... Fakat.. bir yol batmıştı Kuyrukçu mantık. En yakın bulunduğu semtin tabii ürünleri içinden burnunu nasıl kaldırabilsin?

SINIF SAPIKLIĞI

Halk İştirakiyun'da **«Sınıf Kaygısızlığı»** vardı. Kuyrukçular göğüslerinde «Marksizm» rozetini taşıdıkları için, «İşçi» kelimesini ellerinden bir tespih gibi düşürmezlerdi. Fakat bu görünüş lâfın pelesengi kabilinden bir şeydi. Burjuvazi ile Kuyrukçuluk aynı noktada birleşiyorlardı: Türkiye'de sanayi yok, şu halde işçi de yok, ve ilh... Bu kanaat somut olarak şu iki şekilde açığa çıkıyordu:

1 — **Genel sınıf bilgisi yok:** Kuyrukçuların «İşçi» dedikleri şey işçi sınıfı değil, işçilerin içinde en parlak, en gösterişli ve en esnaf küçükburjuva (yani kendilerine en yakın) olan zümre idi. Bunda bilinmeyen tek yan yok: **İşçi Aristokrasisi!**

Kuyrukçuluğun bir sınıf cereyanı değil, bir işçi aristokrasisi sapıtması oluşu, iki çekinilmez acûbeyi (monstre'ı) dünyaya getirdi.

a) **Tradünyonizm :** Kuyrukçular siyasî faaliyetten istifa ettikten sonra bütün kaabiliyetlerini bir noktada topladılar. Dernek Şeflerine Türkiye'de bir Sosyal-Demokrat hareketi lüzumunu anlatıyorlardı. Harp sonu inkılâplar devrinde İstanbul'da inkişaf eden işçi hareketinin son izleri ve hatıraları silinmek ve süngü ile kazınmak üzere idi.

Hareket küçülmüş, konserveleşmiş, minyatürleşmişti. «Amele Teali Cemiyeti» ismi altında, ismi de cismi kadar Osmanlı kalmış, modernleşmemiş bir teşekkül biçiminde cesetleşmiş, taşlaşmıştı.

Bu taş işlense belki bir âlet, bir âbide olurdu. Fakat Kuyrukçuların eline düşmüş ve yalnız ad, yalnız cilâ, yalnız biçim olarak, hakikatte şekilsiz bir külçe halinde kaldı. Kuyrukçuların elinde Amele Teali Cemiyeti kuyruğun kuyruğu haline sokulmuştu. Bütün bütüne küçülmüş, kopmuş, oportunizmde konserveleşmişti.

Böyle kitleden kopmuş ve harekette Kuyrukçuların kuyruğu olmuş bir Teali Cemiyeti, kim bilir bizim Müterakkip ve Murakıplara ne geniş Tradünyonizm hülyaları ve ne Macdonald'lıklar yaşatmıştır... Kimbilir değil, kim bilmez.

Kuyrukçular için büyük gaye, Amele Teali Cemiyeti'nin parlak söze hayran liderleri önünde Legal bir surette ve ayda bir Tradünyonizm vaizetmekti. Hakikatte **«Amele Teali Cemiyeti»** denilen şey özböz **«Aristokrat Amele Teali Cemiyeti»** haline girmişti. Üç beş dolgun ücretli yarı işçi, yarı müstahdem, yarı küçükbujuvanın sınıfî değil, zümrevî hislerini sohbet ettikleri, zararsız ve son reisinin dediği gibi: «Kanun dairesinde» bir mahfildi o...

Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuştu. Kuyrukçularla Tealcilerin Tradünyonizmde yekvücut olmaları, akıbetçe de aynı mukadderatta ortaklıklarını icabettirdi. Ağır Cezada Kuyrukçuluk intihar ederken, Adliye koridorlarında Teali Cemiyeti can veriyordu.. «Vermemiş mâbut, neylesin Mahmut!»

Teali Cemiyeti kendi içinde yerli köklü olsaydı, 15 kuruşluk Cumhuriyet pullu dilekçeler gibi, polis dehlizlerinde hasıraltı edilebilir miydi? Kuyrukçular bir sınıfın keşifkolluğuna yükselebilseydiler, daha ilk mihenk taşına vuruluşlarında, toptan kalplıklarını polis hafiyesinden çok polis hafiyeliği yapmakla açığa vurabilirler miydi? Hiç değilse Snowden'ler, Jüho'lar kadar olsun işçi içinde tutunamaz olurlar mıydı?

b) **Tecerrüt mertekliği:** Amele aristokrasisini hep sanmak, bir kelime ile işçi sınıfını hiç saymaktır. Kuyrukçular, parlak demagoklar ve derin oportünistler olmak için, parlak işçilerin derin menfaatleriyle uğraştılar.

Tabii, Halk Partisi'nin tok «Amele Mebusları» gibi kara kitlenin ihtiyaçlarına istıraplarına ve hareketlerine yukarıdan: «Müterakkip ve Murakıp» olmayı bile çok gördüler. Şişli'nin apartman kokotları gibi onlar da «aşağı,» «kaba» işçileri görünce âdeta mide bulantısına uğradılar.

Onun için Parti'de kuyrukçuluğa karşı başlayan aksülâmeli (tepkiyi): **«Amelecilik»** damgasıyla mühürler mühürlemez herşeyi izah ettim sanıyordu. Komintern'e yaptığı jurnalla, muhalefette «hiçbir ideolojik platform» bulamadığını söylüyordu. İşçi sınıfından ve kitleden tecrit olduğuna iki örnek:

Liman tekeli kurulurken, aç kalan hamallarla mavnacılar İstanbul'da kitle halinde kanlı ufak bir muharebe yaptılar. Kavga doğrudan doğruya tekelci sermayeye karşı patlamış ilk tepkiydi. Kuyrukçular açlığın ayaklanışını «Ortaçağa mahsus» bir tepki olmakla damgaladılar. Hamaileri işçiden saymadılar. Mavnacılarla sosyalizmin alâkadar olamıyacağını bildirdiler!

Kuyrukçuluğun son günlerindeyiz. Sınıf varlığını ve mücadele bilincini duymaya başlıyan İstanbul tütün işçileri içinde grevler patlıyor. Müterakkip ve Murakıpçılarımız grevleri burjuva gazeteleri yazdığı zaman haber alıyorlardı. Ve hadiseleri enteresan bir kuyruklu yıldız gibi uzaktan teleskopla seyrediyorlardı. Komintern murahhasıyla (delegesiyle) Kuyrukçubaşı arasında bu hayrete değer «Müterakkip ve Murakıplık» gösterisi üzerine aynen şöyle bir konuşma geçti:

Murahhas : Grev için hiç bir hazırlık yapamadığınızı itiraf ediyorsunuz.

Kuyrukçu : Yapamadık. Çünkü grevi sonradan geç öğrenebildik.

Murahhas : Güzel!. Ya grevi haber alınca harekette etkin oldunuz mu bari?

Kuyrukçu : Grevcilerin sayısı bir günde 1000'den 2000'e çıktı.

Murahhas : Tesadüfen! Yani bu 1000'den 2000'e çıkışta sizin bir rolünüz yok. Hareket kendiliğinden genişle-

miş. Hareketin başında önceden gidemediniz. Arkasından olsun yetişmek yok mu?

Kuyrukçu : Siz olsanız ne yapabilirdiniz sanki?

Murahhas : Meselâ grevcilerin dileklerini ufak bir bildiri içinde düsturlaştırmak, hareketin manâsını bu vesile ile, hatta mülâyim tâbirlerle kitle bilincine çıkarmak, bu suretle işçiler içinde bir keşifkolu bulunduğu hissini kuvvetlendirmek...

Kuyrukçunun rengi attı, ve heyecanla şu itirazı yaptı:

Kuyrukçu : Lâkin bu kaabil ajitasyon Türkiye'de en şiddetli tâkibata uğrar ve bundan olumlu değil olumsuz neticeler çıkar.

Murahhas : Canım, size isyan bayrağını kaldırın demedik. En basit bir sendika bile o dediğimizi, hatta legalman yapar. Siz bu kadar olumsuz kalmaktan ne gibi bir olumlu netice bekliyordunuz?

Kuyrukçu köpürdü. Konuşmanın biricik şahidi ve Murahhasın teklifiyle hâkemi olanın da o maskara karşılıklara acı acı güldüğünü görünce, Kuyrukçu ne yaptı?

Bildiği bütün dillerde, Marksizm'in objektif ve realist bir: **«Tarz'ı telâkkii cihan»** (evreni kavrayış yordamı) olduğunu; Türkiye'nin hususiyet ve realitelerini bilmiyenler için ezberden hükümler vermenin kolay bulunduğunu, özetle Kuyrukçuluğunun içinin içini sayıp döktü.

Küçükburjuva isterisinin şâheser buhranıydı bu. Kuyrukçuluğun artık son demine geldiğini, artık daha fazla yürüyemiyeceğini ispat ediyordu.

2 — **İşçi+Köylü ittifakı kavramı Yok :** İşçi sınıfı içinde sınırlı bir zümreye kakılıp kalan ve o zümreyi de burjuvazi için kuyruk yapmıya kalkışan Kuyrukçuların, işçi sınıfı içinde hamalları ve tütüncüleri bile benimsiyemedikten sonra, şüphe yok ki, işçi sınıfı dışında bir sınıfı görme ve anlama imkânı yoktu. Zaten köylüler tabakasının işçi

sınıfıyla ittifakını ortaya koymak için, işçi sınıfının devrimini tanımak lâzımdı.

Devrime düşman olan Kuyrukçuluk, işçilere devrim müttefiği arıyabilir miydi? Onun için Kuyrukçular, **fiilen** (İşçi-Köylü) ittifakını daima inkâr ettiler. Hatta daha önce bazı işçi hücrelerinin köylülerle olan bağlarını kopardılar.

O zaman sosyal devrim nasıl olacaktı? Buna, ancak Kuyrukçuluğun yumurtlıyabileceği acûbe bir cevap uyduruyorlardı.

Bütün dünyada devrim olduktan sonra, Türk burjuvazisi kendi kendine teslim olacaktı, yahut ufak bir işaretle yerini proletaryaya bırakacaktı.

Mesele açık :

1) Türkiye'de devrim bütün dünya devriminden sonra olacak, yani bütün dünyada bir tek burjuvazi kalmadığı gün bile Türk burjuvazisi muhterem ve dokunulmaz tutulacak... Kuyrukçular Türk Burjuvazisinin, devrimciliğini daha nerelerde bırakmış olduğunu arayıp sormaya bile lüzum görmüyorlardı. Onun sosyal dünya devrimine dek anti-emperyalizme kaynak olabileceğini peşin peşin temin ediyorlardı. Cemiyet'i Akvam manevrasının bu kadar çabuk kapımızı çalacağını ne bilsindi Kuyrukçular?... İyisi mi Türk Burjuvazisine garanti veriyorlardı: Sen hiç korkma, bütün dünya sosyalist olmadıkça, senin kılına kimse dokunamaz.

2) Fakat bütün dünyanın proletarya devrimini başardığı gün ne olacak? Öyle bir günü görsek bile, sakın ihtilâle kalkışmıyalım. Hayır. Türk Burjuvazisi o kadar «ingilâpçı» dır ki, hattâ, -gülmeyin- proletarya devrimini de bizzat kendisi başaracak ve Türkiye işçi sınıfı ile fakir halkını o zahmetten de kurtaracaktır! Ne zannettiniz..

İPTİDAİLİK (İLKELLİK: PRİMİTİVİZM) KANKIRANI

Kuyrukçuluk devrinde teşkilât demek, en yüksek anarşi ve sefalet manzarası demekti. Kuyrukçular için gizli kalmak: Teşkilât içinde her türlü sistematik işi bir tarafa bırakmak manâsına geliyordu.

Türkiye'de Marksist hareket hücre hareketi olarak başlamıştı. Fakat hücreler çarçabuk işletme hücresi olmaktan uzaklaştırılmak istendi. Kitle içinde kitle hareketini idare ederekten yetişen ve kitlenin bilincini, siyasî mücadele kaabiliyetini geliştiren organlar olmaktan ziyade, birer akademik tartışma mahfili durumuna sokuluyordu. Orada «Marksizm» üzerine soyut ve genellikle derme çatma, plansız güya «teori» kursu yapılır gibiydi.

Bir başlangıç olarak hücrelerin Rusya'daki mahfiller devrine benzemesi ilk günler için belki bir zaruret sayılabilirdi. Oysa özakideci (ortodoks) Marksist hareketin kurduğu hücreler, çarçabuk gerçek sosyalist organlar seviyesine erişmek üzere idiler. Ne var ki mücadelenin genel olarak iptidailiği (ilkelliği) Kuyrukçulara zaman zaman bir müddet için meydanı boş bırakıyordu. Epey mevzileri «işgal» imkânını veriyordu.

Bunun üzerine Kuyrukçuluğun küçükburjuva taktiği (taktikaları) hücreleri birer birer sakatlamaya başladı. Kuyrukçuların hücre teşkilâtlarına karşı vaziyetleri şöyle idi:

1) Marksist faaliyeti güden hücreleri, Parti'nin bazı formalitelerinden, fakat esas itibariyle Parti zaaflarından yararlanan Kuyrukçular yavaş yavaş kendi ellerine geçirttiler. Bu sayede organların devrimci elemanları hareketten ve Parti kitlesinden tecrit edilmeye uğraşıldı.

2) Bizzat hücreler kendileri soysuzlaştırılıp bezdirilmek istendi. Bunun için çeşitli usuller vardı. İş yapmak isteyen hücrelere halis Kuyrukçular gönderildi. Bunların Türkçeleri bile düzgün değildi. Mevzu çevresinde hiç bir heyecan uyandıramıyorlardı. Hücreyi asla alâkadar etmiyen basmakalıp mevzuları seçiyorlardı, Çünkü dağarcıklarında doğru yanlış ezberlenmiş veya mektepte okunmuş, fakat bir türlü hazmedilememiş sözde «Marksist» kusuntulardan başka bir şey bulunmuyordu.

Siyasî, kitleci, hareketci faaliyet üzerine en basit bir münakaşa bile gündeme sokulamıyordu. Bütün teşkilât faaliyeti, aslı astarı, ucu bucağı bulunmayan bazı sözüm yabana «istatistik» sütunlarını doldurtmak ve bu yoldan «Müterakkip ve Murakıp» hayvanlara «yem» hazırlamaktan ibaret kalıyordu.

Şüphesiz teşkilâtın mühim bir işi de istatistik kullanmaktır. Fakat Kuyrukçular için bütün faaliyet ondan ibaretti.

Hücrelere «Takviyeciler» gönderilir ve haftada bir Takviyeci değiştirilirdi. Bundan maksat, **«Mesleği İnkılâpçı»** (profesyonel) yetiştirmek taktiği değildi. Kuyrukçular kendisine bugün bir hücre teslim ettiklerini, yarın aynı hücreye: hain, on para etmez, provokatör, ve ilh., diye takdim eden başka bir Takviyeci ile değiştiriyorlardı.

Onbeş gün sonra, hiç merak etmeyin, bir üçüncü «Takviyeci», ikinci «Takviyeci»yi sıfıra indirecek ve: «Sakın ha, ona bir daha selâm vermeyin!» diyecekti.

Sınıf mücadelesinin teorisi üzerinde bir kelimelik fikir edindirilmeyen, sınıf mücadelesi pratiğinde en ufak yol gösterilemiyen üyeler dona kalıyorlardı. Birbirini rüzgâr gibi kovalıyan «Takviyeciler»in yaptıkları «altta kalanın canı çıksın» pehlivanlıkları, birbirlerini yere sermekle meş-

gul olmaktan başka bir şeye yaramadıkları ortaya çıkıyordu.

Bunu gören hücreler işin ciddiyetine değil, fakat bir provokasyon ve dolap olmadığına inanabilirler miydi? Parti kuvvetine ve güdücülüğüne inanmıyan hücrelerde Parti bilinci ve seviyesi ne hale gelirdi?

Cihazi (Parti apereyi) bu kadar istikrarsız ve şüpheli olan, dış siyaseti bulunmıyan, iç siyaseti dedikodu kumkumalığından öteye geçmiyen bir teşkilât kimde itimat uyandırabilirdi?

Sırf bu sefalet yüzünden Parti'den soğumuş nice samimi işçileri bilmiyen «Eski» yoldaş var mıdır? Kuyrukçular o havalariyle Parti disiplinine ve Marksist tutarlığa daima «Militarizm» gözüyle baktılar. Böylelikle Parti'de anarşiyi ve bozgunu ilkelliğin şiarı yaptılar.

Kuyrukçuluğun bilhassa primitivizm (ilkellik-y.n.) sahasında ve disiplin bakımından iki çeşit **«kaçaklık»**ları vardı:

a — **Parti kaçaklığı :** Kuyrukçular Parti'den nasıl kaçarlardı? Bilhassa şu üç tarzda:

1 — **Tenkit kaçaklığı :** Her kuyrukçu, -sağlam ayakkabı olmadığını bildiğinden midir, nedir?- tenkit edilmekten ölüm korkusu duyardı. Tabii tenkitten ödü patlıyan bir insanın başkasını tenkit etmek gibi «tehlikeli» yollara giremiyeceğini ilâveye hâcet yok.

Burada şüphesiz reziletleri tenkitten bahsediyoruz. Çünkü Kuyrukçular, «faziletlerinin» tenkit edilmesine elbet fit olurlardı. Ancak Kuyrukçuluğun reziletinden başka faziletleri bulunmadığını bizzat Kuyrukçuların kendileri de iç güdüleriyle hissetmiş olacaklar ki, Parti'de olumlu olumsuz tenkit ruhunu yok etmeyi belli başlı gaye bilirlerdi.

Bununla beraber, şu Kuyrukçu yiğitlerin de kendilerine has bir yoğurt yeyişleri yoktur anlamı çıkarılmasın. Hatadan çok hatayı örtbas etmek istiyen Kuyrukçular, «ömür» bir usul «keşf»etmişlerdi: Madem ki kimse onları methetmiyordu onlar birbirlerinin meddahlığını yapamazlar mıydı?

Hepsinin de oflu poflu bir adamcağızdan öğrendikleri ve o mübarek ağızlarıyla «Taktika» dedikleri şey bütün Parti ve kitle içindeki faaliyetlerini teşkil ediyordu. Onlar birine rastladılar mı kendi benzerleri için şöyle propagandaya girişirlerdi:

— Falanı biliyor musun? (Bu falan mutlak bir Kuyrukçu olacaktır). Öyle okumuş, öyle bilgiçtir ki, bütün Marksist ideolojiyi yutmuştur.

— Filanı mı sordun? Öf! Yaman teşkilâtçıdır...

Öteki dehşetli edebiyotçıdır, beriki eşsiz menendsiz teoricidir, ve ilh., ve ilh...

Zamanla bu bedava reklâma kendileri de, daha samimi Kuyrukçular da inanırlar. Ve bir gün Kuyrukçuluğun ipliğini pazara çıkaran yaylım ateş başladı mı, bakarsınız, kerli ferli işçi (tabii aristokrat işçi) size yanar yakılır:

— Canım, falan şu kadar fikriyatçı, teşkilâtçı, edebiyatçı, nazariyatçı ve ilh. dır. Yahut, bazan, filan mahkemede 10 yıl gibi bir mahkûmiyeti de giymiştir... Hal böyle iken ona karşı bu şiddetli hücum revamıdır?

Bu samimi «işçi» bildiğiniz, sevdiğiniz Kuyrukçuyu, bir daha aradınızsa bulun. Kaçaklığının teorisini size anlatır anlatmaz, pratiğini de gerçekleştirmiştir. Ona göre Parti'de Kuyrukçuluğu tenkit gibi bir cinayet işlenmiştir.

Kazara, yolda kentte hapahap yüzyüze gelseniz, Kuyrukçunun heyecanından dili tutulur. Acaba yine ve kendisine mi **«tenkit»?** Bu soru ve kuşku Kuyrukçunun beynini burar ve kaçamaklı bir tehdit savrulur:

«Aman polis geliyor!»

Kaçak bir selâm, ve ebediyen Allahaısmarladık... Böyle giderlerdi.

2 — **Güvenememek kaçaklığı** : Kuyrukçuluk etiketi altında mütecanis bir fikriyat yoktur, dedik. Kuyrukçular da görünebildikleri kadarıyla hiç bir vakit **«Müttehit Cephe»** teşkil etmiş değillerdir.

Onlar yalnız devrime ve devrimcilere karşı «Biricik cephe» kurarlardı. Fakat kendi içlerinde binbir parça idiler. Onun için kelbî (sinik) olamıyan kuyrukçular, daha iki

yüzlü usullerle, birbirlerini itham ederek harekete sırt çevirirlerdi. Faraza bir Kuyrukçu, kendisinden daha yaman bir Kuyrukçunun: Muhakkak hain olduğunu, harekette sabotajlar yaptığını, kancıklıklar gösterdiğini ve ilh., ve ilh.. arkasından sayıp dökerdi. Ve arkasından şu kaçamak gerekçesini ciddi ciddi tekrarlardı:

«— Bu adam, hareketin başında bulundukça, ben harekette yoğum...»

Ona devrim ve hareket taraftarı olup olmadığını sorarsınız

«— Evet, der, taraftarım. Fakat böyleleri ile yanyana asla!... Hakkım yok mu? Ona suçlamalarında haklı olabileceğini, ama bu gibi Kuyrukçuları temizlemek için tek çarenin mücadele olduğunu söylersiniz. Mücadeleden kaçmanın yalnız hareket düşmanlarını sevindireceğini anlatırsınız.

Bu sefer o size çok hak verir. Ama kendisi bir yol böyleleriyle bir yerde çalışmamaya karar vermiştir.

Bunun üzerine Kuyrukçuluk **fasilesine** bir cins kaçaklık eşantiyonu daha ilâve etmek lâzım geldiğini anlarsınız. Zaten adamın izi tozu bir daha görünmez olur.

3 — **Adam olmak kaçaklığı :** Parti'den kaçmanın sayısız çeşitlerinden biri de şu idi. İlk zamanlar her **«Komünist Tevfikatı»** oldukça, bir yanda Bolşevikleri kırmamak lüzumunu hisseden, öte yanda halkın gözünde hareketin manâsını biçimsizleştirmek istiyen burjuva basını, yapılan tevkifatta bir türlü «Komünist» bulunmasına razı olamazdı. Bir taşla iki kuş vurmak için tevkif edilenlere düpedüz «Komünist» diyemezdi, onlara daima, ya: **«Komünist taslakları»** yahut: **«Ne idüğü belirsizler»**, **«Sergüzeştçiler»**, **«Serseriler»** gibi iltifatlarda bulunurdu.

Tabii Leninistler için, düşmanlarından küfür işitmek bir şereftir. Küfürler onların doğru yolda yürüdüklerini gösterir. Fakat hele Kuyrukçu aydınlar, bu kaabil sıfatlarla **«Efkâr'ı umumiye»** (kamuoyu-y.n.) önüne çıkmaktan güya pek müteessir görünürlerdi.

Gerçekte ise, onlar hareketten çıkmayı zaruri görme-

ye başlamışlardı. Bir kaçaklık teorisi bulmalıydılar. O da hazırdı. Aşağı yukarı şöyle idi:

«— Efendim! Şimden sonra hepimiz çok uğraşmalıyız. Toplumda yüksek mevkilere doğru var kuvvetimizle tırmanmalıyız. Kimimiz lâik konferansçı, devrim profesörü olmalıyız. Kimimiz Türklüğün dünyaya bedel oluşunu brakisefal kafatası ile izah eden çiçeğiburnunda bir Antropolog yetişiriz. Kimimiz bir milliyetçinin mezarına çelenk koyarak figanlı nutuk söyliyen bir mühendis veya mimar şöhretine kavuşuruz. Kimimiz meçhul asker önünde **salta** durarak emperyalizme doğru tatlı tatlı havlıyan bir kuvvetli iktisat doktoru kesiliriz. Kimimiz ilkmektep muallimliğinden Ticaret Mektebi Müdürlüğüne sıçrayarak Halk Partisi içinde adsız bir demagok rolünü oynarız, Kimimiz ipekli senaryosuna Avrupa salon yazarlarından piyes adapte ederek eşi görülmedik bir şâir ve ilh., ve ilh. kesiliriz.

«O zaman bak bizi kolay kolay yakalıyabilirler mi? Bir tevfikat oldu mu, burjuvazi de kâinat da görsündü Komünistleri... Hepsi toplumun en yüksek dallarında öten bülbüllerdirler... Çelebi, böyle olur bizde de Komünist dediğin!»

Kuyrukçular sözlerinde durdular. Bugün hepsi de tünedikleri yüksek dallarda burjuvaziye bülbüllük ediyorlar. Şimdi her «Komünist Tevfikatı» oldukça, kim bilir nasıl şu: «Neydüğü belirsiz», «Sergüzeştçi», «Serseri» taslakları kıs kıs gülüyorlardır, Gidi, kurnaz ocağı yanası Kuyrukçu külhaniler. Hepsi hallerinden memnunlar.

Biz de, proletaryanın keşifkoluna boş yere zahmet vermeksizin, kendi kendilerini Parti'den temizledikleri için cümlesinden hoşnuduz, o türlü çeşit Kuyrukçuların.

b — **Enternasyonal kaçaklığı :** Kuyrukçuların kaçaklıkları bir millet ölçüsünde de kalmaz. Daha sivriceleri, Kuyrukçuluğun ve tatlı su kaçaklığının milletlerarası edebiyatını da yaparlar. Bu da Üçüncü Enternasyonal önünde birbirine zıt iki yönde belirir:

1 — **Enternasyonal aldatılıyor :** Kuyrukçulara göre Enternasyonal'in çevresi her Partinin Politbüro'larıyla ku-

şatılmıştır. Enternasyonal, kendi gözüyle ve kulağıyla değil, o Politbüro'ların telkinleriyle etrafı mütalâa ediyor.

Politbürolar «tufeyli bir halka» olmuşlardır. Güneşin etrafında kara bulut, yahut sıvanmış çamur tabakası ne ise, Politbürolar böyledir. Harekette istenildiği kadar «samimi» ve «feal» davranılsın, nafile. Enternasyonale yaranmanın imkânı yoktur.

Politbüro'ların istibdadı sürüp gittikçe ise herşey beyhudedir. Ve ilh., ve ilh..

Oysa burada Kuyrukçular hem yalan söylüyorlar hem de saçmalıyorlar. Yukarıdaki gibi konuşmaları, yalan söylediklerini kendiliğinden kâfi derecede gösterir.

Saçmaları anlaşılmaz değildir. Bir insanın bir şeyi bilmesi için mutlaka gözüyle görmesi ve kulağıyla işitmesi lâzım geleceğini düşünmek, softalıktan da öte bir saçma olur. Yukarıda da işaret edildiği gibi, Enternasyonal onları sık sık görüp işitmiştir de. Enternasyonal böyle Kuyrukçuların çeşitlerini o kadar çok görmüş ve kanıksamıştır ki, kendilerini karşısında bulmasa bile: Kuyrukçular daha leb demeden onların leblebi diyeceklerini anlamıştı. Bunu anlamak hiçbir kimse için işten bile değildi.

2 — **Enternasyonal aldanıyor :** Kuyrukçuların son tutamakları bu oluyor, Trotskizm'in hakkı var.

En kabak Kuyrukçudan en zeki demagokuna kadar hepsi o yolu tutturmuşlardı. Parti'den giderayak, sistematikman bütün sapıklıkların o milletlerarası tutamağına dört elle sarılmışlardı.

Almanya'ya yürünseydi, bugün Avrupa Bolşevik olurdu.. Koca Çin'in bozguna uğraması, Trotskizmin dinlenmemesinden ileri gelir. Ve ilh., ve ilh. Kuyrukçuların parlak argümanları bunlardır. Bugün eğer Emniyet'i umumiye ve Gizli Polis, Parti içinde bir de **«Trotskizm lâzım»** olduğuna inanıyorsa onun bu kanaati ne tesadüftür, ne de yersizdir.

Burjuvazi ne istediğini biliyor. Kuyrukçular da ona ne vereceklerini bilmezlikten gelmiyorlar.

SEÇİYESİZLİK VE SATILIKLIK

Bizim Kuyrukçular ne Alman Lassale'cılarına, ne Rus ekonmistlerine benzemezler: Orijinaldirler.

Onların Lassale'cılardan farkları: İşçi içinde Bismarckizme âlet edilmek istenen hatırı sayılır bir işçi hareketinin başında bulunacak zaman ve mekândan yoksul şarlatanlar halinde kala kalmalarında toplanır.

Ekonomistlerden farkları: Şarlatanlıklarını hiç değilse Parti kadrosunun elinde olumlu bir materyal olmak üzere düsturlaştırmaya ve yazı ile bir daha silinmez ve inkâr edilmez şekilde tespit etmeğe kaabiliyetli ve ömürlü olamayışlarında toplanır.

Hiç unutmamalı. Kuyrukçuların çoğu harekete «Hasbelkaza» düşmüş tiplerdir. Bunların ortak karakterleri: Harekete bir yoldaş gibi değil, bir yol seğirticisi (Mitlaufer) olarak katılmalarıdır.

Mütareke ve ondan sonraki üç beş aylık aldatıcı ve «mürdezâd» (ölü doğmuş) piç burjuva demokrasisi onların bütün dünyasıdır. O piç demokrasisinin yarattığı yalancı (Legalite+Antiemperyalizm) hamlelerine her nasılsa kapılmışlardır.

Niçin kapılmışlardır?

1) **Legalite :** Kuyrukçu küçükburjuvanın bir işe girebilmesi için o işte bir tehlike görmemiye ihtiyacı vardır.

2) **Antiemperyalizm :** O zamanki Türkiye'nin bütün

sınıfları için (birkaç komprador müstesna) biricik prensipti. Küçükburjuva ve burjuva aydınları için en cezrî (köktenci) lâfebeliği ancak Antiemperyalizm sahasında yapılabilirdi. Şu halde Kuyrukçuluk, burjuva vatanperverliğinin «Marksist» frazeolojiyle ifade edilişinden başka birşey değildi.

Bir kısım Kuyrukçuların harekete gelişleri, Legalite ve Anti-emperyalizm yollarına da büsbütün aykırı, daha ibret verici idi. Yukarıki sebeplerle gelip te sıkışınca harekete Kuyrukçuluk sokmaya kalkışanlara sadece «seciyesizler» (karaktersizler) demek yetebilir. Üçüncü kategoriye girenlere «satılıklar» sıfatını vermek lâzım gelir.

Bu sonuncular, en bayağı zaruretlerden en serserice istifadeye kalkışmış olanlardır. Parti'den taraklanıp atılışları üstünden yıllar geçmiş bulunan o mahlûklar bir kelime ile **«Aç kalmamak»** için işçi sınıfına sokulmuşlardı. Sonra işçi sınıfından dirsek yiyip te burjuvaziden daha yağlı bir yal (it yiyeceği) görür görmez: bir zaman ekmeğini yedikleri işçi sınıfına en alçakça ihaneti yapmaktan çekinmemişlerdir.

Bunlardan bazıları Dünya Savaşında Çar'a esir düşmüşler, sonra Bolşevizm ilân edilir edilmez bindikleri arabada Mitlaufer'lik, Hınk deyicilik yapmaktan daha kârlı bir yol bulunmadığını görmüşlerdir. Bunun üzerine: «Biz de sizdeniz» demişlerdir. (Şevket ve ilh. gibiler).

Bazıları Bolşevik Devriminden sonra sözde Türkçe bildikleri için kervana katılmışlardır. Türkiye'de o acaip yarı Çağatayca, yarı Kırımlı dilleriyle «bir gazâ eylerim» şeklinde görünmüşlerdir. Fakat gerçekte Türk Sovyet ticaret münasebetlerinde kaçakçılık ve gizli komisyonculuk «gaye» siyle Türkiye'ye kapağı atmışlardır. Sait, ve ilh. gibiler).

Geçim dünyası bu. Bazıları iş bulamadığı müddetçe ve iş bulmak için Marksizm kürsüsünden kendisini burjuvaziye reklâm etmeyi «kâr'ı akıl» (akıl işi) bilmişlerdir. (Vedat, ve ilh. gibiler).

Bazıları tahsile gönderilmişler. Geri gelir gelmez, Bâbıâliye çıkarak, ya salon edebiyatı yapmıya, yahut polise bilmediklerini öğretmeye çalışmışlardır. (Vâlâ, ve ilh, gibiler).

Kuyrukçuluk 1927 İstanbul Ağırceza salonunda açıkladığı Polisteki **«itirafatı»** ile burjuvaziye son bir günah çıkartırken, o kirli iç yüzlerini en sinik ifadelerle açığa vurmuştular.

Hâkim Şâmil'e soruyor:

«— Sizin de böyle bir gizli teşkilâta dahil olduğunuzdan dâva ediliyor. Ne diyeceksiniz?»

Arslan yârin cevabı cebindedir:

«— Bolşevik İhtilâlinde Rusya'daydım. Aç kalmamak için teşkilâta girdim».

Aynı soruya Şevket'in karşılığı da aynıdır. Yalnız onun serseriliği demagojiyle galvanize edilmiştir. Bir sürü aristokrat işçiyi hayran eden şu parlak herzeyi yer:

«— Bolşevik İhtilâlinde Rusya'da esir bulunuyordum. Orada Marksizm ve Komünizm bir hava'i nesimi halinde idi. Onu teneffüs etmemenin imkânı yoktu.»

Yani o da Bolşevizmi, ölmemek için içine çekmişti. Sonra onu «Vatanperverlik» biçiminde kusuyordu.

Türkiye Marksist hareketi bu çirkef safrayı üzerinden atalı beri ne oldu?

Rusya'da Legal Marksizm'le Ekonomizm'in sonu ne olduysa, o.

Legal Marksizm 1902'den itibaren Liberal serkl'leri toparlıyan Struve ile burjuvazinin ilk teşkilâtçılarından oldu.

Bizim Kuyrukçular her yandan talihsizdiler: Türkiye'de burjuvazi kendi devrimini başarabildiği kadar başarmıştı. Onun için derdimend Kuyrukçuların mevkileri, işçi hareketinde oldukları zaman ne idiyse, burjuvazinin safları arasında da o oldu. Toptan **Kuyruk** oldular.

Ancak bir farkları var. İşçi sınıfı için **Kuyrukçu** olan bu seciyesiz satılıklar, kapitalist sınıfı için **Kuyruk yalayıcı** mertebesine erdiler.

1931 yılının sonlarına doğru İzmir'in sokağa dökülen işçi sınıfı, şehri fiilen zaptetti. Bundan bir müddet sonra sağcı ve yabancı sermayeci Liberalizm cereyanına karşı işçileri avlamak mecburiyeti kendini dayatmıştı. İktidar bir taşla iki kuş vurmaya yelteniyordu:

a) İşçileri bağımsız devrimci hareketten alakoymak,

b) İşçileri Liberalizme karşı bir basamak yapmak.

Parti içinde (o zaman parti bir tekti: CHP) Hamdullah Suphi ayarında demagoklar, işçileri kullanma zamanını gelmiş geçmiş olduğunu bağırdılar. Halk Fırkası'nın bir avuç Malî Sermaye zıldığı namına yaptığı işler askerî bir fütuhata benziyordu. Hiçbir suretle teorileşememişti. Kitle içinde değil, hiç değilse aydın kapıkulu yığınları arasında şöyle demagoji bahanesi olacak bir telâkki bile uydurulamamıştı.

Halk Fırkası o büyük kofluğunu, bilhassa Serbest Fırka yaygarası karşısında farketti. İki kelime bulup söyliyemiyecek kadar dilsiz vaziyete düşmüştü. Kendi doğurduğu Serbest Fırka cereyanına karşı bile cevap veremiyen Halk Fırkası ne yapacaktı? Hele Marksizm gibi her şları peşinden milyonları sürükliyen bir teşkilât önünde ne hale düşerdi?

O zaman satılık Kuyrukçularla Halk Fırkasının en dekadan küçükburjuva «Sol» cezrîleri (köktencilerl) eşleştirildiler. Bundan yeni bir **«Ankara Gençliği»** acûbesi yetiştirildi. Kuyrukçuların burjuva aylıklısı ve kapıkulu olalıberi ne dereceye dek «Kuyruk yalayıcı» kesildikleri o zaman açığa çıktı.

Sabık Kuyrukçu yamaklarından Burhan Âsâf, **«Hâkimiyet'i Milliye»** gazetesinde bizim kuyrukçuları şöyle tasvir ediyor:

«Madde 4 — Ankara'da herkes bugüne kadar yalnız bir tek adamın etrafında toplandıkça kendini kuvvetli hissetmiştir. Bu adam Fırkamızın lideri ve memleketin k o r u c u s u (Yazı aynen böyle) **Gaazi'dir. Ankaralı genç bunun haricinde kendisine hiç bir mihver tasavvur edemez.**

Bizzat Şevket Süreyya bu iman yolunun adsız bir yolcusudur.» (Hakimiyet'i Milliye, 10.8.1931)

Hiç te «adsız yolcu» olmıyan adlı Şevket Süreyya Bey ise, aynı gün **«Cumhuriyet»** gazetesinde aynı kulluğu bir daha şöyle tesbit ediyordu:

«Milli inkılâbımızın» (demagoka «acımak» yoluyla kuyruk olan aristokrat amelelerin kulakları çınlasın!) **zâtında mündemiç ileri prensipleri izah yolunda «Hakimiyet'i Milliye» gazetesindeki daimi fikir alâkasını Halk Fırkası dahilinde yeniden bir ideoloji cereyanı şeklinde tasvir bittabii isabetli bir görüş değildir. 15.000 nüsha olarak basıldığı yazılan «İnkılâp ve Kadro» hakikatte yalnız 24 nüsha olarak hazırlanmıştır.»**

Rus Kuyrukçuları Liberalizmi müdafaa etmişlerdi. Türk Kuyrukçuları burjuvazinin tam diktatörlüğü devrinde yetiştikleri için Liberalizme hücum etmek zorunda kaldılar.

Her ne olursa olsun, görülüyor: «Profesyonel Kuyrukçular», satılık eşekler gibi yemlerini kim veriyorsa onun adına anırıyorlar. Dün işçi sınıfından bir çıkar umdukları zaman, proletarya fikriyatını bir semer gibi taşıdılar. Bugün arpayı burjuvazi verince, semerlerini attılar. Sırtlarında yaldızlı birer palan, Halk Fırkası'nın vurduğu gemle Paşaların «adsız» mekkaresi (düzenbazı y.n.) oldular.

Tabii, Kuyrukçularla satılık eşekler arasında samimiyet bakımından derin bir fark var: Eşek, sahibi kim olursa olsun, onun çıkarına hizmet eder. Fakat Kuyrukçu eşekler, işçi sınıfını resmen «efendi» bildikleri zaman bile, gözleri burjuva ahırlarında kalmış eşşoğlu eşşeklerdiler. Hep burjuva nâm ve hesabına çiftetelli oynuyorlardı.

Bugün lâyık ve âşık oldukları, yasalara yaslanan Kuyrukçular burjuvazi için nasıl çalışıyorlar? Teslim edelim, canla başla. Edebiyattan terbiyeye, hekimlikten muallimliğe, fikriyatçılıktan iktisadiyatçılığa kadar her sahada Halk Fırkasının kaldırılan her taşı altından bir Kuyrukçunun başı çıkıyor. Bunlara iki örnek vererek sözü keselim:

1 — **İktisadiyatta:** İktisat ve Tasarruf Cemiyeti, Yerli Malı reklâmı deyince Kuyrukçu Vedat Nedim'i hatırlamamak mümkün değildir. O, «geceli gündüzlü» çalışan Türkiye işçisinin, buna karşılık dünyanın en müthiş hayat pahası ve işsizliği altında kıvranışını nasıl tefsir ediyor? Kendisi söylesin. 4.11.931 günlü **Cumhuriyet**'te yazıyor:

«Bu hususta Cemiyet muamelât müdürü Vedat Nedim Bey kendisiyle görüşen bir muharrire demiştir ki:

«— Böyle bir şikâyetten (şikâyet: kötü yerli malların ateş pahasına satıldığıdır.) **malûmattar değilim.** (Burjuva memurcuk kırtasiyeci kulluğunu ne çabuk ve ne güzel temessül etmiş!) (özümlemiş-y.n.) **Fabrikalar arasında rekabet cereyanı günden güne artıyor** (Çok kaba yalan. Türk sanayiinin daha doğarken tekelleştirildiğini bilmiyor mu dersiniz?) **ve bu, malın kalitesini iyileştirdiği kadar fiyatları da kırmaktadır. Bütün dünyada fabrikalar kapanırken Türkiye'de fabrikaların gece gündüz çalışması, yerli mallara halkın rağbetinin ne kadar fazla olduğuna yüksek bir delildir.»**

Hangi burjuva reklâmcısı bu Kuyrukçudan daha başarılı bir tezgâhtar olabilir?

2 — **Fikriyatta:** Fethi Bey (Serbest Fırka) skandalından beri türeyen **«Ankara Gençliği», «Yeni İhtilâlci nesil»** ne yapıyor?

Demagokların Bolşevizm silah deposundan çalıp çalıp burjuvaziye sattıkları «Kadro»culuk yapıyorlar. Bir demagokun ne yapılmak istendiği hakkında elimize geçen dediklerine bakın:

«İnkılâbı duyan ve yürüten azlık, fakat şuurlu bir avangardır. Azlık ileri bir (Kadro)nun idaresinde temsil edilir. Bu kadro inkılâbın şe'niyetinden (devrimin gerçekliğinden-y.n.) **çıkarılan ve onun seyrine uygun bir şekilde izah edildikçe şekilleşen ve nazariyeleşen** (teorileşen-y.n.) **prensipleri kendine şuur edinir. İnkılâbın derinleşmesi demek, bu prensiplerin ve onların ifadesi olan inkılâp ahlâk ve disiplinin, ileri kadronun**

dimağından genç neslin, şehir halkının ve köylülüğün dimağına inmesi demektir.» (Milliyet, 29.1.1932).

Demagojinin ezelî ve modern termleri arasında: «Avangar», (öncü-y.n.) «Disiplin», «İnkılâp» (Devrim-y.n.) (yalnız burada inkılâp artık «ingılâp» olmuştur) gırla gider. Ve demagok hiç tüyleri ürpermeden bir zaman proletarya «**inkılâb**»ından bahsettiği gibi şimdi de burjuvazinin «İnkılâb»ından dem vuruyor.. Hepsi de inkılâp değil mi sanki?

Yalnız devrime kuçükburjuva içinin faşizmden iktibas ettiği bir mistik manâyı daha katıyor: (Tıpkı Mussolinl gibi, yahut Mussolini'nin Marks'ı çileden çıkartan ecdadı gibi) «Ahlâk» diyor.

Demagoji hangi sahalarda işliyecek? Bunu da görüyoruz:

1 — «Genç nesil»: Tabii mektep çağını bitirdikten sonra «Halkevi»ne devam edebilmek imtiyazına nail olmuş burjuva aydınlığı ve gençliği bu.

2 — «Şehir halkı»: Görüyorsunuz ya, demagok burada dilini yakacakmış gibi «İşçi» kelimesini kullanmamak için doğrudan doğruya «kapitalist efendilerimiz» de demek için bir mugalâta çorbası sunuyor: Şehir halkı!

3 — «Köylü»: Yani herkesin istediği manâya alabileceği devekuşu.

Şu «İhtilâlci nesil» hangi gayeye tapıyor? İrtica. İlkçağ nasıl bezirgân ekonomisinin yerini Derebeyliğe bırakmışsa, demagojinin yeni çağı da öylece «İkinci ortaçağ»a girecektir. **«İkinci Ortaçağ, Gotiğe mukabil, Kübiği çıkartmıştır.»** (Kadro, Y. Kadri).

Kadroculârın bu **«ikinci»** Derebeyilik adını verdikleri şey: serbest rekabetçi kapitalin yerine geçen Mali Sermaye (Finans-Kapital) oligarşisi yani Emperyalizmdir. Onlar Emperyalizm karşısında secdeye kapanıyorlar. Doğrusu efendilerini iyi tanıyor bu finolar... Fakat o inhisarcı sermaye (tekelci kapital) efendilerini olduğu gibi bütün canavar dişleri ve pençeleriyle halka nasıl tanıtabilirler!..

Onun için üstadları olan uluslararası demagok Duce'nin usulüne müracaat ediyorlar. Mâli Sermayeyi küçükburjuva palavraları ve mistisizmi ile tütsülüyorlar. O buhurdan buharları ortasında urûç eden (göğe çıkan) Hazret'i İsa ve Mehdi Resulûllah şeklinde göstermeğe uğraşıyorlar. Onun için de «inkılâbı» iğdiş edilmiş bir papas gibi «İkinci Ortaçağın Gotik değil Kübik» katedrallerine kapatmıya bakıyorlar.

Bolşevizmin yemyeşil ve meyvalı ağacından gelişigüzel koparılıp aşırılmış dalların: nüsk'ü (bitki sıvısı) kurumuş kof Emperyalizm ağacına aşılanması bundan daha az monstre (acube) bir ürün verebilirler miydi?

Tavşanın «ne kokar, ne bulaşır» sayılan nesnesi cinsinden hâlis bir küçükburjuva münekkidi (eleştiricisi), henüz sınai kapitalizme girerken Emperyalizmle haşır neşir olmuş Türk burjuvazisinin kellesini kaybettiren iki zıt cereyanı ö nünde afallıyor:

1 — **Ferdiyetçi** (serbest rekâbetçi),

2 — Ferdiyete (rekabete) hem düşman, hem de ferdiyetçilikten (tekelci finans oligarşiliğinden) kurtulamıyan.. o acaip telâkkileri görüyor, onları iktisadi anlamlarıyla kavrıyamadığı için, kendine göre edebiyatça pek güzel görüp şöyle tasvir ediyor:

«Bir tarafta bütün Kurun'u Vusta'yı inkâr eden ferdiyetçiler (yani serbest rekabetçiler), **diğer tarafta zamanımızın bütün güzelliklerini** (yani serbest rekabetin bütün ilerici vasıflarını) **reddetmeye çalışan, onlardan zevk aldığı için** (yani küçük rekabetler yerine daha yaman rekabetler kurduğu için) **içi içini kemiren bir ferdiyetçi** (Emperyalist olmalı)... **seyri güzel oluyor.»** (Nurullah Ata: Milliyet'te Kadro Tenkidi).

Bizim için de böyle horoz dövüşlerinin: «seyri güzel oluyor.»

30 Lira